תלמוד בבלי · אחרונים · פורת יוסף

פורת יוסף על יבמות

רבי יוסף תאומים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פורת יוסף על יבמות

רבי יוסף תאומים

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פורת-יוסף-על-יבמות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 7
דף ג. 8
דף ג: 9
דף ד. 10
דף ד: 11
דף ה. 14
דף ה: 20
דף ו. 21
דף ו: 21
דף ז: 21
דף ח. 26
דף ח: 28
דף ט. 29
דף ט: 29
דף י. 30
דף י: 31
דף יא. 31
דף יב: 32
דף יג. 32
דף יג: 33
דף יד: 35
דף יז. 39
דף יח. 39
דף יט. 40
דף כ. 40
דף כ: 41
דף כא: 41
דף כב. 43
דף כב: 43
דף כג. 44
דף כג: 45
דף כד. 46
דף כד: 47
דף כה. 48
דף כו. 48
דף כו: 49
דף כז: 52
דף כח. 53
דף כח: 56
דף כט. 56
דף ל. 56
דף לא: 59
דף לב. 59
דף לב: 59
דף לג. 64
דף לד. 65
דף מד: 65
דף מז. 66
דף מט: 67
דף נח. 70
דף נט. 73
דף ס. 76
דף סב: 77
דף עה. 81
דף צז. 86
דף ק. 87
דף קד: 88

דף ב.

בפירוש רש"י בד"ה חמותו שמת בעלה ונשאה אחיו כו' עכ"ל הא דלא פירש שהיה לה בת מאחיו ונשאה ראובן ומתה הבת בחיי שמעון דלר"ע בפרק הנשרפין וביבמות לקמן (דף צ') דחמותה לאחר מיתת בתה אינה בשריפה אלא בלאו לשיטת רש"י כמו שיתבאר בסמוך ובפלוגתא לא קמיירי מתני' לחד תירוצא לקמן ותדע שהרי באשת אחיו שלא היה בעולמו פי' נולד ולבסוף יבם ואף דלרבנן פליגי אפילו ביבם ולבסוף נולד והלכתא כותייהו אלא דמפרש אליבא דכ"ע ועיין בתוס' יום טוב יע"ש הן אמת דאין הכרע מהאי דא"א שה"ב דאפילו נימא בפלוגתא קמיירי תנא דמתני' מ"מ נקיט נולד ולבסוף יבם דמתני' דריש כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו קאי לפרושי הך מתני' דט"ו נשים והתם תני בהדיא נולד ולבסוף יבום יע"ש. ועוד אפילו אי נאמר דבפלוגתא קמיירי מכל מקום מפרש אליבא דהלכתא דהלכה כר"ע וכן פסק הר"מ (בהל' איסורי ביאה פרק שני הלכה ז') ויתבאר לשונו בסמוך בעזה"י:

ע"ש במתני' פוטרת צרותיהן וצרות צרותיה מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם בגמרא דייק רב אשי לקמן תדע דערוה גופא לא צריכא קרא כו' ואלו פטורת ופוטרת לא קתני כו' ובתוס' שם וא"ת צרה נמי לא צריכא קרא וי"ל דהיא גופא אשמעינן דרשא דלצרור כו' עכ"ל. והנה להנך תירוצים דמסקי ערוה גופא צריכא קרא אפשר לומר דאין זה קושיא דלא מצי למתני במתני' ערוה גופא דכיון דהא דקתני במתני' פוטרת ולא תני אוסרת לאשמעינן שלא במקום יבום שריא וזה לא שייך בערוה גופא דאף שלא במקום מצוה אסירא והיאך יכול לכלול במתני' ערוה וצרה גם מ"ש התוס' דצרה נמי לא צריכא קרא יש להקשות אימא אה"נ אלא לאשמעינן במתני' דשלא במקום מצוה שריא אבל אפשר לומר דרב אשי דייק דא"כ הוה למיתני במתני' אסורות מן היבום ומן החליצה דליכא למיטעי ולומר אף שלא במקום מצוה אסירא צרה דא"כ הוה ליה לכלול גם כן ערוה גופא אלא דערוה לא צריכא קרא וע"ז כתב התוס' לקמן דא"כ צרה נמי לא צריכא קרא אי ס"ד דשלא במקום מצוה אסירא כו' ודוק:

ובפרש"י בד"ה בתו מאנוסתו דאי מנשואתו היינו בת אשתו כו' עכ"ל וכתבו התוס' ולפ"ז הא דאמר לקמן באונסין לא קמיירי לאו דתנא דמתני' לא מיירי אלא ר' חייא עכ"ל. והנה מה שלא תפסו התוס' על רש"י בתמיה קיימת דרש"י סותר עצמו לשם מה שכתב כאן וליישב שיטת רש"י ז"ל י"ל דרש"י לשיטתי' ואין כאן קושיא אך התוס' לשיטתי' ולכך הוצרכו לפרש ר"ח לא מיירי מאונסין ולכך לא תפסו על רש"י כלל בזה דלפי מה שכתבנו לעיל דר"ע סבירא ליה בריש אלו הן הנשרפין דחמותה לאחר מיתת בתה אינו בשריפה

אלא בלאו דארור ושיטת התוס' דנהי דאיתמעט משריפ' מכר' מי איתמעט והר"מ ז"ל (בהלכות איסורי ביאה פרק שני הלכה ז') כתב וז"ל כשישא אדם אשה נאסרו עליו ששה נשים חמותו ואם חמותו ואם חמיו בתה ובת בתה ובת בנה וכולן אינן בשריפה אלא בחיי אשתו ולאחר מיתת אשתו בכרת והנה הוא ז"ל סובר כפי' התוספת דלאחר מיתה בכרת מיהא איתא וכתב הכסף משנה דרבינו סובר דאף בתה לאחר מיתת אשתו ג"כ אינו בשריפה כמו חמותה לאחר מיתת אשתו דבתה שיהא בשריפה לא למדו אלא מג"ש דהנה הנה בסנהדרין ואין ג"ש למחצה כו' עכ"ל ולפי זה לפי' רש"י דחמותה לאחר מיתת בתה בלאו לר' עקיבא ה"ה איפכא בתה לאחר מיתת אשתו אינו בכרת ובשריפה אלא בלאו דאין ג"ש למחצה דהא שאר עריות איצטריך לימודא לאחר מיתה דאסורה כו' ולפ"ז יש להקשות אמ"ש רש"י בתו ע"כ מאנוסתו והא איכא לאוקמיה בבתו מנשואתו ואפ"ה איצטריך איסורא דבתו דמיירי שמתה אשתו ואי משום איסור בת אשתו לחוד הוה ליה חייבי לאוין לשיטת רש"י אליביה דר"ע וצריכה חליצה לכך נקיט איסורא דבתו ובת אשתו מיירי בחיי אשתו אלא דרש"י כתב להך תירוצא דבפלוגתא לא קמיירי תנא דמתני' וא"כ לר' ישמעאל קשיא היינו בת אשתו וחסר מן המנין ט"ו נשים דאף לאחר מיתה סובר ר' ישמעאל דבשריפה ולכך הוכרח לפרש בתו מאנוסתו משא"כ לקמן רב יהודה דמתרגם מחמותו ואילך ולא שיתא בבי דרישא משמע דמתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו וע"כ אליביא דר"ש ובפלוגתא מיירי תנא דמתני' שפיר אמר באונסין לא מיירי תנא דמתני' ובתו מיירי לאחר מיתת אשתו כו' לר"ע כו' אבל התוס' לשיטתייהו דאף דחמותו לאחר מיתת אשתו אינו בשריפה מ"מ בכרת מיהא איתא וא"כ בהכרח באונסין לא קמיירי ר' חייא דמתני' ע"כ מיירי באונסין דאי מנשואתו היינו בת אשתו ואף לר"ע דלאחר מיתת אשתו בכרת ובלאו איסורא דבתו אסורה מן החליצה ומן יבום כו' ודוק היטב:

ובתוס' בד"ה חמש עשרה נשים הא דלא תני עריות כו' כמו בסיפא דקתני שש עריות כו' והא דלא תני בסיפא ששה נשים כו' כמו ברישא ט"ו נשים יתבאר לקמן במתני' שש נשים וגם מנינא דשש נשים יבואר שם למאי אתא יע"ש:

ובתוס' ואשת אחיו מאמו משמע דיש בו כרת דבחייבי לאוין סבר תנא דמתני' לקמן דחולצת כו' עכ"ל והנה מהך דלקמן אין כל כך ראיה דאיכא למימר דבחייבי לאוין דשאר סבר תנא דמתני' כר"ע כגון אשת אחיו מאמו אלא דסמכו עצמם אמ"ש לקמן (בדף י' ע"א) בד"ה ולר' יהודה נמי משכחת ליה שהוכיחו שם דתנא דמתני' אפילו בחייבי לאוין דשאר סובר דקדושין תופסין מסיפא דקתני שש עריות יע"ש:

וראיתי להרב קרבן אהרן בתורת כהנים פרשת אחרי וקדושים עלה דתנן התם נדה היא למעט אשת אחיו מן האם שאינו בכרת וכתב הקרבן אהרן דזה טעות דאשת אחיו מן האם בכרת אלא הגי' הנכונה כמו ששנויה ביבמות בפ' הבע"י (דף נ"ד) נדה היא לומר יבמה שאין לה בנים אסורה בחיי בעלה עכ"ל ולא ידענא איך העביר עיניו ממה שכתבו התוספת כאן דהא דממעט אשת אחיו מאמו היינו מכרת ולא מערירי וקיימו זאת הגירסא ואי יאמר זאת לשיטת רש"י דסובר דכל כרת הוא וזרעו נכרתין והניחו התוספת בקושיא על רש"י לא הוה ליה לסתום ולשבש הברייתא השנויה בתורת כהנים:

ודע שמה דאמרינן בפרק הבע"י (דף נ"ד ע"ב) נדה היא לומר יבמה שאין לה בנים בחיי בעלה אסורה כתבו התוס' שם דמסתברא שאין בו כרת בחיי בעלה דאל"כ לא הוה למידחי עשה דיבום ל"ת שיש בו כרת לכך כתב נדה היא. והנה יש להקשות איך סלקא דעתיה דבחיי בעלה ליכא כרת א"כ הדרא קושי' לדוכתי' עליה דכתב ל"ל דמהיכי תיתי דידחה עשה דיבום לא תעשה שיש בו כרת כגון אחות אשה וכדומה דליכא לשנוי הואיל ואישתרי אישתרי לפום סברא דהשתא דאשת אח שאין לה בנים ליכא כרת כלל אף בחיי בעלה וגם אידך שינויא דס"ד בהיקשא דר' יונה הוקשו כל עריות כולן זה לזה והא לא הוקשו אלא אותן שבכרת כי כל אשר יעשה מכל התועבות האל ונכרתה ואשת אח שאין לה בנים אינה בכרת ולשנויא דרבא דאמר דאיצטריך שלא במקום מצוה א"ש משא"כ לאידך דשלא במקום מצוה דשריא כתבו התוס' דנפקא להו מהיכא דנפקא לרבי מויבם ויבמה יע"ש (בדף ח' ע"ב) בד"ה למישרי צרה כו' קשה ולפ"ז נוכל לומר דהנך תרי גירסאות דבת"כ דריש לה נדה היא לומר אשת אחיו מאמו שאין בו כרת ולא דריש לה כדדריש ביבמות דסבירא ליה כרבי דשלא במקום מצוה נפקא ליה מויבם ויבמה ועיקר עליה לג"ש דערוה אסורה במקום מצוה וע"כ דיבמה שאין לה בנים בחיי בעלה יש בה כרת כו' וביבמות מסיק למאן דאית ליה תירוצא דרבא אליבי' דרבנן דלא דרשי להו כרבי ואיצטריך שפיר דרשא דנדה היא למעט יבמה שאין לה בנים בחיי בעלה. ולקמן בחידושינו (בדף ט' ע"ב) נאריך בזה בעזה"י:

ושם כתבנו ישוב לזה דאפילו להנך תירוצים דצריך לערוה קרא דסד"א הואיל ואישתרי אישתרי או בהיקשא דרבי יונה אפ"ה איצטריך שפיר נדה דיבמה בחיי בעלה שאין לה בנים בכרת יע"ש היטב מ"ש שם:

דף ב:

במתני' וכולן שנמצאו איילונית צרותיהן מותרת מכאן יש לדקדק על מה שכתב הרמב"ם ז"ל (בהלכות יבום פרק ששי הלכה י"ב) היתה היבמה ערוה על בעלה ועל היבם הרי זה צרתה חולצת ולא מתיבמות וכתב הלחם משנה דיש ליישב זאת הגירסא דאף דהיתה ערוה על היבם ועל בעלה והרי אינה צרת ערוה מעולם גזרינן שלא יאמרו צרת ערוה מתיבמת עכ"ל. מלבד שאין דבריו בפירוש המשניות כן שהרי כתב שש עריות חמורות מאלו לפי שאין קדושין תופסין בה לפיכך אם עבר אחיו מאביו ונשא אותה צרתה או חולצת או מתייבמת לפי שעל דרך האמת אינה צרתה כלל הרי בפירוש דאם היתה היבמה ערוה על בעלה ועל היבם צרתה מתיבמת ועוד דמאי שנא מנמצאו איילונית דצרותיהן מותרות למאן דאמר לקמן בהכיר בה דאסורה וההיתר הוא משום דלא הכיר בה ומספק הוה ודאי קידושי טעות מכ"ש בהיתה ערוה על בעלה דכ"ע מיגמר גמירי אינשי דערוה אין קדושין תופסין בה כדמסיק לקמן (בדף ל"ד בפרק ארבעה אחין יע"ש). ואמנם הגירסא הנכונה הוא בר"מ כמ"ש הכ"מ צרתה או חולצת או מתיבם ומ"ש הר"מ בפירוש המשניות אם עבר אחיו ונשאה צרתה מותרת לפי שעל דרך האמת אין זו צרתה כו' לאו כללא קא כייל דהא אמו שהיא אנוסת אביו כדמסיק לקמן אם עבר אחיו ונשאה ודאי קדושין תופסין בה דע"כ תנא דמתני' סובר אף בחייבי לאוין דשאר קידושין תופסין כמו שכתבו התוספת (בדף י') והבאתיו לעיל אלא אשארא קאמר זאת והך מתני' צרותיהן מותרת מפני שנשואת לאחרים אכולהו קאי ודוק לענ"ד:

גמרא מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן ליתני אחות אשה ברישא כו' עכ"ל מקשין דילמא מתני' רבי היא דיליף מולקחה דערוה וצרתה אסירה להתיבם וא"כ לא קשיא כלל דלאו מאחות אשה ילפינן עכ"ל. והנה יאמר דמתני' ע"כ לאו ר' היא מדתנן בד' אחין ב' אחיות חולצות ולא מתיבמות וכן בג' אחין חולצות ולא מתיבמות ואמאי לרבי דדריש ולקח ולקחה כו' ולצרור על כרחך מוקי ליה לאחות זקוקה דפטור' מחליצה ויבם כדמסיק לקמן ואמאי תנא לקמן במתני' דחולצת:

או יאמר דע"כ מתני' לאו רבי הוא דאי לרבי אחות זקוקה הוה ערוה ופטורה מן החליצה ויבום כו' וא"כ אמאי לא תנא במתני' נמי אחות זקוקה דהוה ערוה ופוטרת צרתה מחליצה ויבום והוא שהיו ארבעה אחין שנים מהן נשואין ב' אחיות ויש לאחד מהן צרה ומתו ושתיהן זקוקות לראובן אסירא צרתה ג"כ עליו ושמעון נשא צרתה שהיתה אחת מן האחיות אסורה עליו איסור ערוה ומותר באחותה ונשא צרתה ויש לו עוד אשה אחרת ומת כשם שצרתה אסורה כו' ואין להקשות הא ר"ש דאמר צרת אחות זקוקה הוה

ערוה מן התורה דוקא בג' אחין ומתו שנים אבל בארבעה אחין ונשארו שנים מודה ר' שמעון דאינה ערוה כמ"ש התוספת בפרק ד' אחין וצרת צרתה לא משכחת ליה אלא כשנשארו ב' אחין וא"כ תו לא הוה אחות זקוקה לר"ש מ"מ הוה אחות זקוקה לשמעון כיון דרחל אסורה על ראובן איסור ערוה ודאי זקוקה לשמעון לחוד וא"כ ודאי לאה הוה ערוה גמורה על שמעון משום אחות זקוקה דהוה בחד אחא כיון דרחל אינה זקוקה רק לשמעון ומשכחת שפיר אחות זקוקה דפוטרת צרתה וצרת צרתה ואף שאין זאת קושיא כל כך דכיון דקתני במתני' אחות אשתו תו הוה אחות זקוקה בכלל כיון דאח"ז מצד אחות אשתו הוה וכעין זה כתב מהרש"ל (בדף י') בתוספת בד"ה לעולם לית לר' הני כללי יע"ש מ"מ הוה למיתני טפי אחות זקוקה ולא ליתני אחות אשה דהוה רבותא טפי אלא ע"כ מתני' לאו רבי היא אלא מלצרור דרשינן לאסור צרתו ועריות ואחות זקוקה מדרבנן ובעיא חליצה וכל העריות אתיא מהיקשא דרבי יונה ופריך שפיר:

אבל יש להקשות דלפ"ז אמאי לא משני הגמ' לקמן אהא דמנינא למעוטי מאי לימא מנינא דרישא למעוטי אחות זקוקה דאינה פוטרת צרתה כו' דלא כר"ש:

ובתוס' בד"ה ואי אתה יכול לומר בחמותו שמיאנה עיין במהרש"א ז"ל ודבריו צריכין ביאר ועיין בחדושינו לקמן (בדף י"ב ע"ב) שם יבואר בעזה"י מה שיש לדקדק בדבריו יע"ש:

גמרא אי הכי ליתני חמותו ברישא דעיקר שריפה בחמותו כתיבא. הרצון דהיא חמורי טפי כיון דעיקר שריפה בדידה כתיבא והנה לשיטת רש"י ז"ל דסובר חמותו אחר מיתת בתה בלאו א"ש דע"כ מתני' מיירי מחמותו בחיי אשתו דהוה בשריפה משא"כ לשיטת התוס' דפירשו דאף דאיתמעט משריפה מ"מ אית ביה כרת וא"כ מאי קושיא ליתני חמותו ברישא דילמא מיירי מתמותו לאחר מיתת בתה דהוה בכרת ותנא חומרי חומרי נקיט ולכך תנא בתו ברישא כו' אבל יש ליישב זאת דע"כ מתני' מיירי בחמותו שהיא בשריפה דאי בכרת א"כ ליתני אחות אשה ברישא קודם חמותו וכולהו אינך כיון דתרוייהו בכרת הוה לאקדומי' אחות אשה ברישא אלא ע"כ דמיירי בחיי אשתו ובשריפה א"כ ליתני חמותו ברישא ודוק:

דף ג.

כולהו נמי מדרשא אתיא מפרש מהדורא בתרא אלישנא קא קשיא ליה דבתו כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה הא כולהו נמי כו' והוה למימר אלא כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה כו' עכ"ל ולא ידענא דא"כ היאך יתיישב באמת בתו עיקר איסורי' מדרשא אתיא ואכתי

יקשה הא אם חמותו נמי לא כתיב לא לאו ולא כרת דידה אלא מדרשא אתיא כמבואר באלו הן הנשרפין ומיהו יש מחלוקת בזה אי אשה ואמה שתיהן לאיסורא יע"ש היטב:
ע"ש בפירש"י בד"ה ומאי איריא דתנא פוטרת ליתני אוסרת דהא ודאי אסורה דהוה אשת אח שלא במקום מצוה כו' עכ"ל נקיט כרת דאשת אחיו שלא במקום מצוה מילתא דפסיקא והוא הדין דאיכא כרת מכל אשר יעשו מכל התועבת האל כדמסיק ע"ב דכרת קאי נמי אצרה כמו אערוה דהוה אחות אשה ואין לומר דרש"י כתב אליבי' דרבי דלדידיה לא שמעינן כרת דאיהו דריש ולקחה כו' הא כבר כתבנו דמתני' ע"כ לאו ר' היא אלא מילתא דפשיטא נקיט ועיין לקמן מה שכתבנו שם:

דף ג:

גמרא מה"מ פירש"י דערוה וצרה וצרת צרתה כו' עכ"ל הא ודאי דאצרה לחוד מקשה מה"מ ולא אערוה דאיך יאמר מה"מ והדר מקשה ל"ל קרא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת אלא דרשא לצרור לא ידע ופריך מה"מ דצרה עד סוף העולם אסורה כו' ורש"י שגירת לישנא נקיט ערוה אגב צרה כו':
ע"ש אזהרה שמענו עונש מניין ת"ל כי כל אשר יעשה ונכרתו כו' ולכאורה יש להקשות הא בלא"ה אית ביה כרת כיון דאיכא לאו פשיטא דפטורה מחליצה ויבום ודאי הוה אשת אחיו שלא במקום מצוה וחייב כרת משום אשת אח כמ"ש רש"י לעיל ונראה דנ"מ לחייבי' ב' חטאת בשוגג משום כרת דאשת אח וכרת דאחות אשה וה"ה צרה דכרת עלי' נמי קיימא אלא דאכתי יקשה כיון דכתב קרא דאחות אשה לא מיבמה ממילא אית בהו תרתי כריתות דהדרא לאיסורא קמא ותדע דהרמב"ם ז"ל (בהל' יבום וחליצה פרק ששי) כתב ולקחה פרט לערוה שאין בה ליקוחין כתב המגיד משנה אף דרבא מסיק דערוה גופא לא צריכא קרא רבינו כתב סוגין קמייתא מפני שבעיקר הדין אין נ"מ ואם איתא טובא נ"מ דאי אמרינן ערוה לא צריכא קרא וממילא חייב שתי חטאות בשוגג משום אחות אשה ואשת אח אם נשא חי ואח"כ נשא מת דהוה מוסיף או איפכא דהוה כול משא"כ דאי צריכא קרא ויליף ליה ולקחה כדהביא הר"מ ז"ל אין בו כרת אלא דאשת את אלא דליתא כיון דהדרא אהדריה לאיסוריה קמא וממילא קיימא באיסור אחות אשה ג"כ וא"כ מאי קאמר עונש מניין ולולי דברי רש"י ז"ל הייתי אומר דעונש מניין אצרה קאי דאף דכתיב לצרור דצרת ערוה אסורה ליבום מ"מ אפשר דלית ביה אלא לאו וכרת דאשת אח דודאי אף צרתה כיון דהתורה אסרה בפירוש תו הוה אשת אח שלא במקום

מצוה אלא דקאמר עונש מניין שיהא חייב אצרה ב' חטאת בשוגג כו' לולי רש"י ז"ל דפי' עונש מניין אם יבם ערוה או צרתה יע"ש וצ"ע ודוק לענ"ד:

ובתוס' בד"ה טעמא דכתב רחמנא עלי' כו' ורבא לא צריך לומר אלא להיתרא לא מצית אמרת כו' עכ"ל דברי מהדורא בתרא בזה המה ברורין לי דודאי לפי דעת התוס' דלכ"ע אין עשה דוחה ל"ת דההיא דכיבוד אב מוקי ליה בלאו דמחמר ואיצטריך לומר למישרי שלא במקום מצוה אלא דלא היה צריך לומר ערוה גופא לא צריכא קרא דהמקשן ג"כ היה סבור דערוה לא צריכא קרא אלא לאשמעינן דבעלמא דחי ופריך דהוה להיתרא דהוה לגופא והיה ליה לומר דלהיתרא לא מצית אמרת כו' ומיהו בזה לחוד א"ש דתו ליכא לאקשוי ל"ל עליה דהא באמת אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת מ"מ איצטריך עליה דאי לאו עליה כיון דכתיב ערותה דחדא משמע הייתי אומר דבמקום יבום חדא מותרת ושלא במקום יבום שתיהן אסורות לכך איצטריך עליה לומר איפכא ולא הוה צ"ל ערוה גופא לא צריכא קרא אלא דקאמר הכי דלפי המקשן היה פשוט דע"כ דהסברא חיצונה דעשה דוחה ל"ת שיש בו כרת ואיצטריך עליה לגופא לאיסורא דאל"כ לימא עליה להתירא וע"ז הוציא רבא מלבו ואמר דלאו כן דערוה גופא לא צריכא קרא דאדרבא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת כו'. ועיין בחדושינו לקמן ושם נאריך בזה בעזה"י:

דף ד.

בתוס' בד"ה דכתיב לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך ואיפכא ליכא למימר דלא צריך קרא להכי כו' עכ"ל הנה יש להקשות דלפי מה שכתבו התוס' לעיל דעיקר קושית המקשן מנא ליה דדחי ל"ת שיש בו כרת ול"ת גרידא ועליה נימא להיפך להיתרא א"כ מה משני עשה דדחי ל"ת גרידא מכלאים בציצית ואכתי נימא להיפך דלא נילף מדחזינן עשה דיבום דוחה ל"ת שיש בו כרת מכ"ש ל"ת גרידא לכך איצטריך גדילים תעשה לך דאינו דוחה והשתא נילף בעלמא מכאן דעשה אינו דוחה אפילו לא תעשה גרידא וביבום גלי רחמנא דדחי ולא נילף מיניה בעלמא דלחומרא מקשינן אבל הנראה דהך סוגיא אזלא אליבי' דמאן דאמר דנשים פטורות מציצית וא"כ ע"כ מוכח דעשה דוחה ל"ת גרידא דאי איפכא למה לי קרא דמעשה דיבום ליכא למילף שכן שוה בכל תאמר בציצית דהעשה אינו שוה בכל ומהיכי תיתי דלידחי אלא ע"כ דהתורה אמרה דדחי עשה דציצית לאו דכלאים ומיניה ילפינן בעלמא וכ"ש היכא דהעשה שוה בכל כו' ובזה אתי שפיר מה שהקשה מהרש"א בתוס' שכתבו וא"ת למ"ד נשים פטורות מציצית לא יהא חייבין בכלאים וכ"ת אה"נ א"כ תקשה כו' בביצה כו' ואמאי לא הוקשה להם מהכא

דהיאך יליף מציצית דהוה ל"ת שאין שוה בכל כו'. ומקשין העולם דמכאן אין קושיא דאיכא למימר דסוגיא דהכא אזלא כמאן דאמר דנשים חייבות בציצית משא"כ בביצה הוקשה להם שפיר דמאי פריך שם כלאים למאי חזי הא הלכתא דנשים פטורות מציצית ופטורות מכלאים ושפיר הוי כו' עכ"ל. ולפי מ"ש א"ש דסוגין דהכא ע"כ כמאן דאמר דנשים פטורות מציצית כו'. וע"ז תירץ ב' תירוצים תירץ אחד לשיטת רש"י לקמן ואחד לשיטת תוס' דלקמן כמו שאבאר מה שתירץ דילפינן באם אינו ענין דללאו שאין שוה בכל נפקא ליה מראשו והיאך נפקא ליה מראשו דעשה דציצית נמי אינו שוה בכל ועשה דמצורע שוה בכל כו' אלא לשיטת רש"י כתב כן דאיהו ס"ל לקמן דלאו דנזיר אינו שוה בכל דאינו נוהג אלא בנזיר ומהאי טעמא עשה דמצורע לא הוה שוה בכל דאינו נוהג אלא במצורע וא"כ שפיר מצינו למילף באם אינו ענין כו' ולשיטת התוס' לקמן דסברי דלאו דנזיר הוה שוה בכל אינו צודק זאת לכך תירץ דלאו ועשה שאינו שוה בכל שפיר ילפינן מיניה לאו ועשה ששוה בכל הוא לשיטת התוספת דלשיטת רש"י ע"כ ליכא למימר הכי דא"כ אמאי לא יליף מראשו דעשה ול"ת שאינו שוה בכל לשיטת רש"י כמה שכתבנו בסמוך. אלא דלפי סברתו לשיטת התוס' דשקולין הם הדרא קושיא לדוכתי' דאדרבא נימא להיפך במקום גדילים לא תלבש שעטנז דלא נילף דדחי מעשה דיבום ואי דעשה דציצית אינו שוה בכל הא גם הל"ת אינו שוה בכל ושקולים הם וצריך לחלק דמדחזינן עשה שאין שוה בכל דוחה ל"ת שאין שוה בכל שפיר ילפינן דעשה ששוה בכל דוחה ל"ת ששוה בכל אבל מדחזינן איפכא לא ומשום זה (אי) אפשר דהניח בצ"ע יע"ש היטב ודוק היטב:

דף ד:

בגמרא ואיבעית אימא משום דמופנה מכדי כו'. הרצון דלמה לי לבישה כלל ואי דלא הוה ידעינן דדוקא צמר ופשתים אסור הא בהעלאה כתיב בגד וכל מקום דכתיב בגד הוה צ"ופ דאפשר דידע מתנא דבי ר' ישמעאל או דקשיא לכתוב העלאה וצ"ופ גבי העלאה ול"ל לבישה ואין לומר דה"א דלבישה כל תרי מיני אסור כיון דלבישה לא כתיב כלל אלא מכ"ש דהעלאה דיו לבא מהדין להיות כנדון משא"כ לבתר דמסיק דלבישה איצטריך למימר העלאה דומיא דלבישה שפיר איצטריך צמר ופשתים בלבישה דה"א כל תרי מיני אסור בלבישה אלא דאכתי תקשה מאי פריך ואכתי איצטריך צ"ופ הא לא איצטריך אלא דלכתוב בגד גבי לבישה וכל שנאמר בגד צ"ופ וכ"ש העלאה ואי דלא הוה ידעינן העלאה דומיא דלבישה דהשתא איצטריך לבישה לגופא דאי לא הוה כתיב כלל ה"א גם

בהעלאה כל תרי מיני אסור דהשתא לא כתיב בגד לכך איצטריך לבישה וכ"ש העלאה דוקא צמר ופשתי' זה אינו דאכתי יקשה ל"ל לבישה ולכתוב בגד גבי העלאה אלא ע"כ העלאה דומיא דלבישה וא"כ אכתי צמר ופשתים להפנאה ועיין בפרק במה מדליקין מזה ולקמן נבאר קצת מסוגיא דצמר ופשתים בעזה"י:

ע"ש בתוספת בד"ה טעמא דכתב רחמנא כו' וא"ת דילמא בלא שוע טוי ונוז ויש לומר דחוטי ציצית בעינן שזורין כדילפינן בספרי תכלת תכלת ממשכן כו' עכ"ל. רצונם דילמא אי לאו הפנאה הייתי אומר בלא שזורין דחוטי ציצית לא בעינן שזורין ולכך איצטריך הפנאה וע"כ חוטי ציצית בעינן שזורין דאל"כ ק' היאך דחי וכלאים בציצית דשרי רחמנא למה לי הא אפשר למיעבד בלא שזורין וכל מקום שאתה יכול לקיים שניהם אין עשה דוחה ל"ת כדריש לקיש וכהאי גוונא אמרינן במנחות (דף ל"ט) בפרק התכלת אמר רבא ש"מ קשר עליון דאורייתא דאי לאו הכי כלאים בציצית דשרי רחמנא ל"ל כו' ועל זה תירצו דבלאו הכי ילפינן תכלת תכלת ממשכן דחוטי ציצית בעינן שזורין. אלא דלפ"ז תקשה באמת דאיתא הפנאה לתנא דבי ר"י דכלאים בציצית שרי וא"כ ממילא מוכח דציצית בעינן שזורים ול"ל הגזירה שוה דנתקבלה בסיני דחוטי ציצית בעינן שזורים דע"כ בעינן שזורים דאי לאו הכי כלאים בציצית דשרי לן רחמנא ל"ל כמ"ש לעיל ואין לומר דהך ג"ש לאו אליבי' דכ"ע ולתנא דבי ר' ישמעאל בלאו הכי מוכח דבעינן שזורין ולא גמיר הך ג"ש א"כ הדרא קושית התוס' לדוכתי' דמאי פריך ולתנא דבי ר"י כו' אי לא הוה הפנאה לא הוה ידעינן כלל דבעינן שזורין כו':

וראיתי לרש"י ז"ל במנחות עלה דהך אמר רבא ש"מ קשר העליון דאורייתא פירש"י ש"מ קשר עליון דאורייתא הלכה למשה מסיני והוא לכאורה בלי מובן כלל דאמאי לא מוכח מדחזינן כלאים בציצית דשרי רחמנא ואין לומר דרוצה לתרץ קושית התוספת דשם ודהכא דהקשו דמאי פריך ל"ל הפנאה כו' ומאי קושיא אימא בלא קשר ולכך כתב רש"י דודאי הלכה למשה מסיני דקשר עליון דאורייתא אלא דרבא הוכיח זאת דע"כ דקשר העליון הלכה למשה מסיני דאל"כ כלאים דשרי רחמנא ל"ל וכה"ג כתבו התוספת שם יע"ש היטב א"כ קשיא באמת דכתיב צמר ופשתים לאפנוי א"כ יקשה ל"ל הלכה למשה מסיני דקשר עליון דאורייתא הא מדשרי כלאים בציצית ש"מ דקשר עליון דאורייתא כו'. אבל הנראה לי בזה דרש"י ז"ל הוקשה לו דאכתי באמת דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת ול"ת גרידא נפקא לן מכלאים בציצית אכתי נימא להיפך דבמקום גדילים לא תלבש שעטנז ואי דמהיכי תיתי דידחה יש לומר דאי לאו קרא ה"א דשרי דקשר העליון לאו דאורייתא ולכך איצטריך למימר דאסור דצריך שיהא קשר והיא גופא אשמעינן

דקשר העליון דאורייתא משא"כ דהלכה למשה מסיני הוא דקשר העליון דאורייתא ע"כ לומר דכלאים בציצית שרי רחמנא דאל"כ ל"ל דמהיכי תיתי דידחה כו' ובזה א"ש נמי הא דאיצטריך באמת ג"ש דתכלת תכלת ממשכן דחוטי ציצית בעינן שזורין דאי לאו הכי אין הכי נמי דידעינן דבעינן שזורין אלא דהוה אמינא להיפך דבמקום גדילים לא תלבש שעטנז לאשמועינן דבעינן שזורין דאי לאו הכי ה"א דשרי דלא בעינן שזורין לכך איצטריך דאסור דבעינן שזורין משא"כ דנתקבלה ג"ש דבעינן שזורין אתי שפיר כו' כמ"ש לעיל בסמוך:

ובזה יש ליישב דברי הרמב"ם (בהלכות ציצית פרק א' הלכה) אחד חוטי לבן ואחד חוטי תכלת אם רצה לעשות שזורין עושה ובהשגות הר"א א"א לא כי אלא צריך לעשות שזורין ובספרי יליף לה תכלת תכלת ממשכן והכ"מ הביא תשובת הרמב"ם ז"ל מפני שלא מצאתי שום אדם שיאמר דבר זה זולת בספרי וסתם ספרי ר"ש היא ולכך לא כתבתי כמותו ואין לי סמך אחר בזה עכ"ל וכתב הכ"מ דיש לתמוה ומאי בכך כיון דלא מצינו שום חולק ומאי נ"מ אי סתם ספרי ר"ש ואולי מפני שראה חולשת הללו בדבריו כתב ואין לי סמך אחר בדבר עכ"ל ולי נראה ליישב זאת בהקדם מה שכתבנו לעיל דל"ל תכלת תכלת ממשכן הא מדשרי כלאים בציצית כו' ומ"ש לעיל דה"א להיפך במקום גדילים לא תלבש שעטנז חשיב זאת לדוחק דקרא מורה כך כמ"ש התוספת לקמן בד"ה כולה משעטנז נפקא דהכי משמע קרא לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך מהם כו' (בדף ה' ע"ב) יעויין שם היטב והכי פירושו דלפי דפליגי אמוראי בנדה (דף ס"א ע"ב) כמו שיבואר לקמן ולחד אמורא ע"כ צ"ל דהך ג"ש לאו כ"ע גמירי דוקא סתם ספרי ר' שמעון הוא ולדידיה איצטריך ג"ש דלאינך ממילא מוכח דחוטי ציצית בעינן שזורין מדשרי כלאים בציצית רק לר"ש איצטריך וכיון דלהך אמורא לאו כ"ע גמירי להו ולאידך אמורא דהלכתא כוותיה אין הוכחה מכלאים בציצית דבעינן שזורין ושפיר פסק דאין צריכין להיות שזורין כיון דע"כ הך גזירה שוה לאידך לאו כ"ע גמירי להו כו' והוא דאיתא בנדה (דף ס"א) פלוגתא דאמוראי דחד אמר שעטנז בעינן כולה שוע וטוי ונוז מתקיף ליה מר זוטרא אימא או שוע או טוי או נוז כו' והרמב"ם ז"ל בהל' כלאים פסק כמר זוטרא דחדא הוה כלאים מן התורה כסתם מתני' הלבדין כלאים ומשמע מן התורה יע"ש וא"כ למאן דאית ליה דבעינן כולה וע"כ מוכח דציצית בעינן שזורים ול"ל ג"ש תכלת אך לר"ש א"ש דאיהו ע"כ אית ליה דהפנאה איצטריך לגופא דלית ליה כתנא דבי ר' ישמעאל דכל מקום שנאמר או לכדרבא איצטריך דשאר בגדים חייבין מן התורה ולית ליה כתנא דבי ר' ישמעאל דהתוס' מקשין (בדף ה' ע"ב) בד"ה כולה משעטנז נפקא וא"ת ול"ל קרא דעשה

דוחה ל"ת תיפוק ליה מדאיצטריך קרא דשריפת קדשים אינם דוחים י"ט משום דאפשר להמתין הא לאו הכי דחי ויש לומר דה"א דאפילו אוכל נפש שרי ולמ"ד נדרים ונדבות אין קריבים בי"ט א"כ מוכח מדאיצטריך שריפת קדשים והכא קאמר למ"ד קריבים עכ"ל ור"ש אית ליה בהדיא בביצה (דף כ') דנדרים ונדבות אין קריבים בי"ט וא"כ מוכח דעשה דוחה ל"ת משריפת קדשים והפנאה ע"כ לכדרבא ולית ליה כתנא דבי ר' ישמעאל וכיון שכן איצטריך ג"ש דבעינן שזורים דמכלאים בציצית ליכא למילף דע"כ הפנאה לדרשא אחרינא אתי לכדרבא כו' משא"כ לתנא דבי ר' ישמעאל ואינך דאין חייב אלא דוקא בבגד בציצית צ"ופ ולא שאר בגדים דכל מקום שנאמר בגד אינו אלא צמר ופשתים ועיקר הפנאה דעשה דוחה ל"ת ע"כ לית להו ג"ש ולא גמירי כלל דבלאו הכי מוכח דחוטי ציצית בעינן שזורים כו' כמ"ש לעיל:

ואין להקשות הא אנן קיימינן אליביה דר"ש ור"ש סבר בהתכלת דנשים פטורות מציצית וא"כ אימא דיליף דעשה דוחה ל"ת מעיקר הפנאה דציצית. ואי דמוכח משריפת קדשים יש לומר דשאני עשה דציצית דאינו שוה בכל י"ל דגם עשה דנותר אינו שוה בכל דנותר בין בזמנו ובין שלא בזמנו אינו נשרף אלא ביום והוה מצות עשה שהזמן גרמא ואינה נוהגת בנשים ואפילו הכי אי לא הוה כתיב קרא ה"א דדחי ושפיר ילפינן מהתם דעשה דחי ל"ת כו'. והר"מ ז"ל דפסק כמר זוטרא דשוע לחוד או טוי לחוד הוה כלאים א"כ ליכא הוכחה דחוטי הציצית בעינן שזורים דכלאים בציצית הוה אף בטויה לחודיה ומהך ג"ש אין קושיא כיון דלאידך אמורא ע"כ לאו כ"ע גמירי להך ג"ש א"כ לאו כ"ע ס"ל הך ג"ש:

ולפ"ז יש ליישב שיטת הרמב"ם דפסק דנדרי' ונדבות אין קריבים בי"ט בהל' י"ט ובהל' כלאים כתב דעשה דוחה ל"ת ילפינן מכלאים בציצית ועיקר הפנאה לכך שהרי פסק בהל' ציצית דאין חייב מן התורה אלא בגד צמר או פשתים ולמה למילף מכלאים אמאי לא משריפת קדשים כקושית התוס' אבל י"ל דהיא גופא אתי לאשמועינן דשעטנז לאו דוקא כולהו בעינן אלא או שוע או טוי או נוז דאל"כ כלאים בציצית דשרי רחמנא למה לי דאיהו ס"ל דחוטי ציצית לא בעינן שזורים כו' ודוק היטב לפע"ד:

דף ה.

בתוס' בד"ה לרבנן מנא להו כו' וא"ת ומאן תנא דפליג עליה דתנא דבי ר' ישמעאל כו' עכ"ל נראה לי דזה לשיטתיהו אבל לשיטת רש"י שם (בדף כ"ז) במסכת שבת דסבירא ליה דבגד שלם לא הוה בכלל שלשה על שלשה והקשו שם התוס' דרשב"א אמר שם דכל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש כו' ואמר רבא שלושה על שלושה בשאר

בגדים איכא בנייהו לרשב"א אית ליה דדוקא שלש אין בו אבל שלשה מרבינן מאו בגד בשרצים ותנא דבי ר' ישמעאל לית ליה והקשו התוס' אמאי לא אמרינן או בגד לבגד שלם בשאר בגדים כו' עכ"ל והנה אפשר לומר דרשב"א לית ליה כלל בנין אב דתנא דבי ישמעאל דאף כל צמר ופשתים מנגעים ואם כן לבגד שלם בשרצים לא איצטריך ריבויא דמהיכי תיתי למעט דדוקא גבי נגעים כתיב מיעוטא כו' ועל כרחך לרבות שלשה בשאר בגדים דלא הוה בכלל בגד לשיטת רש"י ז"ל ולפי זה אתי נמי שפיר הא דפריך שם לאביי דאמר דתנא דבי ר' ישמעאל ורשב"א אמרו דבר אחד דגם רשב"א סובר אפי' שלשה בשאר בגדים אינו מטמא כו' האי או בגד מאי עביד ליה ואמאי לא מקשה ג"כ לרבא אליביה דתנא דבי ר' ישמעאל האי או בגד מאי עביד ליה אלא דאיכא למימר לבגד שלם איצטריך ליה לרבות בשאר בגדים דאיהו סבירא ליה הבנין אב דאף כל צמר ופשתים כו' ואיצטריך ריבוי דאו בגד לבגד שלם בשרצים דמטמא כו' אבל לאביי דאמר דתרוייהו אמרו דבר אחד פריך שפיר ואביי האי או בגד מאי עביד ליה דאין לומר לבגד שלם בשאר בגדים אתא דהתוספת הקשו שם וא"ת אמאי לא אמר אביי כמו רבא דרשב"א שלשה על שלשה בשאר בגדים איכא בנייהו דרשב"א אית ליה כמו לאידך תני דבי ר' ישמעאל מלומר דשלש לאו דוקא ויש לומר דאביי סבירא ליה דמרבינן מאו בגד יהיה בהן טומאה ככל תורת צמר ופשתים או לא יהיה בהן כלל כו' עכ"ל וא"כ פריך שפיר דאין לומר לבגד שלם א"כ מנא לך דתרוייהו אמרו ד"א דילמא רשב"א לית ליה הבנין אב ואו בגד לשלשה על שלשה דלבגד שלם לא איצטריך מהיכי תיתי למעט כו' אלא ע"כ דאי מרבינן שאר בגדים יהיה ככל תורת צ"ופ כו' ופריך שפיר ואביי האי או בגד מאי עביד ליה כו' יע"ש היטב:

ולפי זה לרשב"א אליביה דרבא על כרחך לית ליה הבנין אב דתנא דבי ר' ישמעאל כו' ופריך שפיר תינח לר"י אלא לרבנן היינו רשב"א מאי איכא למימר. אבל התוס' לשיטתייהו שם שכתבו בשם הרב פורת דשלשה הוה בכלל בגד שלם כו' ורשב"א נמי אית ליה הבנין אב דתנא דבי ר' ישמעאל דאי לית ליה א"כ או בגד מאי עביד ליה לשלשה על שלשה בשאר בגדים הא מהיכי תיתי למעט דהוה בכלל בגד שלם ועל כרחך דאית ליה הך בנין אב והקשה להם שפיר מאן תנא דפליג כו':

והנה מהרש"א ז"ל הקשה במס' שבת שם דמה הוקשה להם דאמאי לא מוקי רבא או בגד בשרצים לבגד שלם הא לא איצטריך דבנגעים גופא טמא כיון דלאו בכלל בגד הוא שלשה כו' ותרי מיעוטי חדא לשלשה וחדא לשלש ובגד שלם טמא כו' עכ"ל והנה לכאורה יש לתרץ דהתוספת הקשו שם למה לי ריבויא דוהבגד לרבות שלש בצ"ופ הא מדכתיב

תרי מיעוטא ע"כ ידעינן כו' ותירצו דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות יע"ש ולפ"ז יש לומר דרש"י סובר דהנך תרי מיעוטא חדא לבגד שלם וחדא לשלשה על שלשה כו' בשאר בגדים דאינו מטמא בנגעים ולכך איצטריך ריבוי דוהבגד וע"כ על כרחך דאפילו בגד שלם אינו מטמא בנגעים ואתי שפיר כו' אלא דאכתי אינו מעלה ארוכה דלמה לי מיעוטא על שלשה דמהיכי תיתי לרבות דלפום סברא דהשתא דליתי לסברת הרב פורת דשלשה לא הוה בכלל בגד ומהיכי תיתי לרבות כו' אלא על כרחך לשלש על שלש למעט ולומר הא צ"ופ מטמא בשלש על שלש כו' דהא השתא ליכא ריבוי דוהבגד למיטעי דמרבה אף שאר בגדים ומהיכי תיתי לרבות שלשה בשאר בגדים כו' אלא לשלש כו' ואהא תירצו דה"א דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וא"כ אכתי הקושיא במקומה עומד לשיטת רש"י מנלן דבנגעים גופא דבגד שלם בשאר בגדים אינו מטמא דאיצטריך לרשב"א או בגד בשרצים אליביה דרשב"א לרבות בגד שלם ומנלן דלית ליה בנין אב דתנא דבי ר' ישמעאל ולפי מה שכתב בעל קרבן אהרן בפרשת מצורע אהא דהקשו התוס' ואימא כי אימעט משלש על שלש מה צריך מיעוטא כו' ותירץ כיון דקרא סתמא כתיב משוינן בכל תורת צ"ופ יע"ש היטב א"כ ה"נ אי לא הוה ריבויא דוהבגד לא הוה ידעינן שלש בצמר ופשתים דתרי מיעוטי מוקמינן לבגד שלם ולשלשה על שלשה דכיון דצ"ופ טמא שלשה מק"ו ה"א דגם שאר בגדים כן ואיצטריך מיעוטא לשלשה כו' כמ"ש בעל קרבן אהרן ועיין בספר אבן העוזר שכתב ג"כ יע"ש היטב ולא סבירא ליה לרש"י ז"ל דה"א דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ומוכח דבגד שלם אינו מטמא בנגעים ובהכרח דרשב"א לית ליה בנין אב דתנא דבי ר' ישמעאל. ועיין בספר אבן העוזר שכתב ג"כ כסברת קרבן אהרן דכיון דצ"ופ מטמא ה"א ה"ה שאר בגדים דהוה ג"כ ועיין שם:

עוד יש לחקור חקירה אחת וגדולה היא אלי למה לי דכתב רחמנא בשתי וערב צמר ופשתים דוקא הא הוה ק"ו מבגד דאינו מטמא אפילו בגד שלם בשאר מינים כ"ש שתי וערב שוב מצאתי שהגאון בספר אבן העוזר הרגיש בזה יעוין שם ונראה ליישב דאי לא הוה כתיב צמר ופשתים בשתי וערב הייתי אומר דאדרבה דשתי וערב דוקא בשאר מינים טמא ולא בצמר ופשתים והשתא איצטריך צ"ופ בבגד לאשמועינן דבצמר ופשתים דוקא בגד שלם הוא דמטמא ולא שתי וערב טמא בצמר ופשתים ותרי מיעוטא חדא למעוטי צמר ופשתים משתי וערב לשלשה על שלשה וחדא כדי לארוג בו הרבה וריבויא דוהבגד לרבות שלש על שלש בשאר מינים דמטמא בנגעים לא אתיא מק"ו דלא חזיא לעניים ולעשירים כו' או ריבויא דוהבגד לשלש על שלש בצמר ופשתים דמטמא כו' ולכך כתיב

בש"ו צמר ופשתים וא"כ ע"כ צמר ופשתים דכתיב בבגדים ע"כ למעוטי שאר בגדים אתא כו' ודוק:

ע"ש במסכת שבת דקאמר דכ"ע מיהת שלש על שלש בצמר ופשתים דמטמא בנגעים מנא לן והבגד ואימא לרבות שלשה על שלשה ק"ו טעמא דכתבי' קרא הא לאו הכי לא אתיא שלש על שלש בק"ו כיון דלא חזיא לעניים ולעשירים ואימא לרבות שלשה בשאר בגדים כו' עכ"ל ובפירש"י טעמא דכתביה קרא בניחותא עכ"ל הנה משום דהיה מקום לומר דכל זה מן הקושיא טעמא דכתביה קרא דבשלמא אי הוה אמרינן דשלש על שלש בצמר ופשתים אתי מק"ו משתי וערב וא"כ ריבויא דוהבגד על כרחך אתא לרבות בגד שלם בשאר בגדים למיעוטא לשלשה על שלשה דאי מיעוטא לשלש על שלש ל"ל לא ריבויא ולא מיעוטא דיאמר כסברת הרב פורת אבל לא סברתו ממש דודאי שלשה על שלשה הוה בכלל ואתיא מן בגד כו' אלא אי איכא מיעוטא ממעטינן מיניה אי ליכא מידי אחרינא למעט מיניה דלא כמ"ש הרב פורת דאין לחלק ביניהם כלל אלא ודאי דהסברא החיצונה דכל מקום דכתיב בגד הוה נמי במשמע שלשה על שלשה ומיהו אי איכא מיעוטא למעטינהו ממעטינן ולפ"ז לא לכתוב לא ריבויא ולא מיעוטא ואנא ידענא שלש על שלש בצ"ופ מק"ו לפום סברא דהשתא משתי וערב ושלשה בשאר בגדים הוה בכלל בגד דקרא כיון דקרא סתמא כתיב אלא ע"כ מיעוטא לשלשה על שלשה וריבויא לבגד שלם בשאר בגדים משא"כ השתא דשלש על שלש לא אתיא בק"ו א"כ איצטריך ריבויא דוהבגד לשלש על שלש בצ"ופ וכדי דלא נטעה לומר דמרבינן כל מה דאיכא לרבות אף שלש על שלש בשאר בגדים איצטריך מיעוטא דצ"ופ ופריך שפיר כו' כמ"ש התוס' שם לפירש"י שם אלא דרש"י ז"ל אינו סובר כלל הך סברא דשלשה הוה בכלל בגד אי לאו מיעוטא ולכך כתב דאין זה מן הקושיא אלא בניחותא יע"ש היטב:

ודע שמה שכתבו שם התוס' שם להקשות על רש"י ז"ל אהא דפריך ואימא כי אימעט כו' מה צריך מיעוטא בשלמא לשיטת הרב פורת אי לאו מיעוטא א"כ שלשה בשאר בגדים הוה בכלל בגד דקרא והבגד לשלש על שלש ג"כ בשאר מינים משא"כ לשיטת רש"י איצטריך ריבוי לשלש על שלש בצ"ופ ושלשה על שלשה בשאר בגדים ומהיכי תיתי לרבות דאיצטריך למעט ושמא דסברתו דהוה מרבינן כל מה דאיכא לרבות כו' וכתב הקרבן אהרן שהוקשה להם כך וכתבו ושמא כו' דהמקשן פריך לעיל ואימא לרבות שלשה על שלשה בצמר ופשתים משמע דאי הוה קאי לשלשה תו לא מרבינן מיניה שלש על שלש עכ"ל. ונראה ליישב זאת דלפי דעת המקשן דהיה סבור דשלש על שלש בצמר ופשתים נמי מצי אתיא בק"ו פריך שפיר דמדכתיב ריבוי דוהבגד ע"כ דבגד

למעוטי אתא שלש וריבויא לשלשה דאל"כ למה לי ריבויא דוהבגד כלל דאפילו שלש על שלש מצי אתיא בק"ו אלא ודאי דהתורה הקפידה דוקא בגד שלם ולא שלש על שלש וכדי דלא נטעה לומר דאף שלשה ממעטינן לכך איצטריך והבגד כו' ותירץ דאתיא בק"ו והמתרץ לא הבין קושייתו כו':

או יאמר דהוקשה לו ל"ל כלל בגד בתורה ותיתי מק"ו משתי וערב אלא דבא למעט דוקא בגד כו' ולא שלש כו' משא"כ באמת ליכא לאקשוי כקושית התוס' לכתוב חדא מיעוטא ואנא ידענא דשלש בצ"ופ טמא דאל"כ צ"ל כלל והבגד ולא מיעוטא. י"ל דמצינו למימר לשיטת רש"י דשלשה לא הוה בכלל בגד בנגעים מטמא בגד שלם וא"כ איצטריך והבגד כו' ואעפ"כ בשאר טומאת כגון בשרצים אי לאו או בגד ה"א דאפילו בגד שלם אינו טמא דאית ליה בנין אב לאו מנגעים אלא מכלאים דכתיב גבי העלאה ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך ואינו אלא צמר ופשתים ואפשר דגם התנא דבי ר' ישמעאל דקאמר הואיל ונאמרו בתורה בגדים סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן כו' היינו כלאים וממילא ממועט אף בגד שלם כו':

וראיתי כתוב בספר אבן העוזר להגאון מ"ו עוזר ז"ל שכתב עלה דמ"ש התוס' שם לאביי דמוקי או בגד בשרצים לשלש על שלש בצמר ופשתים ולא מוקי לשלשה בצ"ופ דלא צריך דק"ו הוא ומה נגעים שאין בגדי נכרים מטמאין מכ"ש שלשה בצ"ופ בשרצים דאין לומר ש"ו יוכיח שכן אין נעשה אוהל יע"ש והנה יש להקשות דאכתי איצטריך או בגד דאי מק"ו הוה אמרינן דיו מה התם כגריס דוקא דשיעור נגעים כגריס דוקא ובשרצים כעדשה דהוא פחות מכגריס כמ"ש התוס' בפסחים בריש אלו דברים יעויין שם היטב אלא דנראה דלא אמרינן בכהאי גוונא דיו כיון דאיכא למימר שמה שאמרה תורה בגד הוה נמי שלשה על שלשה דלא אמרינן דיו אלא היכא שמה שאנו דנין לא נזכר כלל בתורה ואי אפשר לומר שזה אמרה תורה משא"כ כאן דאיכא למימר דמ"ש התורה בגד אפשר דהוה נמי שלשה בכלל ועיין במדות אהרן שכתב כן ועיין בקדושין על מה דרוצה למילף דכסף מאכיל בתרומה מק"ו דשפחה כנענית עלה דבג בג יע"ש היטב. או יאמר דודאי טומאת מת מצי למילף מק"ו מנגעים דיהא שלשה על שלשה בצמר ופשתים מהאי ק"ו גופא מנגעים ותו מצינו למילף שרצים מג"ש דבגד ועור ממת כדמסיק בבבא קמא גבי מפץ במת ובגזירה אמרינן דין מיניה ואוקי באתרא דכן הילכתא ולא איצטריך או בגד לשלשה על שלשה בצמר ופשתים:

אבל אחר העיון יש להקשות דק"ו פריכא הוא דהרי הרמב"ם ז"ל (בהל' נגעים פרק י"ג) כתב שם דפשוטי כלי עור שאין שם כלי עליו כלל מטמא בנגעים ומדין תורה קאמר

כמה שכתב המשנה למלך שם יוכיחו דמטמאין בנגעים ואין מטמאין בשרצים דאין לומר מה לפשוטי כלי עור שכן אינן נעשין אוהל במחובר דפשוטי כלי עור נעשין אוהל במחובר דילפינן אוהל אוהל ממשכן ועיין שם במשנה למלך שכתב כן בהדיא דפשוטי כלי עור נעשין אוהל אפילו במחובר כו' ומיהו על הגאון הנ"ל אין תפיסה דהמשנה למלך נראה כמסתפק שם (בהל' כלים פרק א') אי דין נגעים שוה לשאר טומאת דאין מטמאין אלא בית קיבול דוקא יע"ש וא"כ אפשר דרש"י ס"ל דאין מטמא בנגעים פשוטי כלי עור ושפיר הוה ק"ו והתוספת סבירא להו כפי סברת הר"מ ז"ל ואיכא למימר פשוטי כלי עור יוכיחו כו' ועיין בהל' נגעים (פרק י"ג) ובהל' כלים (פרק א') ובהל' טומאת מת (פרק כ"ג) יעויין שם היטב. ויש לנו בזה דברים ארוכים ועמוקים ואין כאן מקומו ובמקום אחר אאריך מזה בעזה"י:

ובתוס' בד"ה מה ללאו דהקפה שכן אינו שוה בכל כו' וסוגיא דהכא סברא דאיצטריך ראשו לגלוי אזקנו כו' עכ"ל מפי' מהרש"א ז"ל ומיהו למה דמסיק ראשו לנזיר ע"כ הא דמוקי זקנו בין כהן ובין ישראל דזקנו משמע ליה כך עכ"ל ירצה בזה דלפי האמת דפריך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה וליכא למילף מיני' בעלמא דדחי א"כ מנא ליה דזקנו קאי אכהן דילמא בישראל דליכא למילף מנזיר שכן ישנו בשאלה ונזיר נמי איצטריך דלא מצי למילף מזקנו דהוה לאו שאין שוה בכל משא"כ נזיר לשיטת התוספת או דזקנו לא הוה רק ל"ת ועשה עשה ול"ת כו' אלא ע"כ דזקנו משמע בין כהן ובין ישראל אבל לפי ס"ד לא היה ידע כו' ומיהו באמת אין להקשות אמאי לא יליף מראשו דאידך תנא באם אינו ענין דהשתא ליכא למימר לגלוי אזקנו י"ל דתקשה הניחא למאן דיליף ראשו להקפה אלא למאן דמוקי לנזיר מנא ליה דתלמודא רוצה להוכיח אפי' אם נאמר דס"ל כרבנן דבי ר' ישמעאל כמה שכתבו התוספת תינח לתנא דבי ר' ישמעאל כו' אבל לשיטת רש"י ז"ל שפירש דהאי דנזיר אינו שוה בכל ויליף לה באם אינו ענין קשה דע"כ דס"ל דזקנו משמע ליה בין כהן ובין ישראל א"כ לפום סברא דהשתא אמאי לא יליף מראשו דהך תנא דמוקי ראשו ללאו גרידא וצ"ל כפי תירוץ ראשון של תוס' דאיכא למימר דאיצטריך להא גופא דהקפת כל הראש שמיה הקפה כו' וסוגיא דהכי סברה דבהא מחולקין הך תנא דלעיל סובר דהקפת כל הראש שמיה הקפה והך תנא ס"ל דהקפת כל הראש לא שמיה הקפה כו' דליכא למימר דכ"ע שמיה הקפה והך תנא דמוקי לנזיר ס"ל דמכלאים בציצית שמעינן דעשה דוחה ל"ת דהא הך סוגיא דהכא לפום סברא דהשתא אכתי לא ידעינן דעשה דוחה ל"ת מכלאים בציצית כו':

ודע דהוה מצי למימר התם דבהא קמפלגי דמאן דמוקי ראשו ללאו גרידא סבר דזקנו לא משמע בין כהן ובין ישראל ואיצטריך ראשו לגלוי אזקנו ומאן דס"ל לנזיר סבר דזקנו משמע בין כהן ובין ישראל וע"כ ראשו לנזיר כו' אלא דא"כ לת"ק מנ"ל דעשה דוחה ל"ת וע"כ ג"כ מכלאים בציצית א"כ ל"ל ראשו לגלוי אזקנו הא בלא זה ידעינן דזקנו משמע בין כהן וישראל דאל"כ ללאו גרידא לא איצטריך דנפקא מכלאים כו' אלא דהוה מצי למימר דכ"ע ס"ל דילפינן מכלאים בציצית ות"ק סובר דאיצטריך להקפת כל הראש דשמיה הקפה ותנא בתרא סבר דממילא ידעינן דהקפת כל הראש שמיה הקפה ואיך שיהיה יש להקשות לת"ק דמוקי ללאו דהקפה ואם אינו ענין כו' אמאי לא מוקי ליה לנזיר ואף דלקולא הוא לומר דדחי עשה ול"ת דנזיר מ"מ טפי מסתבר לאוקמיה לגופא ולהיתרא מלומר להקפה ואם אינו ענין כמה שכתבו התוספת לעיל בד"ה טעמא דקושית המקשין לימא עליה להיתרא אף דהוה לקולא לגופי' כו' וה"נ אי איתא דנזיר הוה שוה בכל כו' משא"כ לשיטת רש"י כאן דנזיר ג"כ אינו שוה בכל ומה שאמרו בנזיר דהוה שוה בכל היינו גבי שאר לאוין כו' א"ש דאף דמוקמינן לנזיר לא הוה לגופי' דכיון דלאו דנזיר שאינו שוה בכל ומוכח מזקנו דהוה ג"כ עשה ל"ת שאינו שוה בכל כו' וע"כ באם אינו ענין כמ"ש רש"י כאן א"כ שפיר אית לן לאוקמי' קרא ללאו דהקפה באם אינו ענין כו' ודוק היטב לפענ"ד:

ומה שהקשה מהר"ם מלובלין ז"ל לשיטת רש"י דפירש דנזיר הוה שאינו שוה בכל ויליף ליה באם אינו ענין א"כ מה מקשה לקמן מה לנזיר שכן ישנו בשאלה הא לא קאי כלל אנזיר כו' עכ"ל. ונראה ליישב דהכי פריך דלהך תנא מנא לך דמוקי זקנו אכהן מצורע דילמא מוקי זקנו בישראל וא"כ איצטריך נזיר לגופי' דהוה עשה ול"ת שאין שוה בכל דבשלמא אי זקנו אכהן דהוה ג"כ עשה ול"ת כמה שכתבו התוס' שם א"ש משא"כ אי זקנו אישראל איצטריך נזיר לגופא ואי דא"כ ל"ל זקנו אלא אם אינו ענין דמה לנזיר שכן ישנו בשאלה כו' וליכא למילף מיניה ואיצטריך זקנו לגופא כו' ודוק היטב:

דף ה:

בתוספת בד"ה אלא כולה משעטנז נפקא כו' וגם מה שפי' רש"י דנוז היינו אריג ואין נראה דמאי שנא דשוע וטוי כל אחד בפני עצמו כו' עכ"ל הא ודאי דרש"י ז"ל דפירש נוז היינו אריג פי' נמי דשוע וטוי היינו נמי שניהם ביחד וכן הוא בהדיא בנדה (דף ס"א ע"ב) והוא ממש פירוש ריב"ן אלא דהוסיף נוז היינו אריג וא"כ אין קושיא דמאי שנא דהך נמי קאי שניהם ביחד אלא דכבר דחאו זאת מהלכה דא"כ כלאים בציצית היכי

משכחת ליה וכיון שכן גם מה שפי' רש"י נוז היינו אריג לא יתכן דמאי שנא כו'. ועיין שם בנדה דהקשו על פירש"י דאי נוז היינו אריג מיחדיו נפקא דתוכף תכיפה אחת אינו חיבור ועוד דמאי פריך אימא או שוע או טוי או נוז ושוע בלא נוז היכי משכחת ליה דהוה חיבור עכ"ל ויש להקשות אימא דנוז למעוטי בעשה מהן לבדים דלא הוה כלאים דאינו חיבור וגם שוע לחוד או טוי לחוד כו' יע"ש היטב:

דף ו.

לפירש"י ה"פ אלא לעולם בשחוט לי ובשול לי וליכא למילף מהכי דעשה דוחה ל"ת דשאני הכא דהכשר מצוה דהוא עדיף ולפ"ז הא דקאמר במקדש שכן הכשר מצוה הא תו ל"ל הא נפקא מכיבוד והקשו התוספת דמאי קושיא אדרבה מכיבוד ילפינן בעלמא דדחי ולכך איצטריך בבנין בית המקדש דלא דחי ולפירוש התוספת לעולם בלאו דמחמר ואפ"ה ליכא למילף בעלמא דלא דחי דשאני הכא שכן הכשר מצוה ולכך לא דחי כו' ופריך שפיר לקמן הכשר מצוה תיפוק ליה מהתם ואין להקשות דאדרבה מהתם ילפינן דאפילו הכשר מצוה דחי מדאיצטריך לומר דלא דחי דאדרבה נילף מהתם כמו שמקשין התוס' לעיל ודוק:

דף ו:

גמרא אלא סד"א תיתי מהבערת בת כהן כו' וכתבו התוספת דה"ק דהסברא החיצונה דאינו דוחה ול"ל קרא אלא לומר דבעלמא דחי דאין לומר דהסברא החיצונה דדחי ואיצטריך דלא דחי א"כ נילף מהכא דלא דחי כו' ויש להקשות דלפ"ז אכתי תקשה מנא לן דה"ק קרא אף במקום מושבות אפ"ה לא תבערו נימא להיפך נאמר כאן מושבות בשבת ונאמר ברציחה מושבות אפילו במקום מושבות מותר ועליה לאיסורא כו' וצ"ע:

דף ז:

בתוספת בד"ה וראה קרי בו ביום כו' פי' הקונטרס כו' עכ"ל נראה דרש"י לשיטתי' שפירש בפסחים (דף צ"ב ע"א) פירש שם בהדיא כדברי התוספת דתנא דברייתא נמי מדרבנן אמר דיבוא עשה כו' אבל בזבחים ריש כל הפסולים (דף ל"ב) פירש דר"י פליגי עם תנא דברייתא דתנא דברייתא ס"ל דמחוסר כיפורים דזב וטבול יום דזב כזב דמי ואסור מן התורה במחנה לויה ור' יוחנן סובר דלאו כזב דמי ומדרבנן הוא כו' עכ"ל וא"כ א"ש דנקט קרי לרבותא דמן התורה הוא:

והנה בזבחים (דף ל"ב) אהא דאמר עולא ביאה במקצת לוקה פריך ממצורע שחל שמיני ומשני כו' רבינא אמר לענין מלקות איתמר הא דאמר ריש לקיש ביאה במקצת שמיה ביאה ולא לענין כרת ופירש"י ולא תקשה לן ממצורע כיון דליכא כרת כו' ולפ"ז הא דמייתי הכא ראייה הואיל ואישתרי אישתרי אינו מביא רק מדברי עולא ולא מתנא דברייתי' דלפי האמת דלענין מלקות איתמר לית הוכחה. והתוספת ז"ל כתבו בד"ה רבא אמר ערוה גופא לא צריכא קרא וא"ת וכי לית ליה הואיל ואישתרי אישתרי וי"ל דרבא ס"ל דביאה במקצת לא שמיה ביאה וליכא הוכחה דאמרינן הואיל כו' ולפי מה שכתבתי צריך עיון דאמאי לא נימא דרבא ג"כ סבירא כעולא אמר ריש לקיש דביאה במקצת שמיה ביאה אלא דלענין מלקות איתמר כמו דמסיק רבינא וא"כ אין ראייה דאמרינן הואיל דעשה דחי ל"ת גרידא כו':

אבל הנראה לי בזה דהנה יש להקשות לפי האמת אכתי היאך אתי עשה דפסח ודוחה ל"ת הא בעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה דפסח שוב מצאתי שהתוספת לשם הקשו זאת ותירצו דעשה דפסח דיש בו כרת דוחה ל"ת אף בעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה כו' ובפסחים (דף נ"ט) עלה דמצורע ומחוסר כיפורים בע"פ דמביא קרבנותיו דעשה דפסח דחי הקשו הא בעידנא דמיעקר עשה דהשלמה לא מתקיים עשה דפסח ותירצו דעשה דקיל לא בעינן בעידנא דוקא בלאו יראה שם מדבריהם דאין חילוק אלא דבלאו דחמיר מן עשה כדאמרי' ביבמות לאו ל"ת חמיר מיניה בעינן בעידנא דמיעקר לאו מיקיים עשה משא"כ בעשה דקיל לא בעינן בעידנא דמיעקר עשה לא מיקיים עשה כו' א"כ נראה דאף חילוק בין אי עשה דכרת או לאו לדחות ל"ת אף בעשה דכרת בעינן בעידנא דמיעקר לאו מיקיים עשה וא"כ יקשה ההיא דזבחים וע"כ צ"ל דאין לפי האמת דמסיק רבינא דלענין מלקות איתמר ולא לענין כרת אפ"ה צ"ל דמטעם הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו כו' ולכך יכנס דמטעם דחיי' לא הוה לדחות דבעידנא דמיעקר לאו דטומאה לא מיקיים עשה דפסח כו' כמו שהקשו התוספת בזבחים כו' וא"כ כתבו כאן שפיר וא"ת לרבא וכי לית ליה הואיל ואישתרי אישתרי דליכא למימר דלענין מלקות איתמר דמ"מ צ"ל מטעם הואיל כו' וע"כ תירצו דלית ליה כלל דעולא אמר ריש לקיש דביאה במקצת שמיה ביאה כו':

ואין להקשות א"כ לפ"ז תקשה לרש"י ז"ל דפירש דראה קרי לרבותא דהוה עשה מן התורה וכמ"ש לעיל דתנא דברייתא ס"ל דמחוסר כיפורים דזב וט"י דזב כזב דמי והוה מן התורה א"כ יקשה אמאי מותר לכנוס למחנה לויה דאי מטעם דחי' הא בעידנא כו' ואי מטעם הואיל ליתא דהתם לא איתסר כלל דמחוסר כיפורים מותר במחנה לויה

כו' וליכא למימר הואיל י"ל דרש"י לשיטתי' שכתב אהא דרבינא אמר לענין מלקות איתמר ולא תותבי' ממצורע והיינו כמ"ש התוספת שם דעשה דפסח דחמיר דיש בו כרת לא בעינן בעידנא כו' א"ש דדוחה ל"ת ועשה דמחנה לויה כו'. אבל שיטת התוס' כאן כמ"ש בפסחים (דף נ"ט ע"א) וא"כ צ"ל מטעם הואיל ובמחנה לויה ע"כ מטעם דהוה רק דרבנן כו' ולא דאורייתא כו' והא דמייתי כאן ראייה ומנא תימרא דאמרינן הואיל ואישתרי אישתרי מייתי אף לפי האמת דמסיק רבינא דלענין מלקות איתמר כו' כמ"ש לעיל בסמוך:

ובזה יתישב מה שכתב הרמב"ם (בהלכות ביאת מקדש פרק ג' הלכה י"ח) שכתב טמא המכניס ידו למקדש הרי זה לוקה מכות מרדות מדרבנן והר"א בהשגותיו השיג עליו א"א קשיא עליה שמעתתא דזבחים אמר עולא כו' והכ"מ כתב כיון דרבינא כו' יע"ש ולפי מה שכתבתי א"ש דהר"מ ז"ל יש לו הוכחה דלא כוותי' דמדחזינן רבא דהוא בתרא ואינך תירוצא שאמרו דמהיקשא דר' יונה ולא אמרו הואיל ואישתרי אישתרי כקושית התוספת וע"כ דלית ליה ביאה במקצת שמיה ביאה וכיון דרבא אמר כן פסק כוותיה והראב"ד ס"ל כתירץ השני שכתבו דלא אמרינן הואיל אלא היכא דחד לאו יע"ש היטב. ואדרבה מדחזינן בברייתא דנקיט דוקא וראה קרי בו ביום הא בלילה לא דמטעם הואיל הוא כמ"ש לעיל דאף דרבינא מסיק לענין מלקות איתמר מ"מ מטעם הואיל דבעינן בעידנא כו' ודוקא בו ביום כו':

עוד י"ל דהר"מ לשיטתיה אית ליה הוכחה דלית הילכתא כוותיה דעולא דביאה במקצת שמיה ביאה דהר"מ ז"ל פסק (בפרק ג' הלכה ט' ובפרק ד' הלכה ד') מהלכות ביאת מקדש דמחוסר כיפורים שנכנס לעזרת ישראל לוקה מכות מרדות מדרבנן ודעתו שם דבמחוסר כיפורים ליכא לא לאו ולא כרת אלא עשה דוטהרה דכתיב ביולדת מכלל שעד עכשיו היא טמאה ולכך לוקה מכת מרדות מדרבנן דעל כל העשין לוקה מדרבנן כמבואר במקומות אחרים וא"כ באמת תקשה אמאי זה יכנס הא בעידנא דמיעקר כו' ואי מטעם הואיל הא לא איתסר כלל מחוסר כיפורים בלאו זה כלל דנימא הואיל ואישתרי אישתרי כמה שכתבו התוס' בריש כל הפסולין אלא עשה הוא דאית ביה אלא ודאי דלית הילכתא כוותיה דעולא ועולא לפי סברתו על כרחך סובר דמחוסר כיפורים הוא בכרת דסובר דמחוסר כיפורים דזב כזב דמי כמו שביאר הכסף משנה והר"מ ז"ל פסק דלא כזב דמי יע"ש היטב וע"כ דלית הילכתא כוותי' גם בביאה במקצת כו' ומה דאמר אמר רבינא משמע דלא פליגי אתא אדלעיל לתרוצי הך קושיא דמצורע שחל שמיני שלו בערב פסח י"ל דבא לאיפלוגי על מה דקאמר אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא ע"ז אמר דלאו כן

אלא לענין מלקות איתמר אבל מ"מ הקושיא צ"ל מטעם הואיל והר"מ לשיטתי' דסבירא ליה דבאמת מחוסר כיפורים אפילו לאו אין בו. והר"א לשיטתי' דהשיג בשני המקומות הללו וסובר דמחוסר כיפורים אית ביה כרת ושפיר מטעם הואיל כו':

ולפי זה א"ש מה דכתב הראב"ד א"א קשיא עליה שמעתתא דזבחים ואמרינן שיש בו כרת כתב הכ"מ דלמה לו להביא שיש בו כרת דהא באמת מסיק דלענין מלקות איתמר ואפשר דמש"ה כתב שיש בו כרת לפי ה"א ומטעם הואיל וע"כ דגם מחוסר כיפורים בכרת מטעם הואיל והשיג עליו על מ"ש דמחוסר כיפורים אינו בכרת כו':

ודע דראיתי להרמב"ם (בהל' ביאת מקדש פרק ד' הלכה ד') שכתב מחוסר כיפורים שעבד פטור מכלום וכן לענין ביאת מקדש דאין חייב כרת והראב"ד השיג עליו וכתב דבטבול יום היאך משכחת ליה והלא מחייב על השהי' עכ"ל. וכתב המשנה למלך דאם נאמר דהוכחת רבינו דמחוסר כיפורים פטור מכרת דאל"כ היאך מצינו מחוסר כיפורים ששמש שחייב מיתה ע"ז כתב הראב"ד דא"כ היאך מצינו בט"י יע"ש היטב. ולי נראה דבט"י משכחת ליה בפסח הבא בטומאה דנכנס לעשות פסח דאינו חייב כרת על הביאה וחייב על עבודה כו' משא"כ מחוסר כיפורים דמצורע וזב דאינו דוחה טומאה כו' ואדרבה עיקר הוכחת הראב"ד ממחוסר כיפורים דע"כ איך מצינו שחייב מיתה בעבד בטומאה והלא חייב על הביאה משא"כ בטמא מת וט"י דמצינו בקרבן צבור שנכנס לעבודת צבור דלא מיחייב על הביאה ועל השהי' אינו חייב דקיבל בידו אחת שני מזרקות של דם קרבן צבור ודם קרבן יחיד ולכך מיחייב אעבודת יחיד משא"כ במחוסר כיפורים דאינו דוחה אלא טומאת מת בלבד דדוחק לומר דמתני' דסנהדרין דקתני מחוסר כיפורים ששמש במיתה בקרבן צבור וכר"א דפרק אלו דברים דאמר אם דחקו זבין ומצורעין בפסח הבא בטומאה דפטורין דלית הלכתא כוותי' שהרי הר"מ פסק דלא כוותיה:

ואחרי הודיע אלהים אותנו את כל זאת ראיתי לבאר דברי הרמב"ם (דהלכות קרבן פסח פרק ששי הלכה ו') ומפני מה לא העמידו דבריהם אלא בהזאה וערל ולא בשאר מקומות כו' יע"ש היטב ובהשגות הר"א והרי מצורע בע"פ נמי הזיה והרי טמא מת כו' אלא מפני שאי אפשר לבוא לידי חיוב כרת כו' עכ"ל. והכ"מ כתב דלא הבין דבריו כלל דלרבא אין ה"נ דכשחל שביעי שלו בי"ד אינו אוכל אפילו אם יזה עליו והלחם משנה כתב מ"ש הראב"ד כהזיה כ"ף במקום בי"ת כו' ועוד הא קתני בפסחים בפרק אלו דברים הזאה ט"מ שחל שביעי שלו כו' ולדברי רבינו אפילו אם יזה אינו אוכל וי"ל דע"פ לאו דוקא אלא י"ג עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריהם הקדושים דהא הרמב"ם דפסק שם דטמא מת

אפילו אם יזה אינו מביא דוקא בטומאת מת שהנזיר מגלח עליו אבל טומאה שאין הנזיר מגלח עליו מביא והטומאות שאין הנזיר מגלח עליו מבואר בהל' נזירות (פרק שביעי הלכה י"ז) הנוגע בגוש כו' אע"פ שצריכין הזאה שלישי ושביעי אין הנזיר מגלח עליו כו' יע"ש היטב וא"כ גם לשיטת הר"מ יקשה אמאי כשחל ז' שלו בע"פ דהוה זמן הקרבת הקרבן ואם יזה יאכל בטומאת שאין הנזיר מגלח עליו ואפ"ה אינו דוחה דהא דאמר באלו דברים הזאה טמא מת שחל ז' שלו בע"פ נאמר דוקא ע"פ וע"כ בטומאת שאין הנזיר מגלח עליו ואפ"ה אינו דוחה וע"ז השיג הראב"ד שפיר דמאי שנא יע"ש:

והנה בזה היה מקום אתי ליישב מה שמחולקין הרמב"ם והראב"ד אי ביאה במקצת שמיה ביאה או לאו דע"כ ביאה במקצת שמיה ביאה מן התורה דאי לאו הכי אלא מדרבנן דילמא אתי לאמשוכי כולה בפנים א"כ הדרא קושיא לדוכתי' היאך התירו חכמים לכנוס ידיו לבהונת במצורע שחל שמיני שלו בע"פ וראה קרי בו ביום והלא העמידו דבריהם במקום כרת לשיטת הראב"ד ואין לומר דלא יכול לבוא לידי כרת הא במחנה שכינה איכא כרת ודמיא להזאה וערל דילמא אתי להעביר ד"א כו' בשלמא במחנה לויה דשם ליכא כרת משא"כ כאן דליכא למימר הואיל ואישתרי אישתרי דבדרבנן לא שייך ועוד במצורע לא גזרו כלל אלא ודאי ביאה במקצת שמיה ביאה כו' משא"כ הר"מ דנתן טעם אחר לדבר ואיך שיהיה יקשה מההיא דמצורע כמ"ש הלחם משנה יעויין שם היטב:

והנה רבינו סגר הדלת בעדו ולא מצאתי פתח פתוח בדבריו בהא דאמר רב יוסף בריש כל הפסולים קסבר עולא רובן טמאי מתים ונעשים זבים הואיל והותרו לטומאת מת הותרו נמי לזיבתן ולא זכר רבינו ז"ל מזה כלום לא לאיסור ולא להיתר והנה לפי מה שכתבנו לעיל דלרבינו לא משכחת ליה מחוסר כיפורים ששמש במיתה והא חייב כרת אלא ע"כ דפטור מכרת מזה על כרחך מוכח דלא ס"ל דאמרינן הואיל ואישתרי אישתרי דאל"כ משכחת ליה ברובן טמאי מתים ונעשים זבים כו' דלא מיחייב על הביאה ועל השהיה לא מחייב כמה שכתבתי לעיל דקיבל בשני כלים שני דמים כו' קרבן יחיד וקרבן צבור כו' אלא דלא אמרינן הואיל כו' וא"כ טומאת זב דהוא מחוסר כיפורים לא אישתרי כלל בקרבן צבור וחייבין על הביאה דהוא לשיטתי' דביאה במקצת לא שמיה ביאה משא"כ הראב"ד ז"ל לשיטתי' דס"ל דאמרינן הואיל ואישתרי אישתרי וא"כ שפיר פסק דמחוסר כיפורים שנכנס למקדש חייב כרת ומחוסר כיפורים ששימש בטומאה שחייב משכחת ליה בקרבן צבור דרובן טמאי מתים ונעשים זבים ואי קשיא הא פסק זמנו אחר תמיד של בין הערבים ותו לא מצי לזרוק דם שאר קרבנות משום עליה השלם י"ל בדיעבד כשר

קודם לתמיד או באותן שנתותרו ששחטו קודם לתמיד ומותר לזרוק אחר התמיד של בין הערבים או בשאר קרבנות צבור דדוחה טומאה ודוק היטב בכל מה שכתבתי:

דף ח.

גמרא אלא כי איצטריך קרא להיכא דנשא ומת כו' לפי מה שכתבו התוספת לעיל דעיקר קושית המקשין אימא עליה להיתרא כו' א"כ אכתי יקשה אימא עליה להיתרא והיכא דנשא חי ואח"כ נשא מת דליכא למימר הואיל ואישתרי כו' ואיצטריך עליה להיתרא כו' דיש לומר דכיון דאיכא לאוקמי עליה לאיסורא לגופא מוקמינן ממאי דנאמר עליה להיתרא בשלמא לעיל מקשה שפיר כיון דאי עליה לאיסורא לא הוה לגופא כו' וק"ל:

ע"ש סד"א אתיא בהיקשא דר' יונה הוקשו כל עריות כולן זה לזה. ראיתי לבאר כאן על דרך הפשוט והוא דהתוספת מקשין ע"ב וא"ת להנך תירוצים דלעיל מנלן למישרי צרה שלא במקום מצוה וי"ל כדרבי כו' אין להקשות דילמא הנך תירוצים נמי סברי הך רומיא דקראי אשה אל אחותה לא תקח לצרור וכתיב לגלות ערותה כו' ומוכח דשלא במקום מצוה שריא אלא דקשיא להו להנך תירוצים על הברייתא דקאמר שומע אני באחת מכל עריות האמורות בתורה דמשמע דאי לאו עליה ה"א דאחות אשה מיבמה דזה דוחק להם לומר דה"ק דאפילו אם נימא דמותרת הא כתב עליה כמ"ש התוספת לעיל בד"ה טעמא דזה דוחק להם לכן מיתרצי בפשיטות דודאי עיקר קרא לאיסורא לגופא היכא דנשא מת ומת כו' ולא קשיא נימא עליה להיתרא כיון דאיצטריך לאיסורא לגופא כמ"ש לעיל בסמוך ולישנא דברייתא מתיישב שפיר אלא דקשיא אימא להיפך במקום מצוה חדא אסירא כו' ושלא במקום מצוה שתיהן אסורות ואי דא"כ לא יאמר עליה ה"א דבמקום מצוה שתיהן מותרת היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי מטעם הואיל וערותה דחדא היכא משכחת ליה במקום מצוה היכא דנשא חי ואח"כ מת ולכך איצטריך עליה לערוה גופא לאיסורא היכא דנשא מת ומת כו' ואכתי איפוך אנא דבמקום מצוה חדא מותרת ושלא במקום מצוה שתיהן אסורות כו' ולכך כתבו דאית ליה כדרבי ויבם ויבמה דבמקום מצוה הוא דאסירא צרה ושלא במקום מצוה שתיהן אסורות כו'. ומיהו הך תירוצא דסד"א בהיקשא דר' יונה ע"כ לית ליה כלל הך רומיא דקראי אהדדי ערותה ולצרור כו' דאל"כ מאי קאמר סד"א תיתי בהיקשא דר' יונה ובמקום יבום שתיהן מותרת והיאך מצי למימר כן א"כ לגלות ערותה דחדא היכא משכחת ליה דלפום סברא דהשתא אין חילוק כלל בין נשא חי ואח"כ מת או נשא מת ומת ואח"כ נשא חי כו' אלא

דלית ליה כלל הך רומיא דקראי אהדדי ושלא במקום מצוה מדרבי נפקא ליה כמ"ש התוספת לקמן:

העולה מדברינו דלתירוצא קמא מצינו למימר דאית ליה הך רומיא דקראי כו' והא דלא תירץ כתירוצא דרבא א"כ לגלות ערותה דחדא היכא משכחת ליה די"ל דרוצה ליישב לישנא דברייתא ג"כ והא דהוקשה להם לתוס' לעיל היינו לרבא אמאי לא מתרץ כך דעליה אתא לומר דבעלמא דחי דגם לתירוצו אינו מיישב לישנא דברייתא משא"כ להנך תירוצים ודאי דלא קשה מידי ולאידך שינויא ע"כ דלית ליה הך רומיא כלל. ואין להקשות סוף סוף תקשה דע"כ סבירא להו כדרבי ויבמה למישרי שלא במקום מצוה א"כ ממילא ידעינן דבמקום מצוה שתיהן אסורות וא"כ הוה לשנויי בפשיטות איך יכול לומר דעליה להיתרא או איך ס"ד דבהיקשא דר' יונה א"כ ויבמה למאי אתא וי"ל דילמא להיפך ויבמה לחדא והיינו במקום מצוה חדא מותרת ושלא במקום מצוה שתיהן אסורות והרצון דויבמה חדא משמע ולאסור ערוה במקום מצוה דסד"א דבמקום מצוה שתיהן מותרת מהיקשא דר' יונה לכך כתיב ויבמה לחדא משמע כמ"ש התוספת שם ע"ב יעויין שם היטב ולכך איצטריך עליה למיסר ערוה במקום מצוה וע"כ ויבמה לומר במקום מצוה הוא דאסירא צרה כו' דאי ויבמה להתיר לצרה קאתי במקום מצוה וה"ק קרא ויבמה לחדא במקום יבום והיינו הצרה א"כ לא יאמר עליה דבלא"ה אמרינן ויבמה להא אתי דבמקום יבום חדא מותרת ושלא במקום מצוה שתיהן אסורות אלא ודאי ויבמה במקום מצוה הוא דאסירא תרווייהו וכן לאידך שינויא דהואיל ואישתרי אישתרי על כרחך יאמר כן ודוק לפענ"ד:

ובתוס' בד"ה רבא אמר ערוה גופא לא צריכא קרא כו' וא"ת וכי לית ליה לרבא דהואיל ואישתרי אישתרי כו' עכ"ל הא דלא הוקשה להם לעיל אתירוצא דסד"א אתיא בהיקשא דר"י אמאי לא אמר הואיל ואין לומר דאמר תירץ יותר מרווח דא"כ קשיא באמת מנלן היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דאסירא דנימא הואיל ואישתרי אישתרי דכיון דקרא איצטריך אפילו היכא דנשא חי ואח"כ נשא מת דסד"א בהיקשא דר' יונה א"כ בנשא מת אימא דמותר מטעם הואיל אלא דלית ליה הואיל ואמאי הקשו לרבא דוקא ואין לומר דאה"נ לתירוצא קמא היכא דנשא מת ומת דמותר דהא מכמה דוכתי מוכח דלא כן אלא דלרבא הוקשה להם בפשיטות טפי דאמר ערוה גופא לא צריכא קרא הוקשה הא ודאי דאיצטריך להיכא כו' ודע דהרמב"ם ז"ל כתב (בהל' קרבן פסח ובהל' מעשה הקרבנות ובהלכות תמידין ומוספין) דמצורע שחל שמיני בע"פ וראה קרי בו ביום לדידיה לאו

דוקא בו ביום דאיהו ס"ל דביאה במקצת לא שמיה ביאה ולאו מטעם הואיל אלא לישנא דברייתא נקיט ועיין בהלכות ביאת מקדש יע"ש ודו"ק:

דף ח:

ולקחה מלמד שמגרשה בגט ומחזירה כו' מכאן אין להשיב על מ"ש בספר פני יהושע במסכת קידושין (דף י' ע"ב) עלה דהך מילתא דפריך התם לר"י דיליף דאשה נקנית בביאה מבעולת בעל האי ובעלה מאי עביד ליה והקשה הרב הגדול בספרו פני יהושע דאיצטריך ובעלה לומר דאף ע"י ביאה מהני גט דהכי כתיב בקרא כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות דהוה אמינא מי איכא מידי דלישראל מהני ולנכרי לא מהני גט והא דכתיב דגירושין מתירין הייתי אומר בע"י קידושי כסף דליכא למימר מי איכא מידי דבעולת בעל יש להם ולא קידושי כסף לכך כתיב ובעלה דאפי' ע"י ביאה מהני גט עכ"ל ואין להשיב על דבריו הא מוכח מכאן דחזינן שמגרשה בגט ומחזירה מוכח דגט מהני אף ע"י ביאה ע"י יבום יש לומר דיבום קונה אף הטיח בבהמה ובא על יבמתו או נתכוין לאשתו ותקפתו יבמתו דקנה אפילו לא נתכוין לה כלל אפילו לשם זנות כדמסיק בריש הבא על יבמתו ובאשה לא קניא ואפילו בגוי דקונה בזנות כמו שיתבאר לקמן מ"מ בעינן דוקא שיתכוין לה בזנות וא"כ ליכא מי איכא מידי ולכן מהני גירושין משא"כ בקידשה ע"י ביאה גמורה לכך איצטריך ובעלה. והוא תירץ בספרו דלרבי יוסי בן כיפר דמסיק ביבמות (דף י' ע"ב) דאחרי אשר הוטמאה היינו דוקא מחזיר גרושתו מן הנשואין א"כ מוכח דגט מהני אפילו ע"י ביאה והנה דבריו לכאורה תמוהין דמ"מ איך מוכח מיניה דהתם איירי שקידשה ע"י כסף והביאה אינו כדי לקנותה כו' ומאי ראייה מביא דמהני כאן גט אבל דבריו כנים דבבראשית רבה (פרשה בראשי' י"ט) כתוב שם אשה שהיתה עומדת בחלון ובאו שנים עליה הראשון קנאה והשני חייב משום אשת איש ופריך וכי מה עשה לה הראשון ומשני זאת אומרת ביאה בבני נח קונה שלא כדת אפילו בזנות וא"כ שפיר כתב דע"כ מאחרי אשר הוטמאה מוכח דלא אמרינן מי איכא מידי דהא כאן איירי בביאה אחר הקדושין ואמאי מהני גט דהא בבני נח בקדושין כה"ג לא מהני גט והמבין יבין כי דבריו ישרים וכנים. ולפי דבריו אף אני אומר דבלאו הכי אף לרבנן דר' יוסי בן כיפר מוכח דמהני גט בכה"ג דלר' יוחנן לשיטתיה פריך שפיר דאיהו מסיק בכתובות פרק נערה שנתפתתה דמוציא שם רע אינו לוקה אלא כשבעל וכתיב ביה לא יוכל לשלחה כל ימיו דאין הדברים הללו וכו' אלא כשבעל ול"ל לא יוכל כו' הא בלאו הכי אינו יכול לגרשה ואי דהתורה כו' דאי גירשה

דחייב מלקות הא אנן פסקינן כרבא דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי וכאן לא מהני אמאי לקי אלא ודאי דמהני גירושין ופריך שפיר לר' יוחנן האי ובעלה מאי עבדי ליה:

דף ט.

גמרא א"ל לוי לר' מאי איריא דתני חמש עשרה ליתני שש עשרה כו' ובפלוגתא לא קמיירי כו' עכ"ל מצינו למימר דאף דמיירי דאי עבר ונסיב מ"מ לא מצי למיתני במתני' אמו אנוסת אביו משום דר' יהודה ור"ע דסבירא להו אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ולא תפסי קידושין ולא הוה צרת ערוה כלל ומותרת להתייבם ובפלוגתא לא קמיירי כו' והא דמסיק בהאי פירקא קאמרינן לאו דוקא דהא התוספת כתבו במתני' דחמותו שמיאנה הוא ע"כ בפלוגתא ומתני' דשש עריות ג"כ ע"כ בפלוגתא אלא דלא חש לפרש וצ"ל בהאי פירקא גופא בפלוגתא רק מנין ט"ו נשים לא מיירי בפלוגתא כמ"ש התוס' כל זה לעיל במתני' יע"ש:

דף ט:

גמרא באונסין לא קמיירי עיין בחדושינו לעיל מה שכתבנו שם. והנה רבי דמשני ללוי בפלוגתא לא קמיירי כו' ולכאורה מלשון תלמודא דמסיק לקמן לעולם לית ליה לרבי הני כללי ובפלוגתא מיירי כו' ע"כ דהך לאו רבי משני ליה בפלוגתא לא מיירי אלא סתמא דתלמודא אמר מאי דעתך ורבי סתמא קאמר ליה כמדומה שאין לו מוח בקדקדו דהא מסיק תירץ אחר דבחדא משכחת ליה כו' או דסיפא ר' יהודה כו' אבל הנראה דודאי הך קושיא דפריך לרב ספרא דמתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו לרבי יהודה נמי יקשה דאיהו מתרגם כולהו רק שיתא בבי דרישא לא משמע דאף אשת אחיו שלא היה בעולמו והכי קא קשיא ליה כמדומה שאין לו מוח בקדקדו דממ"נ דודאי באונסין לא מיירי מתני' וא"כ לא קשיא ליתני אמו אנוסת אביו כיון דלא מיירי באונסין ואם נאמר דע"כ מיירי מתני' באונסין מדנקט בתו וע"כ באונסין כפי' רש"י במתני' דאל"כ היינו בת אשתו מנא לך דילמא לאחר מיתה כמ"ש לעיל וכר"ע אלא ע"כ דסבירא לך דבפלוגתא לא מיירי מתני' א"כ פשיטא דלא מצי למיתני במתני' אמו אנוסת אביו דהוה פלוגתא דר' יהודה ורבנן ובפלוגתא לא קמיירי מתני' משא"כ לרב ספרא דאיהו מתרגם אף בתו ומיירי מתני' באונסין א"כ יקשה ליתני אמו במתני' לזה אמר דמאי דעתך הא בחדא משכחת ליה בתרתי לא משכחת ליה וצ"ל דאכתי ליתני דהא אשת אחיו שלא היה

בעולמו נמי לא משכחת האסורה לזה כו' וקתני במתני' ומאי קושיא הא משכחת ליה שפיר אליביה דר"ש בחמשה אחין כמ"ש בגמרא וע"כ סבירא לך בפלוגתא לא קמיירי א"כ פשיטא דלא קשיא מידי ליתני אמו אנוסת אביו וזהו כמדומה שאין לו מוח בקדקדו דממ"נ אינו קשה וכן להך תירוצא דסיפא ר' יהודה כו' ועיין שם במהרש"א ז"ל ודוק היטב לפעד"נ:

דף י.

ע"ש גמרא בלא דאי נמי משכחת ליה כו' ראיתי להרמב"ם בפירוש המשניות שכתב וזה לשונו במתני' דט"ו עריות אמו אנוסת אביו אי אפשר לר' יהודה שהוא שוה לאשת אביו מדבריו יראה דלר"י חייבי לאוין כח"כ דמי והיינו להאי תירוצא דר' לית ליה הני כללי דר"ח ובפלוגתא לא מיירי ואף אי הוה תני בדאי עבר מ"מ לר' יהודה אין קידושין תופסין וכן במשנה דלקמן שש עריות חמורת כתב דאי אפשר לינשא לאחין כו' אמנם להאי תירוצא דמסיק דסיפא ר' יהודה הוא ע"כ הא דלא תני כאן אמו משום דאי לא קתני במתני' דאי דלא תפסי קידושין אליביה דהילכתא תפסי דסיפא ע"כ כרבנן דחייבי לאוין תפסי בה קידושין כמ"ש התוס' יע"ש ובזה יתיישב הא דפריך רבינא הכי דמשכחת ליה דאי עבר ונסיב ולא פריך להנך שינויא דלעיל דבפלוגתא לא קמיירי אמאי לא בדאי אלא דמ"מ לר"י אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ואין זו צרת ערוה כו' ודוק:

ובתוס' בד"ה לעולם לית ליה לר' הני כללי ובפלוגתא מיירי וא"ת ליתני א"א שפוטרת צרתה ואי דאי לא קתני ללוי קשה עכ"ל לעיל הוה מצי להקשות אי אית ליה הני כללי מ"מ ללוי דבפלוגתא מיירי קשה ודע דמהרש"א כתב להנך שינוי דבפלוגתא לא מיירי קשה אליבא דתנא דברייתא כו' הא ודאי אי אית ליה לר' הני כללי ודאי דלא מצינו למיתני אשת איש דליכא למימר האסורה לזה מותרת לזה דאסורה לכ"ע מדרבנן כמ"ש התוס' אלא להנך שינויא דלית ליה לר' הני כללי ובפלוגתא לא מיירי ודו"ק:

לשון הרמב"ם בפירוש המשניות בעיקר הב' והג' דערוה אסורה דכתיב עליה והוא כשנויא קמא דערוה גופא צריכא קרא והיינו בהיקשא דר' יונה דאיהו לית ליה הואיל כו' כמה שכתבתי לעיל וצרתה אסורה דכתיב אשר לא יבנה בית אחיו בית שהוא כולו בנוי ולא מקצתו עכ"ל באמת בגמרא לא מצינו לימוד זה ואף שיש לישב זאת אבל קשיא לי דא"כ ל"ל לצרור דהא איהו פסק כרבנן דר"ש דאחות זקוקה לאו דאורייתא הוא. וצ"ל דעליה ולצרור אתא לומר שלא במקום יבום שרי צרתה והא דכתב דצרתה אסורה משום לא יבנה נקיט פשיטות טפי ומיהו מלצרור נמי מוכח כן דבמקום יבום אסורא ומיהו זה

אינו דהא כתב דערוה אסירא מעלי' א"כ טפי ה"ל למימר דגם צרתה מהאי טעמא אסירא מלצרור אלא דאדרבה דאיהו דריש ולקח ויבמה כרבנן דר' וא"כ אי לאו טעמא דבית שאין מקצתו בנוי א"כ מנא לן דשלא במקום מצוה שריא צרתה לכך אמר דצרתה אסירא משום בית שאין מקצתו בנוי וא"כ ל"ל לצרור אלא דה"ק קרא במקום עליה הוא דאסירא צרתה הא שלא במקום עליה מותרת ובחבורו כתב דערוה דאסירא ליבום מולקחה כר' וצ"ע דא"כ לצרור למאי אתא דאי למישרי צרה שלא במקום מצוה א"כ ע"כ דריש עלי' לג"ש ליבום וא"כ ל"ל ולקחה וצ"ע:

דף י:

איתמר כו' ובתוס' בד"ה ריש לקיש אמר כו' וא"ת אמאי לא תני כו' מפי' מהרש"ל אמאי לא תנא קידש אחד מהאחין ומת דלריש לקיש פטורה כו' ומהרש"א תמה עליו דה"ה דמצי למימר דאם שאר אחין חייבין עליה כרת או לא עכ"ל. ויש להקשות דאימא ריש לקיש אשמעינן דאף על שאר אחין אינו אסור לא משום אשת אח וחדא איסורא הוא דלא נילף מאשת אח להיתרא דחדא איסורא הוא ואפ"ה אשמעינן דפטורא משאר אחין מיבום וממילא בכרת דמשום לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן כמ"ש התוס' לעיל (בדף ו') יע"ש היטב. ועל קושית מהרש"א ז"ל אפשר לומר דלשיטת הרמב"ם דכל חייבי לאוין אינו לוקין עד שיקדש ויבעל כו' א"כ אפשר דהכי קאמר קידש א' מהאחין הוא אינו חייב כרת אבל לאו אית ביה אם בא עליה ודוקא קידש הא בלא קידש אינו חייב אפילו מלקות כו' ואפשר דאף התוס' יודו בזה להרמב"ם לריש לקיש דלא יבנה משמע דוקא ע"י קידושין לדידן לית הילכתא כוותיה אלא דקושייתו ליתני באם שקידש אחד מהאחין דהוא חייב לאו לריש לקיש ונמי שמעינן מיניה דבלא קידושין לאו לית ביה דאל"כ ליתני ביאה לחוד ומיהו האחין אפילו בלא קידושין דחייבי כריתות אין קידושין תופסין בהן כו' ודו"ק:

דף יא.

אמר רב יהודה אמר רב צרת סוטה אסורה ובתוספת אסורה לאו דוקא אלא אף מחליצה פטורה אין להקשות דהא ודאי אסורה שייך נמי בחליצה כמו דמסיק לעיל (בדף ג' ע"א) אלמא לא אם אתה אומר חולצת מתיבמת אלא דקשיא להו אמאי לא קאמר כלישנא דמתני' לומר שלא במקום מצוה מותרת והוה למימר פוטרת אלא דלא תטעה לומר דוקא אסורה מיבום ולא מחליצה לכך כתבו דלאו דוקא נקיט רב אסורה. והא דקאמר צרת

סוטה אסורה ולא קאמר סוטה וצרתה אסורה דבשלמא במתני' לא איצטריך למיתני ערוה גופא דכבר תני במסכת כריתות שלשים ושש כריתות משא"כ סוטה דאכתי לא שמעינן בשום מקום ואין לומר דלסוטה לחודא לא צריך קרא דטומאה כתיב בה כעריות דבלא זה אסורה משום קל וחומר במותר לה נאסרה כו' דז"א דהק"ו לא מהניא אלא לענין יבום ולא לענין חליצה כמ"ש כל זה התוס' דאילו מבעל מי לא בעי גיטא אלא דנקיט לישנא דמתני' דפוטרת צרה כו' ועיין בחדושינו במ"ש לקמן ודוק:

דף יב:

אמר רבה בר ליואי גבול יש לה כו' עיין במהרש"א (בדף ב') ותבוא כאן על תוכן כוונת התוס' יע"ש:

דף יג.

מתני' שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואת לאחרים צרותיהן מותרת בפרש"י והרמב"ם פירשו ומה היא חומרתן שאין יכולין לינשא לאחים אלא דמדברי הרמב"ם יראה דה"ק דאין יכולין לינשא לאחין ולפי זה אם נשאה אחיו צרתה מותרת לפי שאין זו צרת ערוה באמת משמע דפירש כן במתני' אהא דצרותיהן מותרת והא ליתא דהא אמו אנוסת אביו דלר' יהודה דהוא בלאו וע"כ תנא דמתני' סובר אפילו חייבי לאוין דשאר קדושין תופסין דאל"כ ליתני אנוסת אביו לחוד כמו שהוכיחו התוס'. ובברטנורה כתב עוד דה"ק שש עריות חמורות מאלו. מפני שנשואת לאחרים מותרת וקאי מפני שנשואת לאחרים טעם דמש"ה מותר. ודע דהא דקתני שש עריות מנינא אפשר דאתא למעוטי לריש לקיש דאמר החולץ ליבמתו הוא בלאו ועל שאר האחין בכרת על הצרה בין הוא ובין שאר האחין בכרת א"כ איכא למימר ביה מפני שנשואת לאחרים דאחין אין יכולין לינשא דאף לחלוץ אסורה בלאו דלא יבנה ונשואת לאחרים לכך צרותיהן מותרת אלא דלא מצי למתני דלר' שמעון דאית ליה בנולד ולבסוף יבם הוא דאסור ולא ביבום ולבסוף נולד א"כ לדידיה משכחת שהיתה נשואה לאחד מן האחים שנולד אחר שחלץ לה זה כמ"ש התוספת לעיל (בדף י' ע"ב) בד"ה לפי שאינן בצרת צרה יע"ש דאם נולד אח אחר שחליץ לה הוה כמו יבום ולבסוף נולד דמה לי יבום או חליצה ואם כן שפיר מצינו לאשכוחי שיהא נישאת לאחד מן האחין ולכך לא תני ליה ואתי המנין למעוטי זאת ואי הוה תני שש נשים חמורת מאלו כמו ברישא דקתני חמש עשרה נשים הוה אמינא דאתי למועטי נשים דלא קחשיב להו והיינו אנוסת אביו לחוד דאפילו אי הוה

יכולין לינשא לאחים לא הוה פוטרת צרתה כמ"ש התוס' דתנא דידן אינו סובר כר"י בהא דחייבי לאוין קדושין תופסין אבל בהא לא הוה ידעינן הרצון דהוה אמינא מה דלא קחשיב ליה דאפשר דהחולץ ליבמתו הוה רק בלאו כר' יוחנן ולכך לא תני ליה דאפילו יכולין כו' אפ"ה אינה פוטרת צרתה לכך תני שש עריות משמע למעוטי עריות קאתי והיינו על כרחך החולץ ליבמתו דהוה נמי ערוה כו' וכר' שמעון כו' ומיהו לפי מה שכתב מהדורא בתרא בתוס' לעיל בד"ה לפי שאין בצרת צרה דאף לר"ש אינו מותר בנולד אח אח"כ דוקא כשקידשה החולץ קודם שנולד זה ולא כשנולד כן אף לאחר שחלוץ לה יע"ש שכתב טעם לזה א"כ יקשה אמאי לא תני הך במתני' וליתני ז' עריות חמורת מפני שנשואת לאחרים דלאחים אי אפשר לינשא בשום ענין כו' וגם לר' יוחנן יקשה מנינא למעוטי מאי כו' ודוק לפע"ד:

דף יג:

רבא אמר טעמייהו דבית שמאי דאין איסור חל על איסור כו' עכ"ל הנה יש בכאן מקום עיון דהא ודאי דהיא גופא ודאי אסורה ליבום וגם מחליצה פטורה כמ"ש התוס' דאיסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי כו' ואף מחליצה פטורה ואם כן אכתי הוה צרתה צרת ערוה כמו איילונית דאינה ראוי' ליבום ודאי דצרתה פטורה אף דליכא אלא חדא איסורה והתוס' הקשו לעיל מ"ט דמאן דאמר דצרת איילונית מותרת ותירצו דהוה שלא במקום מצוה דאיילונית אינה ראוי' כלל ליבום משא"כ כאן ותדע דהא לקמן בפרק ד"א (דף ל"ב) מסיק דר"ש לית ליה איסור חל על איסור וכי אית ליה דצרתה מותרת להתייבם יע"ש דאמרינן איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי יע"ש בתוס' שכתבו כן להדיא מידי דהוה אצרת איילונית ואף למאן דמתיר צרת איילונית קשה כאן כמ"ש:

אבל הנראה לי בזה דהתוס' הקשו מאי קושיא מ"ט דב"ש דילמא דלא דרשי לצרור דהא ודאי לא דרשי לצרור כיון דסברי דצרת ערוה מותרת ותירצו דמסתבר טפי לאוקמיה קרא בצרת ערוה ולפי זה משני שפיר דעל כרחך ליכא למדרש קרא הכי ואשה אל אחותה לא תקח לצרור על ידי יבום דהיאך משכחת ליה אי בנשא חי ואח"כ מת לא הוה כלל במקום מצוה ואי בנשא מת א"כ היאך מתוקמא קרא דחייב משום אשה אל אחותה והא לא חל כלל אשה אל אחותה דאין איסור חל על איסור כו' ודע דלב"ש ע"כ סבירא ליה דאפילו איסור בת אחת לא חייל דאל"כ אכתי משכחת ליה כגון דשוינהו שליח פירוש האחין וגם האחיות דכהאי גוונא מסיק (בדף ל"ג) יעוין שם ופגעו שליח בשליח דהשתא איסור אשת אח ואחות אשה חייל בהדדי אלא דלית ליה כלל איסור בת אחת ג"כ ואין

להקשות לפי זה לצרור על כרחך מוקי בית שמאי כר' שמעון לאחות זקוקה וא"כ איך מיתוקמא קרא להכי דאיך יחול איסור אחות אשה והלא אשת אח קודם וקרא קאמר דאשה אל אחותה שהוא חייב משום אחות אשה ויש לומר דה"ק דאם נפלה תחלה לאה לפניו ונמצא דאיסור אשת אח הלך לו דמותרת להתייבם וכשנפלה לפניו רחל אסורה שפיר לאה משום אחות אשה ולכאורה הוה איסור בת אחת בלאה דאיסור אשת אח ואחות אשה בהדדי קאתין אלא דזה אינו חדא דכבר כתבתי דב"ש ע"כ אפילו איסור בת אחת לא ס"ל דאל"כ אכתי משכחת ליה דשויא שליח ועוד דאכתי איסור אשת אח הוא דחל ולא אחות אשה כיון דאין איסור חל על איסור חייל אשת אח טפי ולא אחות אשה כמה שכתבו התוס' לקמן (בדף ל"ב) דאשת אח חמור מאחות אשה שיש היתר לאחר מיתת אחותה אלא דמ"מ לא קשיא מידי דכיון דכבר הלך לו איסור אשת אח כשנפלה תו רחל תו לא הדר אתי אשת אח אלא אחות אשה לחוד ושפיר מיחייב משום אחות אשה על לאה וסברא זו כתובה במהרש"א ז"ל עלה דקאמר (בדף ל' ע"ב) בעל מום ששימש בטומאה היכא משכחת ליה והקשה מהרש"ל אמאי לא שנטמא ואח"כ נעשה בעל מום דמתחילה מותר בקרבן ציבור וכשנעשה בעל מום כו' ותירץ מהרש"א ז"ל כיון דמתחלה הותר לו טומאה גם כשנעשה בעל מום תו לא הדר אתיא טומאה וחייל יע"ש היטב והכי נמי דכוותי'. ואיך שיהיה קשה מאי קאמר לבית שמאי היכא דנשא חי ואח"כ נשא מת דאיסור אשת אח לא חייל והוה צרת ערוה שלא במקום מצוה ומאי בכך אימא שלא במקום מצוה נמי אסור כיון דקושית המקשין דמסתבר לדרוש לצרור טפי לצרת ערוה אכתי לא תירץ כלום על זה דהא איהו על כרחך לא דריש ויבמה שלא במקום מצוה שריא דהא סבירי ליה לבית שמאי דאפילו במקום מצוה צרתה מותרת וא"כ אימא דאה"נ דלצרור אפילו שלא במקום מצוה אסורה כו' ועלי' על כרחך בלאו הכי או לערוה גופא או לג"ש דחטאת כו'. ומיהו באמת אין להקשות מנלן לבית שמאי דערוה גופא אסורה במקום מצוה דרבא לשיטתיה דערוה לא צריכא קרא או דריש לצרור לאחות זקוקה וממילא דערוה אסורא ודוק:

ע"ש בתוספת בד"ה דלא אתי איסור אחות אשה וחייל כו' וא"ת ערוה גופא לתיבם וי"ל איסור אחות אשה מיתלא תלוי כו' עכ"ל והקשה מהרש"א ז"ל דנראה כאלו מפיהם אנו חיין והלא גמרא ערוכה לקמן (בדף ל"ב) כו' עכ"ל ולעד"נ דאדרבה דזה הוקשה להם לתוס' דפריך לקמן ולר"ש היכא דנשא מת תתיבם ואמאי לא פריך הכי כל כמה דלא ידע איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי וע"ז תירצו דכאן ליכא לאקשוי א"ה ערוה גופא תתיבם דאחותה קיימת ואי מייבם קאי באיסור אחות אשה משא"כ לקמן פריך לר"ש

אמתני' היכא שמתה אחותה דשפיר מצי ליבומי דמתחלה לא חל כלל איסור אחות אשה רק אשת אח ולא הוה כלל ערוה ועכשיו כשמתה אחותה תתיבם שפיר ומשני לקמן איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי הרצון כשהיה אחותה קיימת היתה זאת אסורה מכח איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי והואיל ונאסרה שעה אחת נאסרה עליו עולמית ועיין שם במהרש"א (בדף ל"ב ע"ב) יע"ש ודוק:

דף יד:

בתוספת בד"ה מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת עכ"ל מפני שיש בכאן ענין עמוק בדיני גרושה זונה וחללה לכ"ה ונוסף עליהם כ"ג באלמנה ראיתי להראות בכאן ולהעיר אליבא דהילכתא. בקדושין (דף ע"ג ע"ב) אמר אביי אין חללה אלא מאיסורי כהונה. והפרש שבין זונה לחללה זונה אין נפסלה מתרומה וחללה נפסלה מתרומה אמנם אין זה אליבא דכ"ע דהר"מ (בהל' איסורי ביאה פי"ח) דזונה כל שנבעלה בעילת איסור ואפילו באין זר אצלה מעיקרא כגון לאו דלא יבנה אם נשאה ובא עליה עשאה זונה וכדומיהן מיהו מתרומה דבי נשי לא פסלה וחללה שנולדה מפסולי כהונה פסלה מתרומה וולדה פסולה אבל בזונה כה"ג אין וולדה פגום אמנם בחייבי כריתות אפילו אין זר אצלה מעיקרא פסלה כיון דחמירא אף למ"ד דקדושין תופסין בחייבי כריתות מ"מ פסלה וה"ה ממזר כותי ועבד מצרי ואדומי כולן היא פסולה וולדה פסולה ומפי השמועה למדנו ובת כהן כי תהיה לאיש זר פסלה מתרומה ובנה פגום מק"ו דאלמנה ועדיין צריכין אנו לידע הא דאמר רב אשי בקדושין (דף הנ"ל) כהן הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה דאף דפסלה מתרומה מ"מ לא לקי עליה משום לאו דחללה וזהו אמרם אין חללה אלא מאיסורי כהונה ומיהו יש פי' אחר כמו שיתבאר בסמוך בעזה"י. אמנם הראז"ל השיג על הר"מ בפירש מהל' אלו דסבר כל שנבעלה בעילת איסור הוה זונה דלא כן דאף דפסלה מתרומה ומכהונה מ"מ לא לקי משום זונה ולא הוה זונה אלא שאין קידושין תופסין בה כגון ח"כ או כותי ועבד. אמנם יראה להמעיין שם במ"מ דישב דעת הר"מ דכל למעלה מפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ונראה דהר"א ז"ל בשיטת התוס' בהחולץ (דף מ"ד) שהקשו דמשמע מטעם זונה נפסלה מתרומה ותירצו דאה"נ דכלליה בהדיה חללה והנה אם נאמר דזונה כל שנבעלה בעילת איסור כולהו הוה לפסול מתרומה כמו חללה ואמאי מחזיר גרושתו דנמי בעילת איסור בלאו ואפ"ה לא פסלה מתרומה כמבואר בכמה מקומות אלא דזונה לא נכללה רק שאין קידושין תופסין בהן והר"מ בשיטת רש"י ז"ל דמכי תהיה לאיש ילפינן דפסלה מתרומה בזר אצלה מעיקרא

ובקדושין פירש"י אהא דאמר אביי כהן הבא על אחותו זונה משוי לה ללקות ומיהו בח"כ הר"א נמי מודה דזונה:

אמנם יש לנו לומר שיטה אחרת בזה דזונה כל שנבעלה בעילת איסור ואפילו חייבי לאוין שאין זר אצלה מעיקרא ואי דכלליה ה"א אפילו שאין זר אצלה מעיקרא פסלה מתרומה לכך כתיב ובת כהן כו' דוקא שזר אצלה מעיקרא דקרא יתירא הוא דאי לפוסלה מכהונה מזונה נפקא וה"ה לענין תרומה אלא לומר דוקא זר אצלה מעיקרא כו' ונמעט שאין זר אצלה מעיקרא. וזה א' שיטת רש"י דפי' דמחזיר גרושה דלא הוה זר מעיקרא דאימעט מאיש זר דאל"כ ל"ל קרא הא מדכלליה בהדיה חללה סברא הוא לפסול מתרומה ול"ל כי תהיה לאיש זר דיתורא היא עיין (בדף ס"ח ע"ב) ביבמות אלא למעט אין זר מעיקרא. ומעתה יתישב תמיהת התוספת במקומינו. אלא שהתוס' סברי כדעת הר"א דזונה כל שאין קידושין תופסין ומעתה איצטריך ובת כהן כי תהיה לאיש זר לרבוי שאר חייבי לאוין דפסלה מתרומה עכ"פ ויש להקשות הא דאמר ביבמות (דף ס"ח ע"ב) א"ה נכרי ועבד לא ליפסלו מתרומה ואיך יאמר זאת והלא זונה היא נפסלה מדכלליה בהדיה חללה כמ"ש התוספת וגם מ"ש רש"י שם א"ה ח"כ לא קשה הא זונה הוה:

זה לשון הרמב"ם (בהל' אלו פי"ח דין ו') וז"ל זונה כל שנבעלה בעילת איסור אף בשוגג הוה זונה. ונראה לי דדין זה נלמוד במכ"ש לשיטתי' כמו שאבאר ואף שהרשב"א חולק עליו והוא דהר"מ דפסק כל חייבי לאוין שבעולם אינן לוקין עד שיקדש ויבעל ואפילו איסורא ליכא בלא קידושין כמו שהתבאר בפי"ו בכ"מ ובמ"מ יע"ש היטב וא"כ הר"מ דפסק דזונה כל שנבעלה בעילת איסור אפילו בזנות הוה זונה והא לית כאן איסור לאו כלל בממזרת וכדומה ואיסור דפנוי הבא על הפנויה אינו עושה זונה דלית הילכתא כר' אליעזר אלא ע"כ דזונה דקרא הכי קאמר שאין ביאתה היתר כי אם ע"י זנות וא"כ מכ"ש אשת ישראל באונס דהוה זונה מאחר דאין זונה תלוי באיסור שעשה אלא שאין ביאתה היתר כי אם ע"י זנות והמשנה למלך מביא בשם הרשב"א דבאונס לא הוה זונה והשיג עליו מההיא דכתובת תינוקת שירדה למלאות מן העין ולולי דמסתפינא הייתי אומר דבכתובת לענין תרומה וכהונה פסולה דמכי תהיה לאיש זר משמע חייבי לאוין דזר אצלה או חייבי כריתות וכותי ועבד דממעטינן ושבה אל בית אבי' מי שיש אלמנה וגרושין וא"כ לפסול איירי וכהונה מק"ו אמנם לא ללקות משום זונה וההיא דכתובת חיישינן שנאנסה מנכרי ומיהו שאר חייבי לאוין כגון ממזרת כו' אפשר דאף מתרומה וכהונה לא פסלי בלא קידושין לדעת הרשב"א דכי תהיה משמע ע"י קידושין כדמסיק ראוי להוי' ואין להקשות מנא להר"מ דילמא דהא דקאמר איזהו זונה כל שנבעלה בעילת

איסור דוקא ע"י קידושין ואי דאין איסור זונה חל על אלמנה או גרושה דע"כ כשגירשה מי שקידשה ז"א דבמוסיף וכולל או ב"א מצי חייל וכבר פסק הר"מ כן בהל' אלו פטור אלא דנראה דוחק דנבעלה משמע אפילו בזנות ומיהו אף ע"י קידושין הוה זונה לדעת הר"מ כנראה מה"ה בהל' אלו ודוק היטב בכל זה:

אמנם ראיתי לבאר דברי התוס' דהחולץ (דף מ"ד) שהקשו לר"ע מה לי במחזיר גרושה היא תועבה דלר"ע ממזר הוי ואי לצרה הא אין קידושין תופסין והנה לדעת הר"מ דכל חייבי לאוין אין איסור אפילו בלא קידושין שהרי כתב ה"ר אברהם בנו של הר"מ (בהל' אלו פט"ו) וזה לשונו מצרי ואדומי דור שלישי יבוא כו' וה"ה דור ראשון ושני אין איסור ע"י זנות וא"כ זונה דקרא ה"ק שאין ביאתה היתר כי אם בזנות וראה שכתב הר"מ בלשונו הצח (בפי"ח הלכה א') איזהו זונה כל שנבעלה בעילה שאסורה להנשא לו היינו שע"י קידושין אסורה. ולשאר הסוברים דאף בלא קידושין הוא אסור זונה דקרא ה"פ זונה שביאתה זמה הוא שאסורה כנ"ל ברור וא"כ במחזיר גרושה דהכל מודים שאין איסור לאו כדמסיק בקדושין (דף ע"ו) וא"כ בלא קדושין לאו ממזר הוא כיון דאין איסור לאו וזונה הוה אף להר"א דסובר כשיטת התוס' מ"מ הא לר"ע קיימינן ואין קדושין תופסין בחייבי לאוין ובתפיסת קדושין הוה זונה ודאי דאיצטריך היא תועבה ואין בניה תועבה דלא נילף מק"ו דאלמנה כו' יע"ש היטב. ואין להקשות מה לאלמנה שכן נפסלה לתרומה דמ"ג נמי אף שאין זר אצלה מעיקרא הא לר"ע דאין תופסין קידושין כתבו התוס' שם דהוה כמו זר מעיקרא כיון דאין קידושין תופסין יע"ש:

שוב האיר ה' עיני וראיתי שכתב הר"מ (בפרק הנ"ל הלכה ח') הא למדת שאין היותה זונה תלוי בביאת איסור שהרי הבא על הנדה ועל הקדשה לא הוה זונה אלא מטעם פגימתה ולכאורה הוא בבא שאינה צריכה אלא דקשיא ליה לשיטתו דכל חייבי לאוין אינן אסורים אלא דוקא ע"י קידושין ואמאי הוה זונה אלא מטעם פגימתה ע"ז הטעים דהא אין הדבר תלוי כו':

ועתה אני בא לפרש דין חללה אין חללה אלא מאיסורי כהונה לענין מלקות וה"ה לענין תרומה באין זר מעיקרא אלא כ"ג באלמנה אף שאין זר כו' ומיהו יש לחקור חקירה אחת דחייבי לאוין דאין זר מעיקרא אם בא עליה זר דנעשית זונה אם לוקה או לאו ונראה דלא לקי דכיון דכבר נאסרה והדין ההוא אבאר ראובן ושמעון אחים ומת ראובן ונפלה לפני שמעון כ"ג מן האירוסין דמן התורה מותרת ליבם כדמסיק ביבמות (בדף כ') ואח"כ בא עליה זר דודאי איסור בעולה אית בה ולא איסור אלמנה דאין סברא שיחול כיון שמקודם הוה במקום מצוה והוא מהיסוד שאמרנו למעלה בשם מהרש"א כיון דכבר

הלך גבי בעל מום ששימש בטומאה ומיהו זונה הוה דאיסור ב"א הוא. ובזה א"ש דפריך ביבמות ולילף אלמנה מתמר מה להלן מן הנשואין קשה איך יחול איסור אלמנה על איסור בעולה ולא קשה מידי דמתחלה כשנשאה הוה א"א ולא חל איסור בעולה כלל וכשמת איסור בעולה ואיסור אלמנה בהדדי אתיין. ואמנם המשנה למלך כתב (בפי"ט בהל' אלו הלכה ה') לפיכך כהן שבא על זקוקה ליבם דכיון דלאו זר מעיקרא לאו זונה היא יע"ש ויש להקשות והלא אמרו כל שנבעלה בעילת אי' אלא לענין תרומה דנפקא מאיש זר כו' כנ"ל ברור ודברי המ"מ שהביא המשנה למלך יש לומר דה"ק דרבינו לא הזכיר כלל דבאין זר מעיקרא דלא פסלה מתרומה ונ"מ לענין זונה כגון זונה ונעשית חללה דלא חל דלא הוה מוסיף כיון דלא פסלה מתרומה ועכשיו חללה פסלה מתרומה והוה איסור מוסיף. ומ"ש המ"מ שלא אמרו כו' אבל לתרומה כבר אסורה ר"ל דע"כ לא אמרו אלא לענין תרומה דבלא"ה אסורא ומ"מ חל עלי' שם זנות ללקי תרתי ומ"מ היה לבאר ר"ל אפשר דלא לקי ולכן היה לבאר דלקי משום זונה והרי כתב הרמב"ם (בפרק י"ח הלכה ג') וכן זר הבא על יבמה עשאה זונה הרי בפירוש אף דאין זר מעיקרא עשאה זונה. ואין להקשות דא"כ אמאי כתב (בפרק י"ז) כלל גדול אין איסור חל על איסור אם לא באחד מג' דרכים כו' וכן אלמנה גרושה וחללה זונה דוקא כסדר הזה ואמאי הא אפי' אי הוה זנות שלישי וחללה באחרונה יש ד' מלקות באין זר מעיקרא והוה מוסיף כו' יש לומר דהר"מ מילתא דפסיקא נקיט ודוק לפע"ד:

ודע דראיתי בהר"מ בפרק הנ"ל הלכה ד' כהן שבא על מ"ט וכן אם בעל בעולה בלא נשואין לא עשאה חללה והנה לדעתו דזונה אף שאין עושה האיסור וחללה דוקא ע"י לאו. וכתב עוד (בפי"ח הלכה ב') אבל הנבעלת מאחד איסורי לאוין ואינן מיוחדים בכהנים הר"ז זונה לא ידעתי מהיכן הוציא דין זה דהא אין חללה אלא מאיסורי כהונה איצטריך קרא להכי וא"כ בזונה כל שאסורה להנשא ליהוי זונה וה"ה בעולה לכ"ג ואפשר מההיא דקדושין (דף ע"ו ע"ב) אלמנה כו' חייב מאי קסבר כו' ומאי קושיא הא זונה וחללה הוה איסור ב"א אלא דלא הוה זונה דוקא מאיסורי לאוין השוה בכל ולפי מ"ש לעיל דבחללה סובר הר"ם דלא עשאה חללה אלא דוקא היכא דעשה האיסור עפ"י זה יש לומר מה שכתבתי בפתיחה עלה דקאמר בקדושין אמר אביי כ"ג באלמנה לוקה שתים א' משום לא יקח וא' משום לא יחלל ולילקי משום לא יחלל זרעו בשלא גמר ביאתו כו' והנה לפי דעת המקשין דגמר ביאתו היה יכול להקשות דלילקי נמי משום חללה אי ביאה אחת עושה ב' איסורין כמ"ש הרשב"א מביאו המשנה למלך אלא דמיירי בקידש ע"י ביאה זו דלא כמ"ש רש"י וקי"ל כל הבועל דעתו על גמר ביאה וא"כ בכ"ג

דודאי איכא איסורא אף בתחלת ביאה משום לא יחלל שמחללה משא"כ בכהן הדיוט דלא יחלל ליתא לשיטת הרמב"ם כהן גדול בגרושה כו' וא"כ מאי פריך אי הכי ללקי נמי משום לא יחלל זרעו וע"כ דלאו ללקות שתים דאין לוקין אלאו שבכללות אלא דחדוש זה יכול להשמיענו בכ"ה אלא דלא קשיא דבכ"ה הוה אמינא דביאה אחת עושה שני איסורין והא דלא לקי משום חללה י"ל דכל הבועל דעתו על גמר ביאה ובתחלה לא עשה איסור כלל לא בקדושין דאין חלין אלא לבסוף ולא יחלל לית ביה ולא הוה חללה לשיטת הר"מ דכל שאינו עושה האיסור לא הוה חללה משא"כ בכ"ג דעושה האיסור בהעראה דלאו לא יחלל וע"כ דאין ביאה חדא עושה שני איסורין וע"כ דהר"מ סובר דביאה חדא עושה ב' איסורין אלא דלא נקיט חללה בכאן דנקיט לא יקח ולא יחלל ודוק היטב בכל מה שכתבנו:

סליק פרק ראשון

פרק שני כיצד

דף יז.

כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתיבמת ובגמרא אמרו דמאמר לאפוקי דב"ש אין להק' לפירוש ריב"ן בפד"א (דף ל"ה) דאשת שני מתים הוה דאורייתא וגזרינן זאת הצרה משום דידה רצה לומר דצרת אשת שני מתים היא א"כ בא לומר דוקא בכה"ג שנייה חולצת ולא מתיבמת אבל בלא"ה מותר כהאי מתני' דפרק חרש (דף קי"ט) יע"ש בתוס' אלא דכבר אשמעינן התם. ומיהו אף דסתם ואח"כ מחלוקת הוא מ"מ חשיב הסתם כרבים לגבי יחיד ודוק:

דף יח.

גמרא מכדי הני מתרי בתי קאתיין כו' הלשון מגומגם דמאי שנא בית אחד או ב' בתים ובלא"ה כתבו התוספת דאי אפשר להיות מבית אחד. אמנם יש להקשות ממתני' דמי שקידש אחת מב' אחיות הוה מצי למיפרך דקתני היו לזה א' ולזה שנים הא' חולץ ושנים הא' חולץ ואחד מיבם ואמאי לא שניהם מיבמין לפום סברא דהשתא דלא מסיק ביטול מצות יבמין אי לאו משום זיקה ומיהו בתירוצא מיתרצא הך דאף דלאו בבירור מבטל מצות יבמין מ"מ לכתחלה לא ודוק:

ע"ש בתוס' בד"ה דילמא אדמיבם חד כו' וריב"ן פי' הואיל ובשעת יבום לא ראוי וכן נראה כו' עכ"ל. יש להקשות דודאי לר' יוחנן דאמר יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה

תחזור להיתרא הראשון אה"נ דאמר אחיות אינו יודע מי שנאן אבל שאר אמוראי דסבירא להו דנאסרה ורב יהודה אליבא דשמואל נמי אמרה כמו דמסיק שם ושמואל אית ליה בהדיא בהחולץ גבי מתה אשתו דלא תחזור להיתרא הראשון א"ש ואפשר שרמזו דבד"א לא פריך ממתני' ד"א לרב משום דסבר אין זיקה ומוקי מתני' משום בטול מצות יבמין וגזרינן דילמא אתי ליבומי ברישא אבל לפי' ריב"ן תקשה לרב דאית ליה דלא אמרינן הואיל דלפ"ז יש להקשות אמאי נקטו בדבריהם יבמה שהותרה דבדרבנן אפילו מתה שנייה או חלץ לה מותר הראשון לייבם הראשונה וצ"ע:

דף יט.

ר"ש פוטר משתיהן אף דר"ש לית ליה איסור חל על איסור אף במוסיף יכולים לקיים דמכי נפלה ראשונה אזלי איסור אשת אח כמ"ש בפרק ראשון בסברת מהרש"א משא"כ למאי דמסיק השתא דנפלה בב"א קשה דאיסור אשת אח חייל ולא אחות אשה ומיהו יש לומר דר"ש אית ליה ב"א דלשיטת התוס' דב"א עדיף ממוסיף כמ"ש התוס' (בדף ל"ב) יע"ש ולשיטת רש"י ג"כ א"ש באמת יע"ש היטב ודוק:

דף כ.

קפסיק ותני לא שנא מהאירוסין ולא שנא מהנשואין כו' מקשין העולם אמאי לא מקשה מסיפא גרושה דליכא כי אם לאו והוה מצי למיפרך בלא קפסיק ותנא כו' והנה י"ל דאף בגרושה מצינו למימר דלכך לא מייבם כגון שנשאה אחיו בהיתר וגירשה וחזרה דבעלמא מותרת כמתני' דפרק חרש (דף קי"ט) יע"ש והכא אסורה לייבם דק"ו הוא במותר לה נאסרה דמתחלה היתה מותרת לבעלה כשגירשה נאסרה לו לאסור לה לא כ"ש ומיהו חליצה תיבעי דהק"ו לא מהני אלא לענין יבום ולא לענין חליצה והוה שפיר אלא מכח קפסיק ותני הוה מצי למיפרך וניחא ליה למיפרך מרישא אלא דאכתי ממזרת הוה מצי למיפרך אלא דכן דרך הגמרא להקשות מרישא אף ע"י דיוקא ממאי דהוה מצי למיפרך מסיפא דקתני (ברישא) [בהדיא] כו':

ודע דהא דקתני במתני' אחותה שהיא יבמתה מותרת דוקא איסור ערוה דלא הוה אחות זקוקה אבל היתה אחותה איסור עשה אף דחייבי עשה מן התורה אינן ראוין ליבום דמאי אולמיה הך עשה מהאי עשה אפ"ה אסור לייבם אחותה כיון דאכתי זקוקה זאת לחליצה כן כתוב מהרש"ל בים של שלמה יע"ש:

דף כ:

גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה מהאי שמעתין מוכיח הרי"ף וכן פסק הר"מ (בהלכות אישות פרק ג') דהא דכל הבועל דעתו על גמר ביאה היינו דוקא במקדש בביאה אבל ביאה של אחר אירוסין לענין שיהא גומר אף הראה קונה ומש"ה מקשה שפיר לייתי עשה ולידחי לא תעשה דכיון דזיקה חשיב כאירוסין ותחילת ביאה קונה. אמנם דהר"מ (בהל' אישות פרק הנ"ל) כתב דמיד שיפריש בהראה קונה בהראה והלחם משנה הקשה עליו דהא סברא זו מבה"ג והוכיח דבקדושין (דף י') מסיק דדעתו על גמר ביאה ובביבמות (דף נ"ט ע"ב) מסיק דבהראה אלא ע"כ דכשיפריש בהראה קונה ומנלן דילמא הך דיבמות באחר אירוסין ותירץ דלישנא דכל הבועל משמע דוקא בגמר ביאתו כו'. ויש להקשות דא"כ מנלן דביאה שלאחר אירוסין גומר בהראה מיבמה אימא דהכי מקשה אמאי לא יעשה הראה ויפריש מיד כו'. ונראה דהתוס' מקשין למה למימר גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה לימא גזירה תחילת ביאה אטו סוף ביאה כו'. והנה הר"ן ז"ל כתב דכולה ביאה ראשונה מצוה ולכך אמר משום ביאה שנייה דוקא והשתא א"ש דע"כ דביאה שלאחר קידושין גומר בתחילת הראה דאם לא כן תקשה קושית התוס' אמאי אמר גזירה משום ביאה שנייה לימא גזירה דילמא גמר ביאתו וסוף ביאה קונה והוה תחילת ביאה בעבירה ומאי פריך לייתי עשה וידחה אלא ע"כ דבקדושין אף אם גומר ביאתו אפ"ה תחילת ביאה קונה וביבמה דזקוקה הוה כאירוסין כו'. ודעת התוס' יראה כסברת הר"ן שהביא המשנה למלך (בהל' איסורי ביאה פי"ח) דביבמה הראה קונה אפילו גמר ביאתו קונה בתחלת ביאה דבשלמא גבי אשה אמרינן כל הבועל דעתו על גמר ביאה משא"כ ביבמה דאפילו שניהן מזידין קונה כו' ומזה שבקדושין (דף י' ע"א) הקשו התוספת מהך דיבמות (דף נ"ט ע"ב) דמשמע דאשה נקנית בהראה ואמאי לא הוקשו להם מיבמה דפריך ליתי עשה ולידחי ל"ת אלא דשאני הכי דאפי' שניהם מזידים קונה כסברת הר"ן ודוק היטב:

דף כא:

גמרא ת"ר מה הן שניות כו' הר"מ בפרק א' הל"א הלכה ו') מנה שם שניות דר"ח ופסק דיש להן הפסק אף דאיבעיא דלא איפשטא הוא כתב המגיד משנה דספיקא דרבנן לקולא כו' יע"ש. והרמב"ן פסק לחומרא ואפשר שהוא סובר כפי' מהרש"ל דאם אם אמו דבעיא לקמן מדלא תני נמי הא שהיא אומרת בתי אסורה לך ואני מותרת ש"מ דאין לה הפסק כו' כקושית מהרש"א ז"ל ואיך שיהיה יש להקשות אמאי לא מקשין תוס'

משלישי שבבנו ולפירוש מהרש"א א"ש דבתחלה עלה על דעתם מדלא תני הני ש"מ דלית ליה שניות דר"ח והיינו באם אם כו' אבל שלישי שבבנו אפשר דלא צריך למיתני דכ"ש הוא דמדחזינן כלת בנו שהוא ע"י קידושין הוה שנייה מכ"ש שלישי שבבנו וכה"ג הקשו התוס' לקמן אי שלישי שבבנו יש לה הפסק ותירצו שם ועל המקשין אין קושיא מזה דהוה סבור כקושיתם שם ודו"ק:

מפי' מהרש"ל אם אם חמיו כו' ומהרש"א הקשה דאין זה רבותא כו' והנה במאי דקאמר אי הכי אשת חמיו נמי משמע דאי הוה אמרינן דבת חורגו דרבנן הוה א"ש דדוקא בדרבנן הוה רבותא דגזרו כו' דהוה להם לגזור דאין להן הפסק כפירוש מהרש"ל דכיון דאסרו היה להם לגזור יותר משום הרחקה משא"כ בדבר דאורייתא אין רבותא מה שהבת אסורה כו' אבל השתא דמסיק דבת חורגו הוה דאורייתא וא"כ עיקר הרבותא מה דלא גזרו דור אחד למעלה דהוה שנייה פריך א"ה דבדאורייתא הרבותא דהוה לגזור דור אחת יותר אי הכי אשת חמיו נמי הוה רבותא וא"כ א"ש דהקשו התוס' מאם אם חמיו הוה מצי למיפרך הרצון לפי מה דס"ד דבדרבנן שייך רבותא ולא תקשה ליה מאשת חמיו אכתי הוה ליה לאקשוי מאם כו' דהוה ג"כ דרבנן ועל זה תירצו דהמקשה לא הוה מצי למיפרך דהיה סבור דשניות דר"ח אין הכי נמי דלא הוה להם הפסק ולפי זה לא קשה קושית מהרש"א ז"ל דא"כ תפשוט דאין להם הפסק די"ל לפי האמת דמסיק דבת חורגו דאורייתא א"כ עיקר הרבותא במן התורה אבל בדרבנן לא שייך רבותא ולא קשה מאם אם חמיו כו' וא"ש. אבל מהרש"א סובר דהא דפריך אי הכי הכי פירושו דבשלמא אי הוה אמרינן דבת חורגו מדרבנן הוה א"ש רבותא אף דאין זה רבותא מה שלא גזרו דור אחד למעלה או היה להם לגזור שאין לה הפסק אלא עיקר הרבותא שהיא אומרת אני מותרת לך אשת חורגו דנראית קרובה יותר ובתי שנראית רחוקה יותר אסורה לך ולא הוי תקנת דרבנן כחוכא ואטלולא וכה"ג כתבו התוספת במסכת שבת גבי י"ח דבר יע"ש משא"כ אשת חמיו אף דג"כ נראית קרובה יותר אין רבותא דבדאורייתא גזירת הכתוב הוא משא"כ השתא דמסיק דבת חורגו מן התורה אסורה ועיקר הרבותא דהיה להם לגזור דור אחד למעלה כו' פריך שפיר אי הכי אשת חמיו נמי כו' ולפי זה אף דלמאי דס"ד מעיקרא לא קשה מאם אם חמיו דהתם אין רבותא דאדרבה בתי קרובה יותר ולכך אסורה ולא הוה כו' ודוק היטב לפענ"ד:

דף כב.

שניות דר"ח יש להן הפסק או לא מפי' תוס' ושאר מפרשים דהך בעיא בבנו נמי ויש מן המפרשים דבבנו בודאי לא גרע מכלת בנו שאין להם הפסק ועיין בחדושינו לעיל מ"ש שם ובלחם משנה הלכות אישות פרק א' הלכה ו' יעוין שם:

דף כב:

תנו רבנן הבא על אחותו והיא בת אשת אביו חייב שתיים הרצון אחותו שהיה לאביו מנשואתו כו' מפי' מהרש"א ז"ל יראה דר' יוסי כר' יהודה סובר דסברא החיצונה דאין עונשין מן הדין ואחותך לרבות אחותו מן האב ומן האם דהוא חייב והיא למעוטי אתא דוקא משום אחותך ולא משום ערות בת אשת אביך וע"ז מפרש הא דפריך ור' יוסי בר"י האי ערות בת אשת אביך מאי עביד ליה הרצון דלמא ליה ג"כ היא ולכתוב אחותך באידך קרא. ולפי זה הא דקאמר ור' יוסי בר"י א"כ לכתוב אחותך היא באידך קרא לדבריהם דרבנן קאמר ליה לדידי הסברא החיצונה דאין עונשין מן הדין והיא למעוטי כו' אלא לדידכו א"כ ליכתוב באידך קרא. ולא ידענא מי הכריחו לזה אימא דגם לר"י בר"י סובר כרבנן דסברא חיצונה דעונשין מהדין ואיצטריך אחותך והיא לומר דכאן עונשין ולא בעלמא ומיהו הא נמי מוכח דאי אתה מחייבו משום ערות בת אשת אביך דאל"כ לכתוב באידך קרא ותרתי שמעת מיניה ואי דאימא כולו להכי הוא דאתא דאין חייב משום בת אשת אביך ומנלן דבעלמא אין עונשין יש לומר דא"כ למה לי היא לכתוב אחותך לחוד ואין לומר דהוה אמינא ddדרשינן אחותו בת אביך ובת אמך ולא למעט בת אשת אביך ואי דתיקשה למה לי הא עונשין מדין י"ל מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא דאם כן לכתוב באידך קרא אלא על כרחך דהיא למעט אתי דמשום אחותו אתה מחייבו ולא משום בת אשת אביך ואי תימא דכולו להכי הוא דאתא אה"נ ומאי טעותא דהא השתא קיימינן דעונשין מהדין וממילא ידעינן דאחותו בת אביך ובת אמך שהוא חייב ולמה לי היא אלא ודאי דאחותך לומר בת אביך ובת אמך חייב והיא לומר דבעלמא אין עונשין מן הדין וממילא שמעינן דאי אתה מחייבו משום ערות בת אשת אביך ותרתי שמעת מיניה דאל"כ לכתוב באידך קרא. והמקשה דפריך ולר' יוסי בר' יהודה כו' הרצון ולכתוב אחותך היא באידך קרא כו' יע"ש היטב:

אבל הנראה לי בזה דעל כרחך יאמר דלר"י בר"י דהסברא החיצונה דאין עונשין מן הדין דהנה יש להקשות אימא אחותך היא למעט אתי והכי קאמר אחותך היא דוקא אחותו מן האב או מן האם ולא אחותו מן האב ומן האם דאין עונשין מן הדין ומיניה ילפינן השתא

דאין עונשין מן הדין דזה נראה יותר לומר ממה דאמרינן דכאן עונשין ובעלמא לא כו' אלא דא"כ למה לי היא לכתוב אחותך לחוד או יאמר דלכתוב היא גבי אחותך הראשון באידך קרא ולמה לי אחותך שנית בקרא יע"ש אלא ש"מ דה"ק אחותך ליחייב משום בת אביך ובת אמך והיא בעלמא דאין עונשין כו' אבל לר' יוסי בר"י יקשה זאת אימא אחותך היא למעט אתא בת אביך ובת אמך דאין עונשין מהדין ומיניה ילפינן בעלמא דאין עונשין כו' ואי דלמה לי או אחותך או היא הא לדידיה איצטריך היא למעט משום אחותו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום ערות בת אשת אביך ואחותך למעט כו' אלא ודאי דהסברא החיצונה לר"י בר' יהודה דאין עונשין מן הדין ואחותך איצטריך משום בת אביך ובת אמך והיא למעוטי אתא דמשום אחותך אתה מחייבו ואי אתה מחייבי משום ערות בת אשת אביך ודוק היטב:

דף כג.

גמרא כי תהיין אחת אהובה כו' ראיתי להעיר בכאן מה דאמרינן בקדושין סוף האומר (דף ס"ח ע"א) לר"ע מוקי כי תהיין לאיש באלמנה לכ"ג ולר' ישבב בבעולה לכ"ג והנה התוס' סוף פרק החולץ ד"ה סוטה כתבו דלא מצי לאוקמיה קרא בסוטה לבועל ויש לומר מי כתיב כי תהיה לבועל כמו שמקשה שם מי כתיב לכהן עכ"ל והמשנה למלך (בהל' איסורי ביאה פי"ח הלכה ה') האריך לתמוה דאליביה דר"ע קיימינן הכי ולדידיה ע"כ קרא דחיק ומוקים אנפשיה עכ"ל ואפשר לומר דקושית התוס' דמוקי ר"ע לכהן אמאי לא מוקי בסוטה ולבועל דאיסור זה נוהג בכל ישראל ולא הוה קשה מי כתיב לכהן דאיסור זה נוהג בכ"י וע"ז תירצו דאכתי הוה קשה מי כתיב לבועל וא"כ חדא מינייהו נקיט כיון דאיך שיהיה ע"כ קרא דחיק ומוקים אנפשיה רצה לומר דהא דמקשה התם מי כתיב לכהן היינו דמשמע ליה דוקא איסור ממזרת ונתינה דהוה לכל ישראל ועיין במשנה למלך אמנם אהא דמקשין לוקמי' בסוטה ולבעל הוה מצי לאקשוי מי כתיב לבעל אמנם אין זה קושיא דודאי אם גירשה לבעל או לבועל שפיר קשה מי כתיב להני משא"כ באם זינתה תחתיו ודאי דשפיר כתיב כי תהיה לאיש שנואה דלכל ישראל אם זינתה אשתו תחתיו כו' וע"ז תירצו דשנואה משמע תחלת נשואין ובזה סרו מהר קושית משנה למלך (בהל' סוטה בפרק ב') שתמה על התוס' דבסוטה שגירשה והחזירה הוה שנואה בתחלת נשואין ולפי מ"ש לא קשה דא"כ אכתי קשיא מי כתיב לבעל כו':

כתב הרמב"ם (בהלכות סוטה סוף פ"ב) כתב אין המים המאררים בודקים באונס. והמשנה למלך הקשה לאיזה צורך כתב כן יע"ש ולי נראה דנ"מ לדינא דהאשה האומרת

טמאה אני לך אינה נאמנת דחיישינן שמא עיניה נתנה באחר ואף באשת כהן האומרת טמאה אני לך באונס אינה נאמנת כמו שהתבאר (בהל' איסורי ביאה פי"ט) ואם כן בכנסה עמו בסתר כתבו מקצת פוסקים דנאמנת ואפילו באשת כהן דרגלים לדבר וא"כ אם שתה מי המאררים אפילו הכי איסורא דאין המים המאררים בודקין באונס או יאמר דהאומרת טמאה אני לך באונס אם מת בעלה אסורה לאחר וא"כ אם שתה מים המאררים אפ"ה אינה מותרת לאחר והר"מ לא ביאר דעתו היכא דנכנסה עמו לסתר אם נאמנת:

נכרי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר כו' ראיתי ברא"ש בפרק החולץ שיש מקצת רבוואתא סברי דיש כאן מקום ספק דהגמרא מסיים והילכתא כו' הולד כשר ומדסתמי משמע אף לכהונה ואין אני רואה מקום שיפול בו הספק שק"ו הוא עכ"ל ואני אומר דהתוס' מקשין (בדף ע"ז) דהילכתא כר' יוחנן דמצרי שני דוולדה כשירה לכהונה או בת עמוני מישראל דכשירה לכהונה וכן הוא בר"מ (הל' איסורי ביאה פי"ח ובפי"ט) א"כ לימא הא יוכיח והנה (בדף ס' ע"א) אמרינן דחלל מחייבי עשה איכא בינייהו והקשו התוס' תימא דלא יחלל אכולהו קאי. ונראה לתרץ לשיטת הרמב"ם דכל חילול דגבי כהן אינו אסור משום לא יחלל אלא דוקא כה"ג באלמנה ולא כה"ג בגרושה אף דהוה חללה מ"מ אין איסור לאו בה וא"כ שפיר משכחת ליה במצרית שניה שבא עליה ישראל דהוולד כשר לכהונה דמ"ש ממצרי שבא על ישראלית כמו שביארנו ואם בא עליה כהן אח"כ דהוה בעולה הבן והבת חללים דאיסור עשה ולאו דלא יחלל ליכא כיון דכבר מחוללת ועומדת אפילו לבוא לקהל ישראל כו' ושפיר מיקרי חלל מחייבי עשה אבל לדעת הר"א דפליג על הר"מ וכן לדעת המ"מ ודאי דלאו דלא יחלל נמי אית בה ומהר"מ מלובלין כתב דעיקר קושית התוספת אלשון הגמרא דיש חלל מחייבי עשה וא"כ לכאורה יש לתמוה על הר"מ דלדידי' אין הוכחה לומר דבעולה לית בה לאו דלא יחלל ואה"נ דאית בה לאו וא"כ אמאי כתב דבעל בעולה בלא נשואין לא חללה וכבר הקשתי זאת לעיל אמנם מהך (דף ע"ז) דהקשו התוס' מאי מקשה מצרי שנשא מנא לי' דפסול ואי דיליף מאלמנה לכ"ג מה להנך שכן לאו ותירצו אליביה דראב"י דיש חלל מחייבי עשה עכ"ל ואם כן ע"כ בבעולה לית לאו אלא חללה וממילא ה"ה בלא קידושין דלא חיללה כיון דלא הוה בלאו ודוק היטב:

דף כג:

מתני' שנים שקידשו כו' בפירש"י בד"ה אין מוציאין מידם דכל חד אמר אנא שפיר מייבם וא"נ הוה איפכא מכי יבם השני הרי פקע זיקה מאידך עכ"ל לרווחא דמילתא פי'

כן דאי נמי דאפילו לא מוציא זיקה מ"מ במידי דספיקא דרבנן הוא לא מפקינן מיניה דהרי בפד"א אמרינן אי דנפל שניהם ולא ידעינן הי מינייהו ברישא אמאי קדמו וכנסו יוציאו לימא כל חד אנא ראשונה מייבם ואי הוה איפכא ודאי הואיל ונאסרה עליו שעה אחת נאסרה עליו עולמית ומיהו כאן ודאי כל חד אמר ממ"נ אי אנא יבמה מיבם שפיר ואי נכריות ודאי דמכי יבם פקע זיקה לא שייך הואיל ונאסרה שעה אחת דלאו בזיקה הוא ועיין לקמן בחדושינו בפד"א מ"ש שם ובהא דאמרינן היו שנים ואחד האחד חולץ לשתיהם והשנים אחד חולץ וא' מייבם למאן דאמר יש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין תקשה היאך מיבם שני והלא חליצה ראשונה פסולה דלא מצי מיבם לה כמבואר וא"כ צריכה חליצה גם משני והיאך יאמר שיבם שניה והלא אחות חלוצה להר"ר אברהם מבורגיל בפד"א דחליצה מטעם חיזור לאו אחות חלוצה הוא א"ש משא"כ לאינך קשה ולפי מ"ש התוספת בפד"א דחליצה פסולה היינו שמגרע כח הזיקה כו' יע"ש אבל איסור ביטול מצות יבמין לא הוה חליצה פסולה וא"כ אף מוקי רב למתני' כמ"ד יש זיקה א"ש דהכי לאו חליצה פסולה מיקרי דטעמא דהכי לאו משום אחות זקוקה אלא מטעם ספיקא דילמא לאו היבמה היא וא"כ אי לאו יבמה חליצה בטעות ולא מיקרי חליצה פסולה ורש"י ז"ל דמשמע מלשונו לקמן בפד"א דכיון דאסורה לו מיקרי חליצה פסולה לא קשה דאיהו סובר כפירוש הר"ר אברהם מבורגיל כמו שאבאר בפד"א יע"ש מיהו אי לאו הכי קשה מתני' שרש"י ז"ל סובר דרב מוקי למתני' ככולי עלמא וכן ההיא דארבעה אחין ודוק היטב:

ע"ש גמרא דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל איפכא לא ראיתי בחדושי גלאנטי בריש פרק כיצד שכתב דע"כ מתני' כמ"ד אין זיקה דאי יש זיקה לימא הואיל ונאסרה שעה אחת ולא ידענא דהא התוס' כתבו כאן דקושית הגמרא מאחד חולץ וא' מיבם כו' ומשני דהכי ספק כו' וק"ל לעני"ד:

דף כד.

גמרא אימא בכור ליבם פשוט לא ליבם מה שמקשין העולם א"כ למה לי דכתיב איש שיהא היבם גדול הא אחיו שמת ע"כ היה גדול דאל"כ אין קידושין קטן כלום ולא ידענא דאחיו היה גדול והוא לא הביא שתי שערות דדינו עד רוב שנותיו הוה קטן ולכך איצטריך איש וק"ל:

עוד מקשין העולם אהא דקאמר אלמלא לא חטאו לא הוה מייתו ופריך פרשת יבמין דכתב רחמנא ל"ל ומקשין העולם אמאי לא פריך מקראי שקודם לזה ותירצו דאיתא דהא

דאמרינן אלמלא לא חטאו לא הוה מייתו היינו בדרך פורענות הבן קודם לאב כו' א"כ מכל הנך קראי לא הוה קשה דמת האב תחילה משא"כ מפרשת יבמין ע"כ מוכח דהבן ימות קודם לאב דאל"כ אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא משכחת ליה דכיון דמת הבן ע"כ שמת ג"כ האב תחלה והיאך מתקיים אשת אחיו שלא היה בעולמו דיבום מן האב עכ"ל וטעות הוא בידם אלמא לא שמת האב תחילה והניח אשתו מעוברת ואח"כ מת הבן ונולד לו אח דהתוס' כתבו בריש כיצד דע"כ עיקר קרא דכי ישבו ע"כ להניח מעוברת דאל"כ הוה ליה דרכיה דרכי נועם ואי קשיא דאכתי היאך מת הבן קודם אמו דזה ג"כ פורענות י"ל דהניח אביו אשתו מעוברת ולא היתה אמו דלא צריך מן האב ומן האם וק"ל. עוד מקשין העולם אמאי לא יליף דאזלינן בתר רובא מיבום דילמא לאו אחיו הוא ופוגע ביבמה לשוק ותירצו דמיירי באין אלא אח אחד עכ"ל והרצון ואין מיוחדים אלא באב לחוד דהשתא ממ"נ מייבם ואני אומר דמשכחת יבום בשני אחין תאומים דודאי מאב אחד הם דאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת כו' ואי דקשיא א"כ אשת אחיו שלא היה בעולמו ל"ל כיון דנולד אחר מיתת אחיו בודאי לאו תאומים הוא ובלא"ה אסור שמא אינו אחיו והוה יבמה לשוק. י"ל דנ"מ דקידשה היבם בביאה ואח"כ קידשה אחד מן השוק דאי מטעם לאו אחיו והוה יבמה לשוק צריכה מן הראשון ממ"נ גט לרב דאמר קידושין תופסין ביבמה לשוק וא"כ אין צריכה משני ממ"נ גט משא"כ משום אשת אחיו שלא היה בעולמו צריכה גט משני דילמא אחיו הוא והוה ערוה לגבי אשת אח שלא במקום מצוה ואין קידושין תופסין בח"כ וצריכה גט משני כו' כמ"ש ומיהו אין קושיא על מה שתירצו העולם דמיירי דאין כאן אלא אח אחד א"כ צרת צרה היכא משכחת ליה דמשכחת שפיר כיון דלשמעון אסורה משום צרת ערוה:

דף כד:

הנטען על השפחה ועל הנכריות הר"ז לא יכנוס ואם כנס אינו מוציא כו' הים של שלמה הביא דיש אומרים דאף בנטען על הפנויה הר"ז לא יכנוס לכתחלה דלא כשיטת התוס'. ואין להקשות מאי איריא הנטען על השפחה ועל הנכריות לאשמעינן רבותא דאפילו בנטען על הפנויה י"ל משום סיפא דאפ"ה לא תצא דהוה אמינא דלא הוה גיורת גמורה דהמתגיירה לשם איש כו' ובשפחה שאיסורה חמיר יותר מנטען על הפנויה קמ"ל דאפ"ה אם כנס אינו מוציא מפי' מהרש"א ז"ל בתוס' דאמאי לא דהקושיא הוא מדיעבד כו' ואין להקשות א"כ יקשה קושית מהר"מ מלובלין והוא ז"ל ג"כ נשמר מזה דתקשה אמתני' גופא דליכא למימר כתירוצו דכיון דכנסה אחר כו' דתקשה מתחלה ודיעבד י"ל

דה"א דהמתגיירה לשם איש לא יכנוס לכתחלה דשמא גיירה לשם איש לחוד ומיהו בדיעבד אין לחוש אפילו בודאי גיירה לשם איש ולכך פריך מברייתא דקתני אינם גרים דמשמע אפילו בדיעבד לא הוה גיורת ועל זה תירץ דא"כ מנא לן להקשות מברייתא דילמא הברייתא גופא אמרה אינם גרים לכתחלה ודו"ק היטב,

דף כה.

המביא גט עיין בא"ה ובגיטין יע"ש:

דף כו.

לא קשיא הא דארגילה היא הא דארגיל הוא כו' ובפירש"י הא דארגילה היא כו' יע"ש ובים של שלמה שכתב להיפך יע"ש שהאריך מאד בזה ובדברי הרמב"ם:

סליק פרק כיצד

פרק שלישי ארבעה אחין

ארבעה אחין שתים נשואים שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצת ולא מתיבמת כו' עכ"ל לשון הרמב"ם זה הכלל כל שנפלו לפניו שתי יבמות שאי אפשר להנשא שתיהן הרי אלו חולצת כו' והא דלא תני במתני' או אשה ובתה כדקתני במתני' דלקמן גבי ג' אחין כו' יש לומר דהך מתני' בודאי מדרבנן הוא דחולצת אף כר"ש דמודה בשני אחים ואם כן אפשר לומר הא דקתני חולצת אף דכבר חלץ לשניה אפ"ה אסורה ראשונה דשניה צריכה חליצה משניהם למ"ד יש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין דלא כסברת הר"ר אברהם מבורגיל דמשום חיזור אפ"ה מיקרי אחות חלוצה וא"כ צריך לחלוץ לשתיהם והא דפריך לקמן לר' יוחנן עד שהוצרך לומר אחיות אינו יודע מי שנאן כבר כתבו התוספת דלר' יוחנן דפסק כשמואל דאינה צריכה לחזור פריך אבל למאן דאית ליה דחליצה פסולה צריכה לחזור א"ש וא"כ משום הכי לא מצי לכלול אשה ובתה עם שתי אחיות בסוג אחד כי שתי אחיות במתה חדא מותרת שניה דבדרבנן לא אמרינן הואיל ונאסרה שעה אחת ובאשה ובתה אף לאחר מיתה אסורה דבתה לאחר מיתת אשתו או איפכא איכא אסורא משא"כ מתני' דלקמן בג' אחין אליביה דר' שמעון דמן התורה אסורה מלצרור ודאי דאף באחיות אסורה לאחר מיתה דאורייתא ודאי דאמרינן הואיל ונאסרה עליו שעה אחת נאסרה עליו עולמית ולא אמרינן יבמה שהותרה כו' דאפילו למאן דאית ליה בדרבנן אפ"ה אפשר בדאורייתא לא כדמסיק בהחולץ (דף מ"ד ע"א) ולכך תני אשה ובתה לאשמעינן דבר זה דשניהם בסוג אחד דאף שתי אחיות

אסורה לאחר מיתה כמו אשה ובתה ומיהו לאידך קשה ושוב ראיתי בתוי"ט שהקשה אמאי לא תני אשה ובתה כמו במתני' דלקמן ותי' דשם אשמעינן לר"ש דלא תימא דוקא אחיות מלצרור קמ"ל דכל שאר עריות נמי מהיקשא דר' יונה כו' עכ"ל ודוק:

שם גמרא אי הכי תלתא נמי כו' הנה היה נראה דנקיט ארבעה אחים לאשמעינן למא דאמר יש זיקה אשמעינן דלא נימא לחלוץ חדא וליבם אידך דלא אמרינן יבמה שהותרה או דלא כפירוש הר"ר אברהם מבורגיל ואף משום חיזור מיקרי אחות חלוצה ואף למאן דאמר אין זיקה אשמעינן דהואיל ונאסרה כפירוש ריב"א לקמן דאף בביטול מצות יבמין שייך הואיל ונאסרה או דגזרינן דילמא אתי ליבומי ברישא משא"כ בג' אחים דודאי שתיהם חולצת דאיך יכול ליבם חדא והלא אחות חלוצה היא כו' אלא דקושטא משני כו' דחייש למיתה:

ודע דלפי מ"ש התוס' לקמן במתני' דג' אחין דר' שמעון לא פליג אלא בג' אחים ולא בד' אחים וא"כ מתני' דהכא אתיא אפילו לר"ש מאי מקשה ליתני ג' אחין ולפי סברתו דלא אסיק מזה דמתני' מצי אתיא כר"ש או דאין חילוק בין ג' אחים לד' אחים היה יכול להקשות ל"ל כלל הך מתני' ליתני מתני' דלקמן לחוד ג' אחים פלוגתא דר"ש ורבנן ודו"ק:

דף כו:

גמרא אמר רב שלש אחיות יבמות כו' ובפי' רש"י אמצעית לאו דוקא ובד"ה א"ה קמייתא נמי שתים הראשונות כו' עכ"ל. הנה לפירוש הר"ר אברהם מבורגיל שהביאו התוס' דמשום חיזור לא מיקרי אחות חלוצה מצינו למימר אמצעית דוקא כגון שנפלה לאה תחלה וחלץ לה ראובן ואח"כ נפלו רחל וזלפה בבת אחת ורחל נפלה ראשונה וא"כ אי אמרינן דשמעון יחלוץ לרחל א"כ גם ראובן צריך לחלוץ לה מטעם חליצה פסולה דהוה אחות זקוקה וגם זלפה צריכה משתיהם דהוה אחות חלוצה לכך אמרינן דיחלוץ ראובן לזלפה תחלה וגם צריכה חליצה משמעון מטעם אחות זקוקה ושמעון חולץ לרחל ולא צריכה חליצה משניהם דלשמעון לא הוה חליצת רחל חליצה פסולה דאי בעי מצי מיבם לסברת הר"ר אברהם מבורגיל דמשום חיזור לא מיקרי אחות חלוצה וא"כ בדוקא נקיט אמצעית ואמאי הוצרך לשנוי דנפלה חדא חלוץ לה ראובן נפלה אידך חלוץ לה שמעון ואמאי לא כדכתיבנא דשתיים האחרונות נפלו בבת אחת וגם מה שפירש"י אי הכי קמייתא נמי שתים הראשונות והא בודאי מחדא קשיא דכיון דראובן חלוץ לשניה וגם שמעון א"כ הוה ראשונה יבמה שהותרה כו' ולא צריכה חליצה אלא משמעון לסברת הר"ר אברהם וע"כ רש"י סובר כסברתו שהרי לקמן אקושיא דפריך לקמן לר' יוחנן

ממתני' כתב דכ"ש לרב תיקשה מתני' ומאי קושיא לרב דאית ליה למאן דאמר יש זיקה חליצה פסולה צריכה לחזור ולמאן דאמר אין זיקה ומשום ביטול מצות יבמין גזרינן דילמא אתי ליבומי ברישא כמו דמסיק לקמן יע"ש היטב ועל כרחך דסובר כסברתו וא"כ יש לתמוה דמחדא לא קשיא כלל כמה שכתבתי ואפשר לומר דכהאי גוונא לא אמרינן שראובן יחלוץ תחלה מאחר דחליצת שמעון מעולה עתה טפי דלא הוה רק אחות זקוקה ולראובן אחות חלוצה ואחות זקוקה אמרינן דשמעון מיבם תחלה והך דינא אתי רב לאשמועינן דוקא דנפלו בזה אחר זה ולא כשנפלו שתיהן בב"א דאז שתים האחרונות צריכות שתיהן חליצה משתיהן כו' ולפי זה א"ש הא דהקשה הר"ר אברהם מבורגיל דחידוש זה יכול להשמיענו בב' אחיות ותירץ דחדא מיבמה כו' וכבר תמהו בזה דאכתי הוה לאשמעינן דינא דחליצה פסולה צריכה משניהם ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דאי הוה אשמעינן בב' אחיות הך דינא דאתי לאשמעינן כמ"ש הרא"ש דהיכא שחליצה האחת מעולה מחברתה אף ששתיהן חליצה פסולה אפ"ה אין צריכה חיזור והנה מה שאמר רב דנפול זה אחר זה ולא מוקי כשנפלה ראשונה וחליץ ראובן וכשנפלה שתיהן בב"א דשמעון לחוד חולץ לה דהוה טפי חליצה כשירה אלא דליתא להך דינא ודוקא בזא"ז ואי הוה אמר בב' אחיות והוה אשמעינן דראובן חליץ ללאה וגם שמעון ושמעון צריך לחלוץ לרחל וגם ראובן ג"כ הוה שמעינן האי דינא דאל"כ לחלוץ ראובן ללאה ושמעון יחלוץ לרחל לחוד ולכך אמר דבב' אחיות מיבם שניה ולא הוה שמעינן האי דינא ודוק היטב לפענ"ד:

ושוב שמעתי מן הרב הגאון הגדול ר"מ דק"ק לבוב כבוד מוהר"ר אריה ליב בהגאון הגדול בדורו רבן של כל בני הגולה כבוד מוה' חיים הכהן נר"ו אב"ד דק"ק לבוב והגליל שכיוונתי לקצת דבריו ונתתי שמחה בלבי שכיוונתי לדעת אדם גדול ע"ש בפירש"י מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם ה"ג כו' עכ"ל ראיתי להעיר בכאן עפ"י דרך הפשט והוא דשיטת רש"י ז"ל דכל חליצה שאינו יכול ליבם אותו מיקרי חליצה פסולה ואף למאן דאמר אין זיקה וטעמא דמתני' משום ביטול מצות יבמין אפ"ה מיקרי חליצה פסולה וכן סובר הרמב"ם ז"ל (בהל' יבום פרק ששי) יע"ש והמ"מ הקשה שם וכן הים של שלמה דברייתא דקתני (בדף כ' ע"ב) בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה בחייבי לאוין ואמאי הא הוה חליצה פסולה ואי דמיירי התם שצרתה כמותה הא לשיטת הר"מ אפילו בשניהם שוות אפ"ה צריכה חיזור ואני אומר כיון דאי יש זיקה או אין זיקה הוא פלוגתא דתנאי מוקי ליה להך ברייתא דבא עליה כמאן דאמר אין זיקה ולדידיה אין חליצה פסולה צריכה לחזור היכא דשניהן שוות בודאי והוא דלשיטת רש"י ז"ל הוא יסוד מונח דלמאן

דאמר אין זיקה היכא דשניהן שוות בודאי אין צריכה חליצה מן כל האחין ולמאן דאמר יש זיקה הוה פלוגתא דרב ושמואל ומיהו היכא שחליצה האחת מעולה וחליצה האחרת פסולה אף למ"ד אין זיקה אין חליצה פסולה מפקעה זיקה החשובה וא"כ לפי שיטתו צריך לומר דברייתא דהתם דקתני בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה דצרתה כיוצא בהן אמר דהיתה ג"כ חייבי לאוין וכיון דשניהם שוות למ"ד אין זיקה לכך נפטרה צרתה והר"מ ז"ל אפשר דסובר כשיטת התוס' דלמ"ד אין זיקה הוא בהנחה קיימת דאפילו חליצה פסולה מפקעת זיקה החשובה כו' ואין צריך לדחוק דצרתה כמותה ומוקי כמ"ד אין זיקה בפלוגתא דתנאי אבל איהו פסק כמ"ד יש זיקה ולכך פסק אפילו בשניהן שוות צריכה לחזור על כל האחים כו'. והנה יש בכאן ענינים רבים לכן אבארם דמי שנפלו לפניו שתי יבמות מבית א' בחליצת האחת נפטרה צרתה וה"ה יבמה אחת לשני יבמין חולץ לה אחד ובחליצה פסולה היכא דשניהן שוות למ"ד אין זיקה ודאי אין צריכה חיזור בין שתי יבמות לא' ובין יבמה אחת לב' יבמין ולמ"ד יש זיקה פלוגתא דרב ושמואל ולתירץ ראשון בגמרא מאי אחד חולץ לכולן אאמצעית סובר שמואל כי הדדי אין צריך חיזור אף למ"ד יש זיקה והיכא שחליצה האחת מעולה אין חליצה פסולה מפקעת אותה ולפי זה הא דקאמר לקמן חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות ע"כ כתירוצא דרב אשי דלא אלימא זיקה לשווויי צרה כערוה כו' ולכך חלוץ לאחיות לא נפטרה צרה משא"כ חלוץ לצרה נפטרה אחיות ולהאי תירוצא אין חילוק בין למיפטר נפשה למפטר צרה והילכך בין יבמה א' לב' יבמין ובין ב' יבמות ליבם אחד היכא דכי הדדי נינהו אין צריכה חיזור והיכא שחליצת האחת מעולה מחברתה כי ההיא דחלץ לאחיות אין חליצה פסולה מפקעת זיקה החשובה ממנה ואידך שינויא דשאני למיפטר נפשה מלמפטר צרה מצי סבר כתירוצא דהתחיל ולא התחיל או כתירוצא דרב אשי והנה אם סובר כתירוצא דהתחיל ולא התחיל הוא כך דלמפטר נפשה אפילו זיקה גרועה מפקעת זיקה החשובה לגמרי ולמפטר צרה אפילו כי הדדי אינו יכול לפטור ואם נאמר כתירוצא דרב אשי דהתם זיקה צרתה חשובה טפי מזיקת אחיות הוא כך דלמפטר נפשה אפילו זיקה החשובה יכול לפטור אותה זיקה גרועה כמ"ש לעיל ולמפטר צרתה זיקה הגרועה אין יכול לפטור זיקה החשובה וכי הדדי לא נפשוט לא לאיסור ולא להיתר ורב אשי מצי סבר בין כתירוצא קמא ומאי אחד חולץ לכולן אאמצעית או כתירוצא בתרא דשאני למפטר נפשה מלפטר צרה כו' ותירוצא דהתחיל ולא התחיל על כרחך סובר כתירוצא בתרא דלעיל דשאני למיפטר נפשה מליפטר צרתה כיון דשינויא דהתחיל ולא התחיל סבר דזיקת האחיות וצרות כי הדדי נינהו כו'. ולפ"ז הא דקאמר לקמן בעלת

הגט ובעלת המאמר איזה מהן עדיף הרצון דהילכתא כשמואל כמו שיתבאר בסמוך ואליביה קמיבעיא ליה הך בעיא והנה לפי תירוצא קמא דאין חילוק בין למיפטר נפשה ובין למיפטר צרה וכי הדדי נינהו אין צריכה חיזור קמיבעיא איזה מהן עדיף שיחלוץ להו ליפטור אידך ולא לחלוץ לזיקה הגרועה כו' ומסיק דכי הדדי נינהו ש"מ כו' הרצון ואיפשטא דאחד פוטר חבירו ולשנויא בתרא דשאני למיפטר נפשה מלמיפטר צרתה ש"מ כי הדדי נינהו ואין האחד פוטר חבירו וזה דוחק דמשמע דקאי אאיבעיא דש"מ כי הדדי ופוטר אחד חבירו כו' יע"ש היטב משא"כ אי אמרינן דשינויא בתרא כרב אשי ס"ל וא"כ מאי ניחותא הוא זה דכי הדדי נינהו אכתי איכא למיבעי למיפטר צרתה כי הדדי אי חליצה אחת פוטר חבירו או לאו ואין להקשות דע"כ דכי הדדי פוטר דאל"כ אמאי איצטריך רב אשי לשנוי דלא אלימא זיקה לשווי' צרה כערוה ולא ניחא ליה בתירוצא דהתחיל ולא התחיל. י"ל דזה דוחק לומר התחיל ולא התחיל דמשמע ליה חלץ לצרה אף שכבר התחיל כו' ואכתי לא נפשוט הבעיא אלא ע"כ צ"ל כתירוצא דהתחיל כו'. ולפ"ז א"ש מ"ש הרא"ש על מ"ש הרי"ף ז"ל כתירוצא בתרא דלעיל דשאני למיפטר נפשה מלמפטר צרתה וכתב הרא"ש דהא תירוצא קמא סובר כרב אשי וכרב אשי דהוה בתרא הוה לן למיפסק וכתב הש"ש דאף שאין משיבין הארי לאחר מותו מ"מ גם הוא לא היה לו להשיב ארי אחרי מותו דתי' בתרא מצי סבר בין כרב אשי ובין כתירוצא דהתחיל ולא התחיל כו' יע"ש היטב. ולפי מ"ש א"ש דאי פסקינן כתירוצא בתרא ע"כ דלא כרב אשי דאל"כ אכתי לא נפשוט הבעיא וצ"ל דלא כרב אשי וזה דוחק לומר דלא כרב אשי משא"כ לתירוצא קמא מצינו למימר שפיר כרב אשי וכי הדדי נינהו ופוטר האחד את חבירו ודוק היטב לפענ"ד:

דף כז:

אמר רב שתי אחיות יבמות מתה אחת מהן הותרה כו' ואין צ"ל שמתה שנייה שמותר בראשונה כו' הא דאמר ואין צ"ל אף דכ"ש הוא י"ל לפי' ריב"ן דסובר דהואיל ונאסרה שייך נמי אף מאן דאמר אין זיקה ומשום ביטול מצות יבמין כו' וא"כ רב דאמר מתה ראשונה מותר בשניה היינו אף למ"ד יש זיקה דלא כפר"ת שהביאו התוס' דע"כ טעמי' דרב דבדרבנן לא אמרינן הואיל ונאסרה א"ש דהיא גופא אשמעינן דואין צ"ל מתה שניה דמותר בראשונה דהוה יבמה שהותרה כו' הרצון לכלול שניהם בסוג אחד דבין במתה ראשונה ובין במתה שניה מותר אף למ"ד יש זיקה דודאי במתה שניה דמותר בראשונה אף למ"ד יש זיקה מטעם יבמה שהותרה כ' ולפר"ח נמי היא גופא אתי לאשמעינן

דואין צ"ל דהתם מותר מטעם יבמה שהותרה ואף למ"ד יש זיקה דמתה ראשונה דמותר בשניה דוקא למ"ד אין זיקה ואי לא הוה אמרו ואצ"ל ה"א דלא ס"ל כלל יבמה שהותרה והא דמתה ראשונה ע"כ למ"ד אין זיקה ולמ"ד יש זיקה אסור וה"ה איפכא לכך אמר דהתם טעמא דיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרא הראשון והנה הא דמקשה לר' יוחנן ולא לרב י"ל מתרי טעמא או דרב מוקי למתני' כמ"ד יש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור דלא כפי' הר"ר אברהם מבורגיל כו' ורש"י ז"ל דפי' דכ"ש לרב ע"כ סובר כהר"ר אברהם מבורגיל וכפי' ריב"ן נמי ס"ל דאל"כ לא תקשה לרב דמוקי למתני' כמ"ד יש זיקה כו' ואין לומר דאכתי תקשי מסיפא דקאמר ואצ"ל כו' והיינו אף למ"ד יש זיקה כמ"ש לפי' ריב"ן או לפר"ח יע"ש מ"מ רש"י ז"ל כתב דאיכא לאותבי ארישא דמילתא ואירישא דמילתא ודאי דאין קושיא כמ"ש דרב דוקא לשיטתי' אמר דמתה ראשונה מותר בשניה דאין זיקה ומתני' מוקי כמאן דאמר יש זיקה אלא דסובר כפירוש ריב"ן וא"כ כיון דאין חילוק אי יש זיקה אי אין זיקה אי אמרינן בדרבנן הואיל ונאסרה כו' אלא ע"כ דרב סבירא ליה דלא אמרינן בדרבנן הואיל ונאסרה כו' ואיכא לאותבי מרישא כו' ולפי זה ר' יוחנן מצי סבר אין זיקה ומשום ביטול מצות יבמין למאי דלא אסיק ר' יוחנן למיתה לא חייש משא"כ לשיטת התוספת והוא פר"ת דלמאן דאמר אין זיקה ומשום ביטול מצות יבמין בודאי לא שייך הואיל ונאסרה אם כן ר"י ע"כ סובר יש זיקה דאי אין זיקה א"כ אפילו מתה ראשונה מותר בשניה כו' ודוק:

דף כח.

גמרא ולימא ליה דילמא ימות ר' יוחנן למיתה לא חייש בפירש"י ולימא ליה גזירה כו' רצה לומר אין זיקה כו' ור"י דמתה חדא ליכא למיגזר דילמא בלא מיתה כו' ובפירש"י ולימא ליה ר"א היא דפרק החולץ כו' עכ"ל מפירש"י יראה דר"י נמי ע"כ סבירא ליה לפום סברא דהשתא דאין זיקה דאין לומר דר"י סבירא ליה יש זיקה ומוקי מתני' כמ"ד אין זיקה דא"כ לישני לא סתם תנא כמ"ד אין זיקה כמו שמשני לקמן לא סתם תנא כר' יוסי הגלילי והרצון דר"י אמר הלכה כסתם משנה אלא ודאי דלפי סברת המקשין היה סובר דגם ר"י סבר אין זיקה והוא פריב"ן כמ"ש לעיל אלא שבזה מחולק עמו דריב"ן סבר דגם משום ביטול מצות יבמין לא גזרינן ורש"י מודה לתוס' בזה דחיישינן כו' ומשני למיתה לא חייש וע"כ סבר ר"י יש זיקה וה"ה דהוה מצי לשנוי ר"י סובר יש זיקה ולא סתם כו' אלא דשפיר משני דלא מצי לאוקמי' מתני' כלל כמ"ד אין זיקה כיון דלמיתה לא חייש ובזה נמי דפריך ולימא ליה ר"א דאמר הואיל ועמדה שעה אחת באיסור ומאי

קושיא לימא לא סתם תנא כר"א דר"י ס"ל דלא אמרינן הואיל ונאסרה כו' וצ"ל דר"א דפרק ב"ש וא"כ לא קשיא מידי דאף דר"א הוא מ"מ הוה סתם ואח"כ מחלוקת בפרק בית שמאי ואין הלכה כסתם ומאי בכך דסתם כר"א כו' משא"כ לשיטת התוספת דע"כ ר"י סובר יש זיקה דאל"כ אפילו מתה ראשונה מותר בשניה דלא ס"ל כפריב"ן וא"כ הא דפריך לעיל ולימא ליה גזירה שמא ימות היינו דלוקי מתני' כמ"ד אין זיקה והוה לשנוי לא סתם תנא כו' אלא דלא אסיק אכתי מזה וא"כ מצינו למימר דר"א דהחולץ דפליג שם בברייתא כו' ובהא דאמר ר' יוחנן למיתה לא חייש כתב מהרש"ל דסובר דליכא מ"ד דחייש למיתה ירצה בזה דאל"כ אכתי לימא מתני' כמ"ד דחייש למיתה וכל זאת לשיטת התוספת אבל לשיטת רש"י יאמר דר"י למיתה לא חייש היינו דאיהו סבירא ליה כמ"ד דלמיתה לא חייש ולא סתם לן תנא כוותיה כו' ודוק היטב:

ובתוס' בד"ה גזירה שמא ימות כו' ור"י לא חייש למיתה דילמא בלא מתה דזה לא יטעה עכ"ל מפי' מהרש"ל ואי דיטעה להתיר במתה ראשונה שישא שניה דאי נמי טעי כיון דלאו כ"ע הוא דהא רב סבירא ליה דאפילו מתה כו' עכ"ל ומהדורא בתרא הקשה עליו דא"כ במתני' נמי אמאי לא יחלוץ דאי נמי דיחלוץ זה לראשונה וזה לשניה מיבם שפיר דמי לרב ולא גזרינן עכ"ל ולא אבין דודאי בשתיהם קיימת לכ"ע אסור ליבם שניה גם לרב אי אמרינן יש זיקה דחליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין לרב והוה אחות חליצה דלא כסברת הר"ר אברהם מבורגיל ואי למ"ד אין זיקה ממילא היכא ששתיהן קיימת ודאי דאף לרב נמי גזרינן דילמא אתי ליבם ברישא אלא במילתא דלא שכיח לא גזרינן ביה ואי לפי' הר"ר אברהם מבורגיל כבר תירץ מהרש"ל תירץ אחר יע"ש ודוק היטב:

ובא"**ד** ועוד אור"י דמצי לפרש בענין אחר כו' עכ"ל אין לומר שזה שפירשו התוס' דילמא ימות הוא למ"ד אין זיקה דא"כ יקשה קושית מהדורא בתרא ועוד מה זה שכתבו התוספת ור"י איירי ביבם אחד הא ע"כ ר"י לא סבר כמ"ד אין זיקה לשיטת התוספת דאל"כ אפילו מתה ראשונה מותר בשניה כמו שביארנו לעיל אבל הנראה דבפרק כיצד אהא דמי שקידש אחת מב' אחיות דייקי התוס' שם וז"ל אור"י אף למ"ד יש זיקה לא גזרינן דילמא אתי ליבם ברישא כדמשמע בריש ד"א והיינו אי כפירושא דלימא לי' גזירה שמא ימות ולמ"ד אין זיקה ומשני ר"י למיתה לא חייש כו' ואמאי לא אכתי דילמא אתי ליבומי ברישא אלא דלמ"ד יש זיקה לא חיישינן אבל אי כפירושם דהכי נימא למ"ד יש זיקה פריך ומשני ולא מתיבמת קתני אפילו מתה ופריך גזירה שמא ימות אי אתי ליבומי אתי ליבומי בלא מתה ומשני ר"י למיתה לא חייש כלל ור"ל כיון דמיתה לא שכיח לא גזרו בהו רבנן וחזר ר"י מפי' זה ופי' כפירוש ראשון וכבר ביארנו דלמ"ד יש זיקה לא חיישינן

דילמא אתי ליבומי ברישא כל זאת נראה לשיטת מהרש"ל אבל מהרש"א ז"ל דכתב דאף דלמאי דלא אסיק אדעתי' דר' יוחנן למיתה לא חייש מ"מ מילתא דלא שכיחא הוא אפשר לומר לדידיה דפריך למ"ד אין זיקה ויהיה פירושו למיתה לא חייש א"כ תתיבם אי אין זיקה אבל יראה דמשני ר"י למיתה לא חייש ולא גזרינן אטו בלא מתה ודוק היטב לפענ"ד:

והנה יש בזה שלש שיטות הרי"ף ז"ל פסק כשמואל דאף דהילכתא כרב באיסורי היינו היכא דמחולק אליביה דנפשיה משא"כ אמר למ"ד יש זיקה חליצה פסולה צריכה לחזור ואיהו סובר אין זיקה ליתא לכללא כו' ופסק כתירוצא בתרא דלמפטר צרה מלמפטר נפשה כו' והרא"ש פסק כתירוצא קמא ומטעמא דכתיבנא לעיל והרמב"ם פסק כרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין אפי' למפטר נפשה אפילו היכא דכי הדדי נינהו והנה להר"מ הא דקאמר ש"מ דכי הדדי נינהו ולא מיפטר חדא בחליצת חברתה ולהרי"ף ש"מ כי הדדי נינהו ופוטרת חברתה והיינו לתירוצא דהתחיל ולא התחיל ולהרא"ש ש"מ כי הדדי נינהו ופוטרת חברתה ואין חילוק בין למיפטר נפשה למיפטר צרתה וכרב אשי ותו לא מידי:

כתב הרמב"ם (בהלכות יבום פרק שביעי הלכה א') נפלו לפניו שתי אחיות ואינו יודע איזה נפלה ראשונה שתיהן חולצת ולא מתיבמת קדמו וכנסו כל אחד אחת מהאחיות מוציאין מידם והמ"מ ז"ל כתב דקאי אף למה שנזכר בראש הפרק דאינו יודע איזה מהן נפלה ראשונה עכ"ל הרבה יש לתמוה דהרי בהדיא אמרינן דאחיות אינו יודע מי שנאן ואי דלא ידעינן שני יאמר חבראי כו' ושוב אחר העיון מצאתי זאת הקושיא בבית שמואל בא"ה (סימן קע"ה) ואמנם אפשר לומר דודאי הא דכתב הר"מ ואם קדמו וכנסו היאך סתם דמשמע אף שכנס ראשון השניה דהוה אידך יבמה שהותרה כו' ואפ"ה אסורה לשני וז"א וכן כתב לעיל יע"ש. אמנם מ"ש בצחות לשונו ואם קדמו וכנסו כל אחד אחת מהאחיות וכן הב"י העתיק לשונו בש"ע כן משמע שלקחו שתיהן בב"א דבידי שמים א"א לצמצם כמו שפסק הר"מ בפ"ב דבכורות משא"כ בידי אדם אפשר לצמצם שהרי הר"מ בהל' שבת פסק דפרוץ כעומד מותר ומזה הוכיחו התוספת בבכורות (דף י"ח) ובחולין פרק השוחט דבידי אדם אפשר לצמצם וכן פסק הרא"ש בבכורות וא"כ ודאי דאם קדמו וכנסו בב"א מוציאין מידם וזה שאמר בצחות לשונו כל אחד אחת מהאחיות והא דלא מוקי בגמרא כן דבב"א י"ל דר"י לטעמיה דסבר דהילכתא דאפי' בידי אדם א"א לצמצם שהרי מוקי ההיא דשבועת העדות שכפרו שניהן בב"א אפילו תימא כרבנן והיינו דמוכח דאף בידי אדם לית הילכתא כר"י הגלילי כמ"ש התוספת כאן ומיהו אנן

פסקינן כרבא דהוא בתרא דמוקי הך דשבועת העדות כר' יוסי כו' וא"ש מ"ש הרמב"ם דמוציאין מידם יע"ש:

דף כח:

במתני' ג' אחין כו' אשה ובתה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה לעיל פירש"י כגון חמותה כו' והכא א"א לפרש כן באשה ובתה דאי אשה חמותו הוה בתה אחות אשתו מן האם לפחות ואי איפכא דבתה חמותו הוה אשה אם חמותו ושתיהן אסורות לו ואין לומר דאשה חמותו ומתה אשתו ובתה מותרת לו דלא הוה אחות אשתו לאחר מיתת אשתו דא"כ אכתי הוה אחות זקוקה לשיטת רש"י דחמותו לאחר מיתת אשתו אינה בכרת אלא בלאו דארור וכבר ביארנו זאת וא"כ חייבי לאוין מן התורה רמיא ליבום והוה אחות זקוקה אלא דאשה היתה לו אחות אשה ומותר לישא בתה ולשני היתה בתה אחות אשתו מן האב לחוד וזו לא היתה חמותה וק"ל:

ודע לפי הירושלמי שמביאין התוס' לעיל (בדף כ"א) דאשת חמיו אסורה לו ליכא למימר כך דתרוייהו אסורא ליה אלא דבתה היתה אסורא עליו דהיתה אשת אחיו מאמו ונשאה אחיו מאביו ומת וק"ל לפענ"ד:

דף כט.

משנה ג' אחין ואחד מופנה כו' ובטור כתב ג' אחין שנים מהם נשואין ב' אחיות ומת א' מהן ואח"כ מת השני הר"ז אסורה עשה בה מאמר נמי חולצת והר"מ כתב ג' אחין שנים נשואין ב' אחיות מת אחד מהן ועשה בה מופנה מאמר ואח"כ מת השני הר"ז חולצת ולא מתיבמת כו' דרכו לכתוב לשון מתני' וה"ה נמי לא עשה מאמר דקיימא לן יש זיקה אלא לאפוקי מדבית שמאי וק"ל:

דף ל.

בתוס' בד"ה הראשונה לנפילה דומיא דפ"ב ובבא בתרא גרסינן השניה יוצאה כו' עכ"ל רצה לומר דלא ניחא להו כפירש"י וגירסתו לקמן במשנה הראשונה לנשואין דאף דבפ"ב ראשונה לנפילה שניה בנשואין והכי איכא למימר הראשונה שנשאה הבעל האחיות תחילה אלא דומיא דמתני' דלעיל משמע להו ולכך צריך למיגרס שנייה ומיהו אפשר לומר ראשונה לנפילה נמי שנפלה פעם ראשונה או במתני' דלעיל נמי ראשונה לנשואין ולנפילה ויהיו תרי משניות בגוונא חדא אלא דמשמע להו דומיא דפ"ב וליכא למימר

ראשונה לנפילה שנפלה פעם ראשון תחילה דמתני' דפרק שני מסיק ראשונה היינו שנפלו ב' פעמים ודוק לפענ"ד:

שם במשנה ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות ואחד נשוי נכריות מת הנשוי נכריות כו' עשה בה מאמר ומת נכריות חולצת ולא מתיבמות עכ"ל מהרש"א ז"ל הקשה תיפוק ליה דאשת שני מתים כו' ולא ניחא ליה למימר מתני' ר"ש היא דאית לי' או מאמר קונה מן התורה או לא קני כלל וא"כ ליכא אשת שני מתים אלא דחיישינן שמא מאמר קונה או לאו ולכך צרתה חולצת ולא מתיבמת והוה סתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כסתם מ"מ לא ניחא ליה לומר כן דמתני' יחידאה הוא ומיהו בעיקר קושייתו יש ליישב דודאי הך שנאה ברישא כדמסיק שם וא"כ איצטריך ליה בין למ"ד יש זיקה ובין למ"ד אין זיקה לאפוקי מדב"ש דאמר מאמר קונה קנין גמור ואפילו חליצה לא תיבעי כו' אלא מההיא דפרק כיצד דייק לה למ"ד אין זיקה מדנקיט מאמר דאי לאפוקי מדב"ש שמעינן מחדא מתני' יע"ש בתוס' מזה ריש פרק כיצד. ולמ"ד יש זיקה איצטריך תרתי אבל קושייתו הוא למ"ד יש זיקה דכתבו התוס' ריש כיצד לדידיה איצטריך תרתי דאי מחדא ה"א אין זיקה קמ"ל משנה יתירא דלאפוקי מדב"ש היא וא"כ תיקשי ליתני בההיא מתני' לחודיה עשה בה מאמר וה"ה בהך דחזיא ברישא להיתרא ודאי נמי דאיצטריך למיתני עשה בה מאמר דלא תימא להיתרא כו' אלא דלמה לי הך דריש כיצד עשה בה מאמר דע"כ ממתני' דהכי שמעינן לאפוקי מדב"ש דאי לאין זיקה בלא עשה מאמר נמי דהוה ליה אשת שני מתים אבל הנראה דריש כיצד ה"א אין זיקה ואי מתני' דהכא ה"א נמי אין זיקה ואה"נ לאפוקי מדב"ש לכך תני הני תרתי מה מתני' דהכי לאפוקי מדב"ש אף מתני' דריש כיצד נמי לאפוקי מדב"ש כנ"ל ליישב ודוק לענ"ד:

שם בגמרא טעמא דגירש כו' עיין במהרש"ל ומהרש"א והטור בא"ה (סימן קע"ג) בהל' יבום וחליצה כתב דאפילו כנס ולבסוף גירש מותר ופסק כרבא דאל"כ הוה ליה למיפסק כמשנה אחרונה ובסימן קע"ה הלכות אלו כתב כדיוקא דרב אשי דמת ואח"כ גירש אסור ואח"כ כתב אבל אם כנס הנשוי נכריות מותרת עכ"ל והמהרש"ל כתב דטעמא דאסור בזיקה גזירה דילמא יתיר במת בלא גירש משא"כ בכנסה דליכא למיחש שמא יבא להתיר בלא גירש דצרת ערוה מיגמר גמירי כו' או דבזיקת איסור שאני משא"כ בכנסה דפקע זיקה ומ"ש הטור אבל אם כנס מותר קאי נמי בזיקה ומסתבר הוא דאי אשאר כבר כתב בסימן קע"ג) דאפילו כנס ולבסוף גירש מותר אלא דאתי לאשמעינן דאף בזיקה אפ"ה מותר וגם לאו דוקא לרבא מת בלא גירש הוא דאסור אלא אפילו גירש כיון דבזיקה כו' וגירסא אחרת היה להם בגמרא ומ"ש מהרש"א ז"ל דלא נזכר בשום

פוסק דגירסא אחרת היה לרי"ף תמהני שהרי הלחם משנה כתב (בהל' יבם פרק ששי) וגם המ"מ כתבו דיש שינוי גירסאות יע"ש היטב והר"א ז"ל חולק עליו:

ומ"ש מהרש"א ז"ל בדברי רש"י דמת ואח"כ גירש בכנסה דוקא הוא דאסור הגם שיש להקשות מאי שנא במת בלא גירש דאסור אפילו לא כנסה כלל דזיקה ככנוסה דמיא וא"כ במת וגירש נמי כיון דכנסה ולבסוף גירש אסור מ"מ מצאתי להרבה מן המפרשים שכתבו כך אבל אינו מוסכם מכל הפוסקים שהרי הטור (בסימן קע"ה) כתב מת ואח"כ גי' אפי' בלא כנסה כלל אסור הרי ממש דלא כדבריו ועיין בתי"ט בד"א שכתב דמדיוקא דמתני' משמע דומיא דמתני' ואין זו הכרעה גמורה. ובאמת דברי רש"י ז"ל היה אפשר לפרש דמ"ש בשלמא אי לא כנסה היינו מיד היה מותר לינשא לאח השני דלא תיקשי והרי נעשית צרת אחות אשה בזיקה כעין קושית התוס' ותי' דאכתי הוה זיקת אח ראשון כל זמן ששניהם חיים כדעת בה"ג ועניין אמרו כנסה שגירת לישנא דדיוקא דמתני' דמשמע בכנסה וכעין שכתב התי"ט ז"ל ומיהו ה"ה בלא כנסה אבל מאחר שמצאתי חילוקי דיעות בזה נימא דרש"י פוסק כהך דיעה דוקא בכנסה כו' ואיך שיהיה קשה מנלן לבדות סברא זאת אבל הנראה מדנקיט במתני' גירש אחד כו' וכנסה המגרש ומת כו' ולמה לי וכנסה המגרש הוה ליה למימר גירש אחד כו' ומת המגרש כו' זהו שאמרו למידק מיניה הא מת ואח"כ גירש בכהאי גוונא אפ"ה אסור אלא ודאי דדיוקא דדייקינן הכי הוא הא מת ואח"כ גירש וכנסה המגרש כו' ואפשר שזו כוונת החי"ט ז"ל אמנם כן לדעת מהרש"ל דודאי בכנסה מותר לסברת רב אשי נמי ודוקא בלא כנסה הוא דאסור א"כ יקשה הוה למיתני גירש מת ואח"כ מת שני למידק מיניה הא מת וא"כ גירש כו' ואפשר לומר דקא משמע לן סברת בה"ג ז"ל דכנסה המגרש והאיך נשאה והלא נעשה צרת אחות אשה בזיקה אלא בעוד ששניהן חיים כו' ודוק לפענ"ד:

ודע דיש להקשות מ"ש מהרש"ל דרבא ורב אשי לא פליגי והאיך יתכן זה לרב אשי דדייק הא מת כו' וא"כ לא ס"ל דמתני' זו ואצ"ל זו קתני כתירוצו דרבא ואף כנס ולבסוף גירש נמי לדידיה אסור כמו דדייקינן ממתני' ונראה ליישב דודאי ממתני' דלעיל השמיענו דאפילו כנס ולבסוף גירש שרי אלא דלמה לי מתני' דהכי לאו למידק מיניה דיוקא דרב אשי דמת ואח"כ גירש אסור דאין לומר דאשמעינן מת בלא גירש דה"ה מת ואח"כ גירש אסור דודאי אי דאיכא למיגזר אי דהוה מחמת זיקה איסור נפלה כו'. ועוד זו היא למעוטי מאי אי לאו הך מילתא. ובמשנה שלימה לא שייך לומר ביה לא זו אף זו כמ"ש התוס' לעיל וה"ה זו ואצ"ל זו לא שייך במשנה שלימה ע"ש וודאי לדיוקא אתי ודייקינן מיניה כל מה דאנו יכולין למידק מיניה כדיוקא בכל מתני' דההיא דלא קתני כו' לאיסור ומיהו

דיקשה ליתני מת ואח"כ גירש וכנסה המגרש דמותרת נמי שמעינן מיניה דיוקא דבלא כנסה אסור דאי לאו הכי אין רבותא כלל בכנסה ולזה אמר רבא דמתניתין זו ואצ"ל זו קתני ומ"מ איתא לדיוקא כנ"ל דברי מהרש"ל נכונים וברורים ומ"ש הטור אפילו כבר כתב הלחם משנה דלא גרסינן ליה ועיין ב"ח ופרישה ובית שמואל באורך מזה יע"ש:

דף לא:

מתני' ג' אחין נשואין ג' נכריות ומת א' מהן ועשה בה השני מאמר הר"ז חולצת ולא מתיבמת ובגמרא מסיק טעמא גזירה משום ב' יבמות הבאות מבית א' כו' וא"כ אם היתה צרת ערוה ואשת שני מתים ליכא למיגזר דהא ערוה לא צריכא יבום וחליצה ועיין בבית שמואל הל' יבום (סימן ק"ע) ודבריו צריכין ישוב דעת ועיין ריש פרק כיצד מ"ש שם ובגמ' דפריך ואי זיקת ב' יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תיבעי ומשני דרבנן כו' מפי' רש"י יראה שפירש מדרבנן דמאמר אין קונה אלא מדרבנן משמע דס"ל אשת ב' מתים דאורייתא אלא דמאמר דרבנן היא ואפשר דכיון דכאן היא גופא דרבנן היא ס"ל דצרתה מותרת כמו צרתה דחייבי לאוין ושניות דלא כמ"ש התוס' ואף דהיה סבור דמאמר מדאורייי' קונה ע"כ היה סובר דמהני מאמר לרבנן לא למיהוי אשת שני לגמרי ולא אשת ראשון וכן יראה שפי' רש"י במתני' דר' שמעון לית ליה האי דרשא דאשת שני מתים כו' ועיין בריש כיצד ודו"ק:

דף לב.

גמרא השתא ומה התם דאידחיא מהאי ביתא לגמרי כו' תנא הך תנא ברישא כו' ולא ניחא ליה למימר דזו ואצ"ל זו קתני דמשנה שלימה שאינה צריכה לא שייך למימר זו ואצ"ל זו קתני כמ"ש התוס' בדף ל' ע"א) יע"ש:
ע"ש איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי עיין בחדושינו בפ"ק מ"ש שם ור"ש דריש ליה מויבמה דצרתה אסורה כרבי ולב"ש ויבמה בעל כרחה כרבנן ולצרור לכר"ש כו' יע"ש:

דף לב:

בתוס' בד"ה איסור כולל הוא וא"ת אימא דאית ליה נמי לר"י איסור כולל וי"ל דא"כ א"א ונעשית חמותו כולל היא ומיהו לקמן דמסיק דר"ח אליביה דר' מחייב תרתי באיסור כולל ע"כ אין זה איסור כולל דשני שמות הן ומיהו במוסיף כו' עכ"ל מכאן משמע דחמותו ואם חמותו נמי מיקרי ב' שמות ואליבא דהילכתא קיימינן נמי דכולל לא שייך

אלא בשם אחד דהרי בכריתות בפרק אמרו לו על ההיא מתני' דיש בא ביאה דר"י אומר אם עבר זקן כו' פי' שם תוס' באיסור בת אחת ועליה קאי ר"י ואית ליה כולל ואפ"ה א"א ונעשית חמותו לא דב' שמות נינהו ופלוגתא דרבנן ור"י בסנהדרין (דף פ"א) דר"י סובר נידן בזיקה ראשונה ורבנן מיחייבי תרתי ע"כ לית הילכתא כחכמים דמתני' דאינהו מיחייבי באיסור חל על איסור אבל הר"מ שכתב בפי' המשניות דלית הילכתא כר"י אי יודה לדברי תוס' דכולל בשני שמות ע"כ דלית הילכתא כר"י מדסתם משמע אף בכולל כו' וכרבנן דהכי נמי לית הילכתא ודוק לפענ"ד:

ראיתי לבאר בכאן קצת כללים השייכים לסוגיא זו. איסור כולל הוא שנאסר חתיכות על האיש הזה שהיה מקודם מותר לו נכלל גם חתיכה ראשונה עמה איסור מוסיף הוא שחתיכה זו נאסרה לאיש אחר שהיתה מקודם מותרת לו ומתוך שנוסף על שאר בני אדם נאסרה גם על זה ואיסור ב"א שבא שתי איסורין כאחת. אמנם יש חילוקי דיעות בכולל בעינן דוקא חמור על קל וה"ה בשניהן שווין נמי חל והוא נלמוד ממ"ש התוס' דזר ששימש בשבת דאמרינן הבערה ללאו יצאה ופי' התוס' דלא חל על איסור זרות משום שהוא במיתה משמע בשניהן שווין חל דהתוס' מביאין ראיה דקל על חמור אינו חל אבל בשניהן שוין לא אמנם בחולין (דף ק"א ע"א) דהאוכל ג"ה של נבילה דר"מ מיחייב שתים וחכמים אינו חייב אלא אחת ומודים חכמים בג"ה של עולה ושל שור הנסקל דחייב שתים דאיסור חמור הוא הרי אף בשוין סבירא להו דאינו חל רק בחמור ולשיטת הר"מ איסור הנאה הוה מוסיף בקדשים כו' והר"מ בהל' מאכלות אסורות פסק כר"מ דלית הילכתא כחכמים דהתם הרי אף בשוים חל ובדברי התוס' יש להקשות דידהו אדידהו דבהאי דכריתות דיש בא ביאה אחת וחייב כו' פי' שאיסור אחות אשה חייל ע"י כולל יש לתמוה דהאיך יחיל אחות אשה שהוא בכרת על בת בתה שהיא בשריפה ועוד דאחות אשה יש לה היתר אחר מיתת אשתו ואולי מפני זה כתב הר"מ בפי' המשניות ובהל' שגגות הך מתני' ע"י ב"א דודאי חייל אף בקל על חמור דהרי ב"א עדיף ממוסיף כו' ומוסיף חייל אפי' קל על חמור. אמנם יש להסתפק בזה הרבה אי מודה הר"מ לדברי התוס' דבכולל בעינן דוקא שניהן שוות או אפילו בקל על חמור. ומה שהביאני לזה הוא דעיקר הוכחת התוס' הוא מההיא דחולין (דף ק"א) מאן ההיא תנא והנה בשניהן שוות בההיא דזר ששימש בשבת שהקשו דילמא בהצתת אליתה דשניהן לאוין הרי בהדיא היכא דשניהם שווין חל והתם סברי רבנן אף בשוין אינן חל אם לא באיסור חמור וכבר הקשיתי בחידושינו במסכת פסחים דמההיא דטמא שאכל קודש כו' אמר רב אשי ממאי דילמא טומאת בשר חמירא משמע לכאורה דבשניהן שוין לא

פליג ומיהו יש לדחות דה"ק דילמא והוה כמו שניהן שוין כו' וכבר היה אפשר לומר דהתוס' הכי מביאין ראיה דלא תימא כיון דבמוסיף אין חילוק בין חמור לקל וחייל בכל ענין ה"ה בכולל לזה כתבו דהרי התם מפליג בין חמור לשוין בכולל אף שבמוסיף אין חילוק וא"כ נוכל לומר דפשיטא לי' דר"מ דהתם נמי מודה בקל על חמור דאינו חייל בכולל אף דבמוסיף אין חילוק כו' אבל יש ליישב בענין אחר והוא דודאי איסור נבילה על ג"ה מיקרי קל על חמור שהרי ג"ה נאסר במשהו כדמסיק בחולין ריש ג"ה דבריה הוא ונבילה אינו חייב אלא בכזית והוה קל על חמור כמ"ש התוס' וא"ת אמאי חל טריפה אאיסור אבר שאבר מן החי אפילו משהו בשר גידים ועצמות כו' יע"ש וא"כ הכי נמי וא"כ לר"מ אמאי חייל כו' וצריך לומר דר"מ ס"ל דג"ה מותר לגבוה והוה איסור מוסיף ולכך מיחייב שניים ורבנן דהתם דהוא ר"י הגלילי סובר דג"ה נאסור לגבוה ולא הוה מוסיף כמ"ש התוס' שם בחולין יע"ש היטב אמנם בש"ה ובעולה אף דבחד צד מיקרי ג"ה חמור דאיסור משהו מ"מ כיון ש"ה ועולה אסור בהנאה לשיטת התוס' אף דלא הוה מוסיף אין לתמוה בכך וחשיב שפיר איסור חמור דזה מוכרע יותר כמ"ש התוס' כאן מההיא דילמא טומאת בשר חמירא כו'. ולשיטת הר"מ א"ש טפי דהוה איסור מוסיף. ושפיר מביאין התוס' ראייה מההיא דחולין דקל על חמור אינו חל אמנם לשיטת הר"מ אין הוכחה דאפשר דהאי תנא לית ליה כולל כלל והא דמודים בג"ה של עולה היינו דמוסיף לשיטתיה דאיסור הנאה מוסיף כמו שביארנו בפתיחה. ואדרבה יש הוכחה דהר"מ סובר דאף בקל על חמור חייל בכולל שהרי פסק כר"מ דחייב שתיים אף דקל על חמור הוא כמ"ש לעיל דג"ה במשהו ונבילה דוקא בכזית כו'. גם מסתימת לשונו בהלכות מאכלות אסורות כתב הר"מ בא' מג' דרכים חל איסור על איסור כולל ומוסיף וב"א גם מדכללו בהדיה מוסיף ב"א משמע דאף בקל על חמור חייל:

והנה יש להסתפק בחמותו ונעשית אשת אב דודאי חייל איסור אשת אב אפילו אי לית ליה אחין מיגו דאיתוסיף איסורא על שאר העולם משום אשת איש דבמוסיף אפילו בשני שמות חייל מיבעיא לי אי מת האב אי חייב שתים כיון דעתה לית מוסיף או כיון דבחיי האב היה מקום לחול תו לא פקע. והנה בסנהדרין (דף פ"א ע"א) תניא אמר ר"י כיצד נדון בזיקה ראשונה הבאה עליו אשת איש ונעשית חמותו כו' ובתוספת בד"ה נדון בזיקה הראשונה לאו כללא הוה דחמותו ונעשית אב נדון באשת אב למ"ד סקילה חמורה דמוסיף הוא אם יש לו אחים עכ"ל והנה יש להקשות תיפוק ליה דאפילו לית ליה אחין הוה מוסיף מיגו דאיתסר על כל העולם משום אשת איש כו' אמנם כתבו זאת דאף לאחר מיתת האב כו' וש"מ דלא אמרינן כיון דהיה מקום לחול תו לא פקע:

וראיתי להרמב"ם בפי' המשניות עלה דנדון בזיקה ראשונה הבאה עליו והוא כמו שאבאר חמותו ונעשית אשת אב כו' אשת אב כו' ודאי דאיכא לקיומיה מילתיה באחרי מות אביו וגם אין אחים לאביו אמנם הר"מ ז"ל דרכו לכתוב לישנא דתלמודא והא בגמרא אמרינן אשת איש ונעשית חמותו. ואולי רמז לתרץ קושית התוס' הנ"ל דהא דר"י כללא וס"ל דשריפה חמורה וא"כ חמותו ונעשית אשת איש א"כ אטו בתרי קטלא קטלי דר"י במזיד איירי ואי איפכא לא הוה מוסיף כנ"ל:

אמנם יש לעיין בההיא דכריתות פא"ל יש בא ביאה אחת וחייב עליה שש חטאת הבא על בת בתו כו' וגי' התוס' ג"כ שש דלא גרסי לאחות אשתו וגי' הר"מ אחות אשתו ע"י ב"א אם שהוא הולך על הדרך שכתבנו לעיל או כדי דיודה ר"י יע"ש בתוס'. אך את זה אדרוש מה שכתב הר"מ א"א שמת אחי אביו ונשאה אחר הרבה יש לתמוה אמאי לא באחי אביו גופא דהוה איסור בת אחת אפילו לדידיה דחשיב במתני' איסור ב"א כמו שביארנו בסמוך. והא דאמר בגמרא שם דאיכא בריה לסבא ול"ל תיפוק ליה דאיסור מוסיף משום שנאסרה לכ"ע בשני שמות וע"כ שמת הזקן וא"א משום אחר כמ"ש לעיל ודאי דתיקשה דלית מוסיף כמ"ש לעיל כיון דעתה לא הוה מוסיף תו לא אמרינן דתו לא פקע יע"ש וא"כ פי' נמי לעיל כה"ג דמת זה ונשאה אחר אמנם יקשה היא גופא מנא ליה אימא מתני' באיסור בת אחת מיירי בשלמא לשיטת התוס' דמתני' לא מיירי אלא בכולל או במוסיף א"ש דע"כ אשת איש שמת אחי אביו וכן בזקן נמי כה"ג דליהוי מוסיף ולא כולל ונדה נמי אחר שנשאה זה נעשית נדה ודאי דתקשה שפיר מאי מוסיף איכא הכי אבל לשיטת הר"מ צ"ע כיון דהוא מפרש מתני' באיסור ב"א כמה שכתבתי לעיל וא"כ אימא דהוה אשת איש ואשת אביו בבת אחת וראיתי להתי"ט שהעיר בזה על הרב ברטנורה שכתב דמת זה והוה כולל כו' יע"ש ועל הרב ברטנורה אין כאן תמוה דמפרש מתני' בת א' כמו שמפרשין התוס' אבל על הר"מ צ"ע דבהא דאחי אביו כתב דאשת איש שמת זה ונשאה אחר ובהא דאביו כתב דאיסור א"א ואשת אביו בב"א עכ"ל ולאיזה צורך כתב כן לעיל דמת זה ואחר העיון נראה דאף דמיירי בכה"ג אין להקשות א"כ לימא דמוסיף הוא לשאר העולם י"ל דמתחלה נמי שמת אחי יצחק נמי אסורה לכל העולם מיבמה לשוק ואה"נ דאם בא עליה אח"כ אין ממיתין על ידה דאין איסור חל על איסור אפילו חמור על קל אם לא בכולל וכן הוא דעת הר"מ ז"ל וכבר היה אפשר לומר דחלוק ליה וזה נמי שעבר בלאו דלא יבנה ושפיר איכא איסור מוסיף אלא שטריחא ליה מילתא ולכך כתב דהוה בן קטן לסבא. ועיין בפירוש הר"מ דבן קטן הוא דאל"כ היאך חל על ברי' איסור אשת אב שכבר נאסרה משום אחי אביו ואף שהתוס' פירשו דלא

מיירי מתני באיסור ב"א לא קשיא מידי דנהי דלא תני ביעקב איסור ב"א לגביה בריה חשיב איסור ב"א ודוק היטב בכל מה שכתבתי:

ועוד כתב הר"מ (בהלכות איסורי ביאה פ"ב) וכן הבא על אשה והוליד ממנה בת הרי זה חייב שתים אחת משום אשה ובתה ואחת משום בתו והר"א בהשגותיו כתב וז"ל א"א אלו השתים אינן אלא לקוברו בין רשעים גמורים עכ"ל יש לתמוה דודאי נ"מ למחייב ב' חטאת בשוגג כמ"ש המ"מ והמ"ע ועוד בהא דלעיל דהבא על אמו שהיא אשת אביו הוה ליה להשיגו כן וראיתי ללחם דשנה שכתב דאית ליה להראב"ד דאם נשאה והי' לו בת ממנה דאין חייב כו' דאין מזהירין מן הדין עכ"ל יש לתמוה דודאי הבא על בתו שהוא בת אשתו דחייב שתים דלא מק"ו אלא דקרא דערות בת בנך כו' משמע בין מן הנשואין ובין מן האונסין כמו דאמרינן באשה ובתה דמשמע בין בתו ובין בתה ה"נ כו' ומיניה דבתו נמי בכלל זה כיון דבת בתו מכח קורבה דבתו קאתי בכה"ג ודאי מזהירין מן הדין דגילוי מילתא בעלמא הוא כמ"ש המ"מ וכן רש"י ז"ל שכתב בריש פרק ראשון בתו היינו מאנוסתו דאי מנשואתו היינו בה אשתו משמע ודאי דגם מנשואין חייב משום בתו נמי אלא דקשיא ליה דהוא נמי בת אשתו ולמה לי איסורא דבתו ועוד יש לתמוה דבתו ובת בתו מאנוסתו הוא בשריפה ילפינן מג"ש דהנה הנה מאשה ובתה וזמה מחמותו כו' וא"כ ודאי דבתו מאנוסתו בג"ש מצי מייתי לה וה"ה בתו מנשואין וצ"ע ומ"ש הלחם משנה בבא על אשה בזנות והוליד ממנה בת ואח"כ נשאה דלא חל איסור בת אשתו על איסור בתו נראה דאם יש לה בנות מאיש אחר ודאי דמצי חייל וא"כ אין השגה על הר"מ איך שיהיה דכולל בשם אחד הוא כו'. ואין לומר דבכולל בעינן דוקא שניהן שווין כמו שביארנו לעיל וכאן אפשר דאיסור אשה ובתה הוה קל על חמור לבתו דלהר"מ דאשה ובתה דוקא בחיי אשתו בשריפה ולאחר מיתה בכרת ובתו חמירא כו' מ"מ אפשר דאין זה דומה למ"ש התוספת באחות אשתו דהתם מותר לגמרי לאחר מיתת אשתו וכדומה כו' ומ"ש הלחם משנה דנ"מ לקוברו בין רשעים גמורים היינו לא אצל נסקלין ונשרפין לא ידענא דהא אמר בסנהדרין וכל כך למה מפני שאין קוברין רשע חמור אצל רשע קל א"ה ארבעה ליהוי ומשני שתים גמירי ופירש"י הלכה למשה מסיני רק ב' קברות למיתת ב"ד וא"כ טפי להו מב' קברות כו'. ראיתי לכתוב כאן מה שאמרו בכריתות (פרק שלישי משנה גד"ה) יש בא ביאה אחת וחייב שש כו' והבא על בת בתו כו' לפירוש הר"מ דמחייב שתים בבא על בתו שהיא בת אשתו א"כ ליחשוב ח' חטאות דמצינו לאשכוחי מן הנשואין וחייב שתיים משום בת בתו ומשום בת בתה כו' כמ"ש לעיל ודאי אמתני' לא תיקשה דמיירי באונסין והא דלא חשיב ח' בנשואין יש לומר דמתני' לא מיירי אלא

באיסור מוסיף ולא בב"א כמ"ש התי"ט ז"ל הקשה רבינו ברוך אמאי לא חשיב בת בנה שנשאה בתו לבן אשתו ותירץ דב"א הוא יעוין שם אמנם ראיתי בהרמב"ם (הל' שגגות פרק ד' הלכה ב') יש בועל בעילה אחת וחייב עליה שמונה חטאת כיצד יעקב היה לו סרח מזלפה כו' ומשום בתו ומשום אשת אב עכ"ל יש לתמוה על זה שהרי הוא ז"ל כתב נמצא שאיסור בת בתו ואיסור אחות אשה באין כאחת ורצה לומר דמיירי נמי ממש כמו ביעקב שהיה נשוי רחל ובא על זלפה הוה לי' סרח בת בתו ואחות אשתו כאחת מאביה מלבן וא"כ כיון דחשיב איסורי ב"א תשע הוה בת בתה של זלפה כיון דמיירי דומיא דיעקב שודאי ע"י ביאה וקדושין ומתני' מיירי אפשר שבא על זלפה תחלה ואח"כ נשאה לרחל דאיתוסף איסור על שאר אחיות דהוא איסור כולל (ועיין בתי"ט בפרק ג' דכריתות) וצ"ע:

דף לג.

במאי קמיפלגי באיסור כולל ואליביה דר' יוסי הגלילי עיין במהרש"א ומהרש"ל ז"ל והנה מהרש"א ז"ל כתב דע"כ אם נאמר דתני בר קפרא הך ברייתא ולקוברו ע"כ הך כרב אדא הרצון דכיון דלקוברו לא בעינן איסור חע"א דאף דאין חל מ"מ לקוברו הוה כאלו עשה ב' כו' ומהרש"א תירץ דשאני הכי דאיסור ק"ל יע"ש:

ולפענ"ד נפלאו דבריהם ממני דודאי אם נאמר דלא תני הך ברייתא ולקוברו נמי בעינן איסור חע"א הא הך פלוגתא אליבא דר' יוסי הגלילי כו' ואם נאמר לשיטתיה דהבערה ללאו יצאה ולא ניחא ליה דבהא לא סבר כר"י אלא דמשמע ליה דהא דקאמר אליביה דר"י הגלילי היינו ממש לר"י כו' א"כ אפילו אם נאמר דלא תני הך ברייתא היאך יחול איסור שבת דהוה בלאו אאיסור זרות ואפילו אם נאמר בהצתת אליתה מ"מ שבת הותר במקדש כמ"ש התוס' לקמן וא"כ מה ענין איסור חע"א דהכי ודאי אינו חל דקל על חמור הוא ואם נאמר דאכתי לא אסיק הך דחולין דאתיא כר' יוסי דהא אמר דבהא פליגי דלבר קפרא ר"י סובר אין איסור חע"א אפילו בשוין ולא אסיק אדעתיה הך דחולין וא"כ נאמר דהשתא סבר דאפילו בקל על חמור חל כו' ובאמת דמסיק אדעתיה דהך דחולין אתיא כר"י הגלילי ור"י מודה בכולל דחייל וא"כ בקל על חמור מודה ר"י דלא חייל פריך שפיר ועל כרחך לקוברו בין רשעים גמורים אפילו אין איסור חע"א משא"כ השתא ה"א דאיסור חל על איסור אפילו בקל על חמור ולקוברו בין רשעים גמורים נמי תליא אי איסור חע"א או לאו מ"מ פשיטא דלא מקשה כלל דאפילו תנא בר קפרא הך ברייתא לקוברו לא שייך דאפילו אין איסור חע"א אפ"ה מעלה כאלו עשה ב' והכא לענין לחיובי' ב' לאוין כמה

שהקשו התוס' לקמן ע"ש היטב דכיון דהשתא סבירא ליה דאיסור חע"א אפילו בקל על חמור כו' וצ"ע ודוק לפענ"ד:

דף לד.

גמרא דשויא שליח כו' אלא בשופעת מתוך י"ג לאחר י"ג כו' לפ"ז תו לא צריך לשנוי דשויא שליח כיון דאיסור ב"א הוא דכולם בהדדי אתיין ועיין במשנה למלך הלכות אישות:

סליק פרק ארבעה אחין

פרק רביעי החולץ

החולץ ליבמתו כו' ובתוס' בד"ה החולץ דמזיד הוא דאין שב מידיעתו הלשון מגומגם דמה שייך כאן אין שב מידיעתו דלגבי מזיד ואהא דאם הזיד' בכרת ולאו ושגג בקרבן אמרינן אין שב מידיעתו ועיין בריש פרק כלל גדול יע"ש והא ודאי דאשכוחי משכחת ליה קרבן בלאחר שלשה חדשים דשגג בלאו וכרת אלא דניחא ליה טפי בתוך ג' חדשים דהוה שוגג גמור דלא ידע אם היא מעוברת דומיא דשני חתיכות אחד שומן ואחד חלב ואינו יודע כו'. ובתי"ט מביא בשם הנימוקי יוסף דרוב נשים יולדת וולד קיימא ר"ל דהוה מזיד גמור אי יודע שא"א שלא במקום מצוה קיימא עליה בכרת ואף שיש להקשות דאכתי ספיקא הוה דרוב יולדת וולד קיימא ומיעוט שאין קיימא וסמוך מיעוט לחזקה שהרי אשה בחיי בעלה היתה עומדת בחזקת היתר ליבם וכה"ג אמרינן חזקה בפד"א גבי וכולן שהיו בהן קידושין יע"ש מ"מ לא שייך ביה חטאת כיון דידע דא"א כרת לא היה לו לכנוס בספק ומיהו אי לאו רוב נשים הוה ליה תו מיעוטא דסמוך מיעוטא להאי פלגא ותו לא מידי ודו"ק:

דף מד:

גמרא ועוד תניא המחזיר גרושתו כו' עכ"ל ראיתי לבאר בכאן מ"ש הר"מ בהל' גירושין ובכלל לאו זה דאחרי אשר הוטמאה הבא על אשתו לאחר שזינתה תחתיו בודאי כו' עיין במ"מ שפי' דכתב בה"א דאין לוקין עליו דהוה לאו שבכללות דכולל ג"כ מחזיר גרושתו עכ"ל. ויש להקשות מה שייך כאן לאו שבכללות דודאי אף דאמרינן אין לוקין על לאו שבכללות מ"מ חדא מיהא לקי כמו דמסיק בפסחים (דף מ"א ע"ב) דהלכה כלישנא בתרא דרבא דחדא מיהא לקי וכן פסק הר"מ בהל' קרבן פסח ובהלכות סנהדרין אכל נא ומבושל אינו לוקה אלא חדא ועיין בכ"מ שם ומיהו הא דאמרינן (בדף י"א) ורבנן

למיקם עליה בלאו. אין להקשות להך לישנא דאפילו חדא לא לקי א"כ מאי נ"מ י"ל לעונש יתירא דליהוי ביה עונש לאו וכמו דכתבו התוס' במסכת מכות ריש אלו הלוקין לר"י דח"כ אין לוקין יע"ש:

אמנם יש לחקור חקירה אחת במחזיר גרושתו דמסיק במסכת קידושין (דף ע"ח ע"א) דבמחזיר גרושתו אינו לוקה עד שיקדש ויבעל כו' מ"ט להיות לו לאשה כו' ואמאי לא נימא דבקדושין לחוד לוקה ואי דלמה לי להיות לו לאשה. י"ל דאיצטריך דתופסין בה קידושין דאי לאו הכי ה"א לרבא דאמר במסכת תמורה דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד לא מהני והרי אלמנה לכ"ג ומשני חילולין הוא עושה ואין עושה ממזרים הרי דבאלמנה אף שבקדושין לחוד אין איסור ואין עבירה לרבא דמסיק בקדושין מ"ט לא יקח משום לא יחלל ואפ"ה אי לאו למ"ד יתירא ה"א דלא תפסי בה קידושין כיון דרחמנא אמר לא תעביד עם ביאה והוא אמרם כל מקום שיש קידושין ויש עבירה הוולד הולך אחר הפגום דהוה ביאה נמי כו' וא"כ במחזיר גרושה נימא דבקדושין לחוד לוקה ואיצטריך להיות לו לאשה לומר שקדושין תופסין בה כו' ונראה דע"כ קידושין תופסין בה דאי לאו הכי היא תועבה היאך משכחת ליה כיון דאין קדושין תופסין בה וכה"ג הקשו התוס' לר"ע ותרצתי לעיל דאיתא בלא קדושין יע"ש ומיהו היא גופא קשיא מנלן דהיא תועבה דאין צרתה תועבה דילמא ואין בניה תועבה דלא הוה ממזרים כו'. ועוד דאחרי אשר הוטמאה קאי אסוטה וכתב הכ"מ (בהל' גירושין פי"א) והבאתיו לעיל דוקא דגירשה ואח"כ נשאה דומיא דמח"ג וא"כ אמאי מסיק בסוף החולץ דהכל מודים בסוטה דתפסי בה קדושין ופירשו שם התוס' דאפילו גירשה ואמאי לרבא נימא דלא תפסי בה קידושין:

בשם חבירי המופלא ומופלג כבוד מוהר"ר חיים אברהם הלוי הורוויץ מזאלקווא:

דף מז.

ת"ר ושפטתם צדק כו' מעשה באחד כו' תוס' ד"ה יש לך עדים כ' ותימא אי הא דבעינן כו' יע"ש ובתוס' ד"ה נאמן אתה וא"ת היכי דמי כו' וי"ל דקסבר כר"ע אין קידושין תופסין בחייבי לאווין יע"ש:

בי"ד בהלכות גרים פסק הב"י כרבי יהודה דשמעתין דאין נאמן לפסול את הבנים וצ"ע דבהלכות אישות באבן העזר פסק הב"י דאין ממזר אלא מחייבי כריתות וא"כ הדרי קושית התוס' לדוכתי' ה"ד הגם שי"ל דלא סבר בזה כרבי יהודה דבת גר זכר כו' אלא כר"א או כר' יוסי מ"מ ה"ל לפרש ולא ליסתום יע"ש היטב עיין בראש בקדושין:

ונלפע"ד ליישב תחלה תמי' ראשונה של התו' ד"ה יש לך עדים ואח"כ יתיישבו ממילא דברי הב"י ז"ל דהנה מבואר במי שאמר נתגיירתי ביני לבין עצמי תרי ריעותא הא' אף אם לא נאמין אותו הגר אלא שנתגייר בפני שלשה עכ"פ ניפסול בתו לכהונה כדעת התוס' לר"י דבת גר כ' משא"כ אי אמרינן דלמא נתגייר כלל ואוקמה אחזקת כשרות כפי' רש"י בשמעתין ואם נאמין אותו שנתגייר בינו לבין עצמו נפסול הוא ובניו מן הקהל ג"כ:

והשתא מ"ל כשבא הגר לפני ר' יהודה ושאל לו יש לך עדים שהית נכרי מקדם ונתגיירתה ועדיין יש לו להאמין עכ"פ לענין זה שיהא בניו נפסלין מן הכהונה אף אם לא נתגייר בינו לבין עצמו ומכיון שאמר אין לי עדים השיב לו ר' יהודה דאין נאמן ליפסול את הבנים כלל אפילו מן הכהונה אבל אם יש עדים שנתגייר בינו לבין עצמו ע"ז לא שאל לו דודאי אין לו ובזה נסתלק קושיא ראשונה ותמיהתם של התוס' ודוק:

ולפ"ז יתורץ נמי קושית העולם שמקשין על תירוץ הגמרא לדבריך כותי אתה כו' אמאי לא משני אין אדם משים עצמו רשע כיון שבא לעשות עצמו כותי משא"כ בזה בני ובעין זה כתבו תוס' (דף כ"ח) יע"ש אמנם לפמש"כ עדיין קושית הגמרא יעמוד במקומה דעכ"פ יהא נאמן ליפסול את בניו מן הכהונה דנאמין לו עכ"פ שנתגייר בפני שלשה דתו לא משים עצמו רשע בזה וע"ז הוצרך הגמרא לשנות דאין עדות לכותי גם בזה דאוקמינן אחזקת כשרות וישראל כשר הוא ובניו לקהל ולכהונה כנלפע"ד בסוגיא זו והשתא ממילא נסתלקו קושית התוס' שניה על הגמרא ועל הב"י בהא דאינו נאמן כלל אפילו ליפסול את בניו לכהונה משום דאוקמן אחזקת כשרות ועיין ש"ך שם משמע כדברינו וגם לא יקשה ג"כ ארבינא דמסיק בפרק קמא דגוי ועבד הבא על בת ישראל כשר יע"ש ותו לא מידי והתוס' קושטא דמילתא תירצו כיון דבאמת ר' יהודה סבר כרבי עקיבא ודוק:

שייך לעיל מאי קאמר ורבנן למיק' עליה בלאו והקשיתי להך לישנא דאין לוקין על לאו שבכללות אפילו חדא א"כ מאי נ"מ וי"ל לפי מה שכתבו התוס' (בדף ג') דטומאה דכתיב בלאו דוקא הוה כעריות א"ש יע"ש היטב:

דף מט:

בתוספת בד"ה סוטה נמי דהא תפשי בה קדושין פי' בקונטרס דלא פקעי קדושין הראשונים כו' עכ"ל והנה המשנה למלך נתקשה בדברי התוס' הללו (פי"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה ה') וז"ל דהא אליביה דר"ע קיימינן הכא והוא לא חייש להך פירכא כו' עכ"ל וכתבתי לעיל בחדושינו דקושית התוס' דלמה ליה לאוקמי' בעולה וע"כ קרא

דחיק ומוקים אנפשיה ואמאי לא בסוטה ולבועל וע"ז תירצו דאכתי אינו מרווח כלום דמי כתיב לבועל. אמנם דבאמת קשיא מנלן דבעולה לכ"ג קדושין תופסין בה אימא דלא תפסי קדושין וקרא דכי תהיין מוקי לבועל דקרא דחיק ומוקים אנפשי' כו' ומנלן לחלק דבעולה לכ"ג תפסי בה קדושין דלמא מרבינן ולא יגלה אף חייבי עשה דאין שוה בכל אבל נראה דיש להוכיח דע"כ קידושין תופסין לר"ט דחייבי עשה דכהונה דאל"כ לא יחלל זרעו דכתב רחמנא דיהא זרעו מחולל למה לי והוא לשיטת הר"מ ז"ל דהשמיט מלקות דחילול זרעו ואי דיהא זרעו חולין הא אפילו לקהל ישראל אסור לבוא לר"ע דהוה ממזר ואי למלקות הא אין לוקין אלא ודאי דחייבי עשה קדושין תופסין בה ואיצטריך לא יחלל זרעו דקאי נמי אחייבי עשה לראב"י דיש חלל מחייבי עשה כדמסיק (בדף ס"א ע"א) וקושית התוס' לאו מנלן דקדושין תופסין בחייבי עשה אלא דקושית התוס' אמאי לא מוקי כה"ג:

או יאמר דאף אם מיאנו התוס' בסברת הר"מ וסברי דלוקה על לאו דחילול זרעו אפ"ה אית לר"ע הוכחה דחייבי עשה דכהונה ע"כ תפסי בה קדושין דאל"כ יבמתו דכתיב לומר דחייבי עשה עולין לחליצה ולא ליבום במאי מוקמת לה לר"ע דכל חייבי לאוין ועשה לדידי' פטורין מחליצה ויבום כיון דאין קדושין תופסין בה ולא קרינן ולקחה כו' אלא ע"כ דחייבי עשה דכהונה תפסי בה קדושין. ואין לומר דמוקמינן יבמתו בסוטה דהכל מודים בה דקדושין תופסין בה ואית בה עשה דונטמאה ול"ת כו' ז"א דלא משכחת ליה אלא גבי בועל וממ"נ חדא דגבי בועל פטורה מן החליצה ומן היבום כמו דמסיק לעיל (בדף י"א) דצרת סוטה אסורה מן החליצה ומן היבום ועוד דגבי בועל לא כתיב הויה ולא תפסי בה קדושין כמ"ש כאן ד"ה סוטה נמי ומיהו זה אינו דהא לתירוצא דהשתא ע"כ סברי דגבי בועל אף דלא כתיב הויה לא גרע מבעל כמו שפי' המשנה למלך דבתירוצם שנית הוא דמסקי אדעתייהו זאת וכן כתבו התוס' (בדף ג') דלא תני צרת צרה בבועל כיון דלגבי בעל לא משכחת ליה אין לנו להחמיר יותר לגבי בועל כו' אבל דלפ"ז י"ל דלגבי בועל נמי פטורה מחליצה ויבום אף דלא כתיב טומאה דידיה בלשון לאו כיון דלפום סברא דהשתא דבועל לא גרע מבעל לא קשה אמאי לא תני במתני' סוטה דפוטרת צרת צרתה ושני תירוצים אלו שכתבו התוס' כאן הוא לשני התירוצים שכתבו התוס' (בדף ג') והמבין יבין ודוק היטב:

ואי קשיא היאך מוקי הך קרא דיבמתו לר"ע בחייבי עשה דכהונה ומאי ניהו בעולה לכ"ג והא הוה ל"ת דאלמנה לא יקח וי"ל דמוקי ליה כמ"ש התוס' ביבמות (דף ע"ו ע"ב) בד"ה מחלל דחייבי עשה שכתבו דחלל מחייבי עשה לית ביה לאו דחללה אלא עשה

ואם כן משכחת ליה בחללה מחייבי עשה שנפלה לפני כהן הדיוט ועל כרחך מוכח דחייבי עשה דכהונה קדושין תופסין בה לר"ע. ודע דהמשנה למלך נסתפק בזה בחייבי עשה מחללה לכ"ה אי אמרינן לר"ט דקדושי תופסין בה דמדאמרינן בכתובות (דף ל"ב) מאי בינייהו בעולה לכ"ג משמע דוקא בעולה לכ"ג ולפי מ"ש כאן מוכח דאף חללה דחייבי עשה דאל"כ יבמתו במאי מוקים ליה:

וראיתי להמשנה למלך שכתב שם (בפי"ח מהלכות איסורי ביאה) עלה דהך וז"ל וא"ת לר"ע כו' והוא טעות סופר וצ"ל לרבנן נמי יקשה קושיא ראשונה ולוקמי' במחזיר סוטתו כו' ואינני מבין במה שדחק שם דספק סוטה ליכא לאו ואפילו אית ביה לאו מכל מקום מנא ליה לרבנן דשאר חייבי לאוין קדושין תופסין בה אימא דאתי דוקא לסוטה דגלי קרא דקדושין תופסין בה משא"כ שאר חייבי לאוין וא"כ למה ליה למימר דספק סוטה לית ביה לאו:

אבל הנראה לי בזה דאמרינן בקדושין (דף ס"ח ע"ב) שאר חייבי כריתות מנלן דלא תפסי בה קדושין ומסיק מהיקשא דאחות אשה רב אשי אמר אתיא בק"ו מיבמה לשוק דלא תפסי בה קדושין חייבי כריתות לא כל שכן א"ה חייבי לאוין נמי ופרש"י נילף במה מצינו ומשני חייבי לאוין בהדיא כתיב כי תהיין והנה יש להקשות במאי דפריך א"ה חייבי לאוין נמי הא התוס' הקשו ונימא נידה תוכיח ותירצו דהק"ו אינו אלא גלוי מילתא בעלמא לאקושי לאחות אשה וא"כ בשאר חייבי לאוין נימא נדה תוכיח שוב ראיתי במהרש"א שהקשה כן ואפשר לומר דמה לנדה שכן יש לה היתר משא"כ שאר חייבי לאוין דאין להם היתר ומה שהקשו התוס' על חייבי כריתות נדה תוכיח דמה לנדה שכן יש להם היתר י"ל דקושית התוס' על חייבי כריתות שיש להן היתר כגון א"א ואחות אשה שיש להן היתר כו' ומיהו אחות אשה כתיב בפי' דלא תפסי קדושין אלא אשת אח וכדומה ושוב ראיתי בספר פני יהושע שכתב כן יע"ש ולפ"ז הא דקאמר חייבי לאוין בהדיא כתיב בהו ע"כ אף לרבנן דר"י בן כיפר איצטריך למימר הכי דסבירא להו בריש פרק ראשון דלא יוכל בעלה אסוטה קאי וכתיב להיות לו לאשה דתפסי בה קדושין א"כ איכא למימר סוטה תוכיח דאין לה היתר עולמית ואפ"ה תפסי בה קדושין אלא ע"כ לר"י בן כיפר דסבירא ליה דלא יוכל קאי אמח"ג וסוטה אפשר דלא תפסי בה קדושין ולכך איצטריך גבי תהיין דחייבי לאוין תפסי בה קידושין וכיון שכן הוצרך לידחק ולומר בספק סוטה דליכא לאו כי אם עשה דהנהו דוקא תפסי בה קדושין אבל לא חייבי לאוין משא"כ בודאי סוטה ליכא לאוקמי' דא"כ סוטה תוכיח וה"ה שאר חייבי לאוין ממילא ידעינן דתפסי בה קדושין אלא בספק סוטה לרבנן דלא ילפינן מיבמה לשוק שכן לאו

אבל שאר חייבי לאוין אימא דלא תפסי בה קדושין ולכך כתב במה שתירצו התוס' כו' כן יתורץ לרבנן כן נ"ל כוונתו. והכי פירושא דברי התוס' דמתחלה הקשו לר"ע דוקא לוקמי' במחזיר סוטתו דגלי לן קרא דתפסי בה קדושין דלרבנן אין כאן קושיא דא"כ שאר חייבי לאוין נמי תפסי בה קדושין דסוטה תוכיח ואי לר"י בן כיפר נמי לא קשיא מידי דמוכח מקרא דכי תהיין ותירצו דכי תהין האחת אהובה בתחלת נשואין חזרו והקשו לוקמיה בבועל וקושיא זו איתא בין לר"ע ובין לרבנן לר"ע מנא ליה דחייבי עשה תפסי בה קדושין כמה שכתב הוא ז"ל או כמ"ש לעיל בחדושינו למה ליה למידחק בבעולה לכהן לוקמיה בבועל כו' דלא צריך למימר קרא דחיק ומוקים אנפשיה דהיו סבורין דמאי דקאמר בקדושין מי כתיב לכהן היינו דמשמע סתם בין לכהן ובין לישראל א"כ לימא לבועל דהוה בין כהן כו' וע"ז תירצו דמי כתיב לבועל דמשמע דוקא דומיא דממזרת כמ"ש במשנה למלך וכיון שכן אינו מרויח כו' או כמ"ש הוא ז"ל דשני התירוצים אלו לרבנן ולר"ע לרבנן דמי כתיב כו' ולר"ע דלא תפסי בה קדושין כו' דלא כתיב הויה כו' ודוק היטב לפענ"ד:

והנה לשיטת רש"י ז"ל בקדושין דפי' דהא דאמרינן הכל מודים בסוטה שתופסין בה קדושין היינו קדושין הראשונים דוקא משמע לאחר שגירשה לא וכן כתבו התוס' בד"ה הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה א"ש דפריך א"ה שאר חייבי לאוין נמי דליכא למימר סוטה תוכיח דסוטה נמי אם נתגרשה אין קדושין תופסין בה וההיא דכי תהין אם מוקמינן בסוטה היינו בספק סוטה דלית בה לאו כמ"ש המשנה למלך יע"ש ולפי סברת התוס' דסוטה אף משגירשה תופסין בה הקדושין כקושייתו דלוקמיה בסוטה לבעל ע"כ כמה שכתבתי דלר"י בן כיפר איצטריך למימר הכי חייבי לאוין בהדיא כתיב ביה כמ"ש לעיל והא דאמר הכא הכל מודים בסוטה שאין הוולד ממזר לפרש"י א"ש דלא קאמר הכל מודים דתפסי בה קדושין דאם גירשה אין תופסין הקדושין אלא דממזר לא הוה כל זמן שלא גירשה ולשי' התוס' איידי דאיירי איזהו ממזר נקיט הכי הכל מודים בבא על הסוטה שאין הוולד ממזר ודוק לענ"ד:

סליק פרק רביעי

פרק ששי הבא על יבמתו

דף נח.

גמרא ותנא תונא אמן שלא שטיתי ארוסה כו' עכ"ל ראיתי לבאר בכאן דברי הרמב"ם דהלכות סוטה (פרק שני הלכה ח') כל איש שבא ביאה אסורה מימיו אין המים

המאררים בודקין אותו ואפילו בא על ארוסתו בבית חמיו כו' עכ"ל והר"א בהשגותיו השיג עליו א"א הא דלא כהילכתא משמעתא דריש ארוסה עכ"ל וכתב הכסף משנה דהיינו דאמרינן בגמרא טעמא דכתב רחמנא תחת אישך הא לאו הכי ארוסה שותה כו' כגון שבא עליה ארוס בבית חמיה כו' והמ"ל כתב דאי דברי הראב"ד מהכי לא קשיא כלל דמאי קושיא לא לכתוב קרא דאסורא מדרבנן כו' עכ"ל:

והנה כדי שלא נישוי' ח"ו להכ"מ כטועה צריך לומר שהשגת הר"א ז"ל אמתני' דריש ארוסה דתני ארוסה ושומרת יבם לא שותת ולא נוטלת כתובה שנאמר תחת אישך כו' פרט לארוסה ושומרת יבם והנה ארוסה היא מדין המשנה דאסורה לארוס כמבואר בכמה מקומות אם כן יקשה שפיר דלמה לי טעמא דתחת אישך תיפוק ליה דבעינן שקדמה שכיבת בעל לבועל ואי בבא עליה כו' אינו מנוקה מעון ואפילו נסתרה אחר כך כה"ג אינה שותה דאינו מנוקה מעון כו' ואי דאמר טעמא דתחת אישך להפסידה כתובתה דאי מטעם דאין האיש מנוקה מעון נוטלת כתובה כמו בא עליה בעליה בדרך דאינה שותה ונוטלת כתובה ולכך אמר מטעם תחת אישך ואינה נוטלת כתובה י"ל דהר"א ז"ל יסבור כתירוץ ראשון שכתב המ"ל דשאני בא עליה בדרך כו' ולעולם כל שאינה שותה מטעם שאין האיש מנוקה מעון אינה נוטלת כתובה ושפיר השיגו הר"א ז"ל ממתני' דנקיט טעמא דאינו תחת אישך דמשמע בכה"ג אם נסתרה אח"כ שותה והא אינו מנוקה מעון כו' דגם להפסידה כתובתה שייך האי טעמא ואין לומר דנתן טעם אפילו אם קידשה בביאה דליכא איסורא מדין המשנה והוה שפיר מנוקה מעון דרב הוא דתיקן דמנגיד מאן דמקדש בביאה כו' וא"כ שפיר הוה שקדמה שכיבת בעל לבועל ולכך איצטריך לטעמא דתחת אישך כו' א"כ תפשוט מיניה הא דאיבעיא לן בקדושין (דף י' ע"א) ביאה אירוסין עושה או נשואין עושה תיפשוט דאירוסין דאי נשואין עושה הוה תחת אישך ואמאי אינה שותה כו' אלא ודאי שקידשה בשטר ואח"כ בא עליה בזנות וא"כ תיפוק ליה דאינו מנוקה מעון אלא ודאי דוקא בא עליה בדרך או שאר איסור דאורייתא הוה שאינו מנוקה מעון יע"ש במשנה למלך ודו"ק לפענ"ד:

או יאמר לפי שקליא וטריא שם בגמרא כגון שבא עליה ארוס בבית חמיה ולא אמר שקידשה בביאה משום דהוה ס"ד דביבמה שותה כה"ג לשמואל כו' דאמר קנה לכל וא"כ תפשוט דביאה אירוסין עושה וא"כ אכתי תקשה ל"ל במתני' טעמא דתחת אישך תיפוק ליה דאין מנוקה מעון אלא ודאי דוקא איסור דאורייתא ובזה א"ש דמשיג משמעתא דריש ארוסה ולא ממתני' כו' משום דמכאן מוכח לפי' ה"א דביבמה שותה לשמואל וא"כ תקשה מתני' ודוק לענ"ד:

ולפי זה י"ל להר"מ ז"ל לא קשה ולא מידי דהר"מ יסבור כתירוץ השני של משנה למלך דדוקא היכא שתחלת הנשואין היו באיסור הוא דמפסדת כתובה ולא בשאר איסור א"כ לא קשיא ממתני' דנקיט טעמא דתחת אישך דמפסדת כתובתה. ומוכח הוא בר"מ ז"ל דכל שאר איסור אינה מפסדת כתובתה דאל"כ למה ליה טעמא דכתב ארוסה אינה שותה שנא' תחת אישך תיפוק ליה דאינו מנוקה מעון ואפי' נסתרה אח"כ אינה שותה לאחר שכנסה כיון דהוא אינו מנוקה מעון ואי דנ"מ למאן דמקדש בביאה דהוא פסק (בפרק י' מהלכות אישות) דביאה אירוסין עושה מכל מקום הא איהו פסק כרב דמנגיד אמאן דמקדש בביאה כו' והוה שפיר אינו מנוקה מעון לדעת הר"מ דאפילו איסור דרבנן חשיב אינו מנוקה מעון. אלא לענין להפסידה כתובה ומ"ש מעוברת חבירו ומניקת חבירו דפסק כחכמים לא קשה דשאני התם דאין האיסור מחמת עצמה אלא מצד הולד כו' כמו שכתב המשנה למלך יעוין שם מה שאין כן בההיא דבא עליה ארוס בבית חמי' כו'. והנה המשנה למלך כתב דפנוי הבא על הפנוי' אי מפסדת כתובתה או לא מדברי הר"מ מוכח דאינה מפסדת אלא היכא שנשואי' היו באיסור ומ"ש המשנה למלך דא"כ מאי טעמא דר"מ דאוסר כיון דהביאה מצד עצמה אינו אסור אלא מצד שלא יכול לקיימה ואם כן כיון דהר"מ ז"ל סובר דבלאו יכול לקיימה תליא מילתא אלא מחמת שבא עליה ביאת איסור א"כ מה לי שאין יכול לקיימה כיון דהביאה מצד עצמה אינה אסורה ולהר"מ ז"ל לא חשיב זאת להבא עליה בעילת איסור עכ' ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דודאי לר"מ כיון שאסורה עליו עולמית א"כ אף לאחר שתלד או שימות הוולד מ"מ אסורה עליו א"כ מיד כשקידשה אסורה עליו מדרבנן ואין הביאה זו נאסרת עליו מחמת הוולד דאף לאחר כ"ד חודש אסורה עליו עולמית והוה כחלוצה כו' משא"כ לרבנן דסבירא להו דאחר כ"ד חודש מותרת לו א"כ אינה הביאה איסור מצד עצמה אלא מחמת הוולד ולכן שותה ודבריו צריכין ישוב דעת:

והנה במה שכתב הר"מ ז"ל דאלמנה לכהן גדול או גרושה וחלוצה לכ"ה משום דאינו מנוקה מעון ולא סבר ההיא דרשא דתורת כהנים תחת אשה מי שראויה לקיימה וכן רש"י ז"ל דהביא הך דרשא דת"כ בריש ארוסה ע"כ אינו סובר כסברת הר"מ דכל שבא ביאה אסורה חשיב אינו מנוקה והנה בהא דכתובת בתולה הר"מ ז"ל סובר דהוה מדרבנן ורש"י ז"ל סובר דהוה מן התורה כמו שכתב המשנה למלך בהלכות נערה בתולה יע"ש א"כ אפשר דסובר כסברת הר"מ וקרא איצטריך להפסידה כתובה ויסבור כשיטת הר"מ בזה דלהפסידה כתובה אינו אלא דוקא מתחת אישך ואף אם היו תחלת נישואין באיסור אפ"ה אינה נפסדת כתובה כמו שהאריך המשנה למלך בהל' סוטה בפירושים שונים

יע"ש אלא דאף אם נאמר דרש"י סובר דכתובת בתולה אינה מן התורה כמו שצידד המשנה למלך בהל' נערה בתולה אפ"ה איצטריך דרשא דת"כ כמו שאבאר דרש"י ז"ל כתב עלה דאשת סריס שותה וכגון שנסתרס לאחר שנשאה דקדמה שכיבת בעל לבועל ובגמרא פשיטא מהו דתימא תחת אישך והאי לאו בר הכי הוא קמ"ל ופי' רש"י דע"כ בסריס חמה מיירי דאי בסריס אדם אינה ראוי לקיימה והנה לפי מה שהניח הרב בהנחה קיימת דרש"י מיאן בסברת רבינו דכל איש שבא ביאה אסורה כו' דאל"כ קרא דת"כ למה לי כו' א"כ תפשוט מניה הא דמיבעיא ליה להרב באיסור תורה אם היתה ראוי בשעת קינוי לשתות ואח"כ בין קינוי לסתירה אינה ראויה לשתות אם שותה או לאו תיפוק ליה דלא אמרינן באיסור תורה כיון דנראית לשתות שותה דאל"כ אמאי לא מוקי רש"י ז"ל בסריס אדם וכגון שנסתרס לאחר שקינא לה נעשה סריס אדם דכיון דהיתה ראויה כו' מה"ד תחת אישך כו' אלא ודאי דבאיסור תורה אף שהיתה ראויה קודם קינוי כיון דאח"כ אינה ראויה אינה שותה. אמנם אם נאמר דרש"י סבירא ליה דכל שבא ביאה אסורה אינה שותה אתי שפיר דע"ש בסריס תמה דאי בסריס אדם ונסתר בין קינוי לסתירה ובא עליה כו' א"כ אינו מנוקה מעון ואין לומר לוקי שבא עליה קודם שנסתרס דא"כ פשיטא ואי דאשמעינן דכיון דהיתה ראוי לשתות שוב לא נדחית דאפשר דזה מילתא דפשיטא הוא כו' ואי דקשיא א"כ קרא למה לי דרשא דת"כ יש לומר דקרא אתי להיכא שנשאה ונעשה אח"כ סריס אדם קודם קינוי דבא עליה קודם לכן דלא בא ביאה אסורה ואינה ראויה לקיימה כיון דבשעת קינוי לא היתה ראויה לקיימה כו' ואי דתיקשי מאי דאיצטריך לרש"י ז"ל על גרושה לכהן הדיוט להביא הך דרשא דת"כ ולא סגי ליה דבא ביאה אסורה כו' י"ל דנפקא מיניה להפסידה כתובתה כו' וא"כ אפשר דר"מ ז"ל אית ליה ג"כ דרשא דת"כ ואיצטריך להיכא דנסתרס בין נשואין לקינוי וסתירה וא"כ סרה מהר תלונת הרב על הרמב"ם ז"ל במה שכתב דמי שאין לו אשה ובנים דאינה שותה הוא הטעם דאינה יכול לקיימה ולא משום שבא עליה ביאה אסורה ולכך בהיו לו בנים ומתו בין קינוי לסתירה דשותה ודוק היטב לפענ"ד:

סוף דבר שדברי המשנה למלך צריכין עיון וישוב דעת יעוין שם:

דף נט.

אלמנה בין מן האירוסין ובין מן הנשואין מהו דתימא נילף אלמנה אלמנה מתמר כו' עכ"ל אין להקשות דהיאך ס"ד דוקא אלמנה מן הנשואין איך יחול איסור אלמנה על איסור דכי אם בתולה מעמיו יקח אשה כו' דאין איסור חל על איסור. י"ל שאיסור בת

אחת הוא מתחלה כשנשאה הוה לי' אשת איש ולא חל עליה כלל איסור דכי אם בתולה מעמיו יקח אשה ואח"כ כשמת באין תרוייהו איסור בתולה ולא בעולה ואלמנה כהדדי ושפיר מצי חייל כו'. ומיהו בהא דאמר בקדושין מיתת הבעל מנלן דמתיר מדאסר רחמנא אלמנה לכ"ג מכלל דלכ"ע שריא ופריך לכ"ע בעשה ודבק באשתו ולא באשת חבירו ולכ"ג בלאו כו' עכ"ל. יש להקשות כיון דאין איסור חל על איסור איך יחול איסור אלמנה על איסור עשה דודבק באשתו דודאי משעה שקידשה חל עליה איסור עשה זאת ועדיין לא פקע. מיהו יש ליישב זאת והוא דכבר כתבנו בפתיחה מה דמקשה הגמרא מדאסר רחמנא לכ"ג הא לכ"ע שריא מאי קשיא ליה אי דכתיב לא יחלל זרעו כו' דלמא קאי אאידך אגרושה וחללה זונה ואי מלא יקח הא איצטריך לומר דכ"ג המקדש אלמנה לוקה משום קידושין לחוד וצ"ל דקושית הגמרא הוה לרבא דמסיק בקדושין (דף ע"ז ע"א) בעל לוקה לא בעל אינו לוקה פריך שפיר דתיפוק ליה דחייב מיתה שאשת איש בחנק וקים ליה בדרבה מיניה ולפ"ז לרבא א"ש דמשני דילמא לכ"ע בעשה ולכ"ג בלאו ואי דאין איסור חל על איסור י"ל דמצינו דחייל באם יש לו אח כהן משוח מלחמה דכל הנשים הנאסרות לו נאסרות ג"כ לכהן משוח מלחמה וא"כ הוה מוסיף דמיגו דאיסור אלמנה חייל על אחיו דאסורה לייבם כשמת אחיו בלא בנים חייל נמי אכהן גדול כו' ורבא לשיטתיה דאיהו אמר (בדף כ') דאלמנה מן האירוסין נמי מן התורה ליבום דכל מקום שאתה יכול לקיים שניהן דלריש לקיש כו' א"ש דאל"כ אלא באלמנה מן הנשואין אכתי ליכא איסור מוסיף דבלאו איסור אלמנה אסורה ליבם דאיסור עשה דכי אם בתולה מעמיו יקח אשה אלא לרבא דוקא ושפיר משכחת ליה איסור מוסיף כו' ודוק היטב:

ע"ש בתוספת בד"ה דומיא דגרושה ואיפכא ליכא למימר כו' עכ"ל וכתבו זאת לבית הלל דהילכתא כוותיה דפליגי בגיטין בסוף המגרש דב"ש אמר לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר כו' וב"ה אומר אפילו הקדיחה תבשילו כו'. וכתב מהרשד"ם הביאו המשנה למלך (בהלכות גירושין פרק ששי) דלא פליגי אלא מן הנשואין ולא מן האירוסין דאף ב"ש מודה דבאירוסין מותר לגרשה אף בלא מצא בה ערות דבר כו' וא"כ הא דמקשין התוספת בסוף גיטין לב"ש ל"ל במח"ג דלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה אימא דמיירי דנתגרשה באירוסין. ולפ"ז לא תקשי נמי הא דכתב קרא גרושה לא יקח הא הוה בלא"ה זונה דלא יגרש כו' אלא ע"כ מן האירוסין וא"כ בהכרח דגרושה אסורה אף מן האירוסין אלא דכתבו זאת לב"ה דאפי' הקדיחה תבשילו כו' ומיהו אפשר דאף לב"ש דאי עבר וגירש דכתב קרא דאי לאיסורא כמ"ש בספר פני יהושע בגיטין בסוף השולח ועוד דלעבור בשני לאוין ואף דאין איסור חל על איסור כאן מצי חייל

דאיסור ב"א הוא דזונה וגרושה בהדדי אתיין כמ"ש לעיל או בענין אחר מצי לאשכוחי כו' וק"ל לענ"ד:

ודע דהמשנה למלך (בהלכות גירושין פ' ששי) הביא דברי מהרשד"ם ותמה עליו מנלן לומר כן דב"ש דוקא מן הנשואין אמר כן ולא מן האירוסין וגם לב"ה ולר"ע יע"ש היטב:

והנה בספר פני יהושע כתב במסכת קידושין (דף י"ב) בשם הירושלמי דב"ש יליף קידושי כסף מאמה העבריה דליכא למימר יבמה תוכיח דב"ש לשיטתי' דמאמר קונה קנין גמור ביבמה עכ"ל. הנה דבריו כנים דהתוס' מקשין לעיל עלה דיליף ק"ו מאמה העבריה מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף הקשו נילף כסף מביאה ותירצו דא"כ כ"ש דאיכא למפרך יבמה תוכיח יע"ש היטב וא"כ שפיר דלבית שמאי איכא למילף כסף מביאה כקושית התוס' דליכא למיפרך יבמה תוכיח דלב"ש אה"נ דמאמר לב"ש קונה קנין גמור כו':

ולפ"ז א"ש נמי דע"כ לב"ש דוקא ע"י נשואין כו' דאל"כ קשיא ל"ל כי יקח ויצאה חנם לב"ש כיון דיליף קידושי כסף מאמה העבריה ואין לומר דאיצטריך כי יקח להיכא דנתנה היא וכפי' רש"י ז"ל דהיא נתנה הכסף והוא מקדשה דמהיכי תיתי כיון דיליף מאמה והתם הקונה נותן למקנה הכסף כו' וגם ויצאה חנם א"צ דמהיכי תיתי לדידה הא מאמה ילפינן והתם הכסף לאביה בשלמא רבנן לא ילפי מאמה כמ"ש התוספת (בדף ד' ע"ב) וע"כ דלית להו לב"ש כלל ויצאה חנם כפי' רש"י ז"ל דתנא דויצאה חנם פליג אמאן דיליף קיחה כו' וא"כ אפילו לשיטת התוספת לא איצטריך דמהיכי תיתי לומר כן דהיא נתנה הכסף דהא ויצאה חנם כמ"ש בספר פ"י הא ב"ש לית ליה כלל אלא ע"כ דכי יקח הכי קאמר קרא דכי יקח איש אשה היינו כסף מגזירה שוה דקיחה כו' והדר ובעלה דלשיטת הר"מ דביאה אחר כסף גומר כמו שכתב (בפרק ג' מהלכות אישות) והיה אם לא תמצא כן בעיניו כי מצא בה ערות דבר כו' היינו דוקא בנשואין בעינן דוקא ערות דבר ולא מן האירוסין אבל לב"ה ולר"ע קשה מנלן דקרא דוקא מן הנשואין אימא מן האירוסין:

אבל הנראה לי בזה דבקדושין (דף י' ע"ב) מסיק א"כ לכתוב או בעלה מאי ובעלה כו' כדרבא קדושין שאין מסורין לביאה לא הוה קדושין ולפ"ז אליבא דהילכתא דקדושין שאין מסורין לביאה הוה קדושין א"כ תיקשה לכתוב או בעלה אלא על כרחך דה"ק כי יקח איש אשה ע"י כסף ובעלה דביאה אחר כסף גומר כו' ודוקא דמצא בה ערות דבר ולא מן האירוסין ואין להקשות א"כ לרבי מנא ליה דאמה העברי' אין נקנית בביאה לרבי י"ל מה"א יתירא דריש דאמה העברי' אין נקנית בביאה מכלל דאשה נקנית בביאה אבל לר' יוחנן קשה דלא דרוש ה"א יתירא אלא מובעלה דריש דאמה העברי' אין נקנית

בביאה מנלן הא איצטריך קרא לכמ"ש דבהכי הוא דלא יגרש אלא א"כ מצא בה ערות דבר ובאירוסין מותר ונראה דכ"ע דרשי ה"א יתירא דאל"כ מאי מקשה לר' יוחנן הא מובעלה נפקא לישני דלא דריש ה"א יתירא ואיצטריך בעולת בעל כי היכי דובעלה אתי לומר דאמה העבריה אין נקנית בביאה דאי ובעלה לחוד לא הוה ידעינן דקאי אאמה העבריה אלא דר' יוחנן דריש ה"א יתירא אלא דמובעלה לחוד ה"א עד דמקדש והדר בעיל ואי דתקשה ה"א יתירא למעט אמה העבריה דאין נקנית בביאה וע"כ אשה נקנית בביאה לחוד י"ל דה"א דאתי למעט דאמה העבריה אין נקנית בביאה וכסף בפרוטה לחוד דאמה העבריה נקנית בכסף דוקא בשני פרוטות כו' כמ"ש התוס' לעיל (בדף ד' ע"ב) יע"ש ואף דלדידי' אין זה השגה שאזיל לשיטתיה שכתב בספרו פני יהושע דלמאן דיליף אמה העבריה דנקנית בכסף מכסף מקנתו לא בעינן שתי פרוטות היינו רבי אפשר דסבירא ליה הכי משא"כ לר' יוחנן אלא כמ"ש דובעלה איצטריך דוקא על נשואין הוא דאסור לגרשה אלא דוקא מצא בה ערות דבר והא דפריך בגמרא ור' יוחנן האי ובעלה מאי עביד ליה היינו למאי דלא מסיק ה"א יתירא קאמר דובעלה לאמה העבריה והא דפריך ולרבא לרבי פריך דלר' יוחנן לא קשיא מידי כמ"ש דכיון דמסיק ה"א יתירא מצינו למימר דר' יוחנן נמי הכי ס"ל ואיצטריך ובעלה לכדרבא כו' למאי דלא מסיק או בעלה כמ"ש דלרבי פריך ומשני א"כ לכתוב או בעלה אע"ג דלא מייתרינן לר' מ"מ כי היכי דלא נטעיה כו' וא"כ לר' יוחנן נמי ע"כ דובעלה דאין מגרשה אלא ע"י ערות דבר היינו דוקא בנשואין ומה"א יתירה דריש לאמה העבריה וא"כ שפיר כתב מהרשד"ם יע"ש ודו"ק היטב:

דף ס.

בתוס' בד"ה חלל מחייבי עשה תימא כיון דלא יחלל אכולהו קאי הוה ליה חייבי לאוין כו' עכ"ל וכתבנו בחדושינו לעיל דלשיטת הר"מ דלא יחלל לא שייך אלא במי שמותרת לכ"ה כגון אלמנה לכ"ג אבל גרושה לכ"ג לא שייך לא יחלל כיון דבלאו הכי מחוללת ועומדת כו' וא"כ משכחת ליה שפיר בכה"ג שבעל בעולה מצרית שני דבלא"ה אינה ראויה לבוא לקהל ישראל וליכא לאו דלא יחלל משום חילול דידה אעפ"כ הוה חללה ואם נשאה ישראל והוליד ממנה בת או בן הוה חללים כו' דאי שבא עליה כ"ג והוליד ממנה בת או בן אם כן הדרא קושיא לדוכתיה הוה ליה חייבי לאוין דלא יחלל זרעו דנהי דחילול דידה ליתא מ"מ אית ביה לאו דחילול זרעו ואף שהר"מ השמיט דין דחילול זרעו דאינו לוקה כבר נאמרו בו כמה טעמים אבל מ"מ איסור לאו אית ביה אלא כמה שכתבתי

ואין להקשות דהיאך יחול איסור בעולה על איסור מצרית שני' דבלא"ה איסורא לקהל דמהאי טעמא כתב המשנה למלך דלא חל זונה במצרית שני' כיון דבלאו הכי אסורה לקהל ישראל ועיין (בהל' איסורי ביאה פי"ט) מה שכתב שם המשנה למלך י"ל כיון דאשכחן בגמרא פתרי (בדף ל"ג ע"א) בזר ששימש בשבת דהוה בת אחת כגון שהביא שתי שערות בשבת דתרוייהו בהדדי אתין וכן הא דשנים שקידשו מוקי ליה בשופעת מתוך י"ג לאחרי י"ג לחייבינהו אינהו כו' א"כ משכחת שפיר בכה"ג דתרוייהו בהדדי אתין כו':

ודע דיש להקשות לר"ע דמוקי ליה כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה ואחת שנואה בבעולה לכ"ג. יקשה קושית התוס' דאכתי לאו אית ביה דע"כ ר"ע סובר כראב"י דיש חלל מחייבי עשה כו' דאל"כ יבמתו דכתיב לחייבי עשה דאין עולין ליבום ועולין לחליצה לר"ע אליבא דר' ישבב דאפילו חייבי עשה אין קידושין תופסין ואי לבעולה לכ"ג הא הוה ל"ת דאלמנה לא יקח וכתבתי לעיל בחדושינו בחללה מחייבי עשה אליבא דראב"י דכתבו התוס' (בדף ס"ב) דהר"מ אומר דאין לוקה עלה משום חללה ולא הוה אלא עשה א"כ שפיר מצינו בכ"ה כו' וכיון שכן אכתי תיקשה קושית התוס' דלאו אית ביה דלא יחלל אכולהו קאי ואי במצרית כו' הא לר"ט בחייבי עשה דשוין בכל בלא"ה אין קידושין תופסין אלא בבת ישראל הוה לאו כו' ודוק לענ"ד ובמסכת כתובת יבואר עוד בזה:

דף סב:

גמרא תנו רבנן המשיא בניו ובנותיו כו' ובתוס' בד"ה סמוך לפירקן אבניו נמי קאי כו' ואע"ג דלקמן אמר דלא תקינו רבנן נשואין לקטן מ"מ לענין דלא הוה בעילתו בעילת זנות כו' עכ"ל והנני מבאר בכאן פרט אחד שנתקשו בה אבות העולם והרוצה לעמוד על דבר' יעוין שם היטב (בדף צ"ו ע"ב) דלא תיקנו רבנן נשואין לקטן ובתוס' שם ובסנהדרין (דף ע"ו ע"ב) ובתוספת שם ובבבא בתרא (דף קנ"ו) ובאבן העזר (סימן א' וסימן ל"ז וסימן מ"ג קמ"ה קנ"ה וקנ"ו) וברמב"ם (הלכות אישות פרק ד' ופרק י"א מהלכות אישות ובפרק כ"א מהלכות איסורי ביאה ופרק ו' מהלכות גירושין) ואז תבוא על המכוין שבה. בתחלה אני אומר מה שהרעישו על הר"מ לומר כן דסבר דקטן קודם י"ג שנה ויום אחד והבאת שתי שערות אסור לקדש אשה והוה כזנות אצלו ותמה הדרכי משה מנא להו דהר"מ סובר כן דהא ר"מ ז"ל כתב דברי הגמרא ממש כו' היה אפשר לומר דהר"מ ז"ל נקיט כזנות הוא כו' הא ודאי דאף חצי שנה קודם הוה זנות כיון דאין קידושין לקטן

ולשיטת רש"י והתוס' דפירשו דאין משיאין אשה לקטן שמא תזנה עליו משא"כ בחצי שנה קודם שיודע לשמור אותה כמ"ש רש"י ז"ל בסנהדרין (דף ע"ו ע"ב) יע"ש היטב. וזה שכתב החלקת מחוקק בא"ה (סימן א') דלשון הר"מ ז"ל אינו מורה כך. ואעפ"כ נדחקו האחרונים בדבריו וכתב דהר"מ נמי סובר כפרש"י ותוס' דחצי שנה קודם מותר להשיאו אשה והא דמקשה בבבא בתרא (דף קנ"ו ע"א) אמר רבי יהודה אמר שמואל בודקין לקדושין ולגירושין כו' לשיטת רש"י פירש שם רשב"ם וגם התוס' דבודקין לידע אי קדושין דאורייתא או לאו ועצה טובה הוא זה ופריך וכי מאחר דבודקין לקדושין לגירושין אמאי בדקינן כו' והקשו התוס' וא"כ וכי חובה הוא לבדוק בקדושין והלא אינו אלא עצה טובה כו' יע"ש ולדברי הר"מ א"ש דודאי חובה הוא לבדוק ויש לו הכרע מסוגיא זאת מדפריך וכי מאחר דבדקינן לקדושין כו' דאסור להשיא אשה לבנו קטן קודם י"ג שנה אפילו חצי שנה קודם דהוה כזנות דכיון דלא תקינו רבנן נישואין לקטן כו'. והנה לדעת הר"מ ז"ל (בהלכות אישות פרק א') דאי זו קדשה כל שבא עליה בזנות כו' אפילו אינה מופקרת לכל כו' א"כ אסור להשיא אשה לקטן כיון דאין לו כו' א"כ הוה קדשה לדידיה דס"ל דפלגש אסורה כמו שמבואר בהל' אישות ובהלכות מלכים שכתב הלחם משנה דלהר"מ כשמיחדה לעצמו לפלגש הוה קדשה כו' אמנם אין ראי' זו מכרעת דאף דס"ל להרמב"ם כן מ"מ כיון דקדושין הוה אצלו לא חשיבה קדשה ותדע שכן כתב הרא"ש ז"ל במסכת קידושין (בדף מ"ב ומ"ז) כיון דבקדושין הוה אצלו אף דלא תקינו רבנן נישואין לקטן לא הוה קדשה. וכן כתב המשנה למלך (בהל' איסורי ביאה פרק ח"י) דמביא בשם הריב"ש דמדאמר ר"א פנוי הבא על הפנוי' הוה זונה ומדקאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות משמע כשבא עליה לשם אישות אף שאין הקדושין כלום אפ"ה לא הוה זונה ונדון הרב בקטנה שהלכה אביה למדינת הים יע"ש ועיין בתוס' בקדושין (דף מ"ב) והמגיד משנה ז"ל כתב בריש הלכות אישות דטעמא דר"א דעשאה זונה דהוה איסורא דאורייתא דקדשה ואפ"ה ע"י קידושין אף שאין הקדושין כלום אפ"ה לא הוה זונה ולכך נסתפקו שפיר בדברי הרמב"ם ז"ל אי אסור להשיא אשה קודם י"ג שנה חצי שנה קודם דלדידיה הוה קדשה או דמותר כיון דע"י קידושין הוה אצלו ומיהו קודם י"ג אסור דאינו יודע לשומרו ושמא תזנה עליו וכפרש"י ותוס' בסנהדרין יע"ש היטב. אבל לשיטת הסוברים דפלגש מותרת להדיוט א"כ ודאי דאין איסור בחצי שנה קודם דמאי שנא מפלגש ואף דאנן פסקינן באבן העזר (סי' כ"ז) דאסור בפלגש היינו מדרבנן וכמ"ש הרא"ש ז"ל דבושה היא מלטבול ולא משום קדשה דלא פסיק הרא"ש כהר"מ ז"ל אלא דקדשה בעומדת בקובה של זונות כו' או כפי' הרמב"ן שהשיג על הר"מ

בהך דפילגש כמ"ש בשרשים יע"ש ובקדושי קטן ודאי דלא שייך חשש דבושה היא מלטבול כיון דבקדושין היא אצלו ודאי דמותרת חצי שנה קודם י"ג ועיין במשנה למלך (בהלכות איסורי ביאה פרק י"ח) שנסתפק בדבר זה לר"א דאמר פנוי הבא על הפנויה דעשאה זונה אי דוקא בלא קידושין כו' או אפילו בקדושין כל זמן שלא נתקיים האישות ולפ"ז בקטן דלא תקון רבנן נשואין הוה זונה ואף דמצוה להשיאן סמוך לפירקן כו' עכ"ל ולא ידעתי היאך הרכיב זאת דהרי המגיד משנה כתב ריש הל' אישות דטעמא דר"א דפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה משום דהוה קדשה לדעת הר"מ ואפילו לדעת הר"א מ"מ איכא עשה דבר תורה ודבק באשתו כו' יע"ש משמע אי ליכא איסורא דאורייתא לא הוה זונה וכיון שהוא כתב דקטן כיון שלא נתקיים האישות הוה זונה ע"כ דלדידיה חשיב איסורא דקדשה או איסור עשה והיאך כתב כפי' רש"י בהך דסנהדרין דמשיאן סמוך לפירקן היינו קודם י"ג שנה וזה ודאי אי אפשר דהיאך התירו איסורא לקטן איסור דאורייתא ואפשר דהוא ז"ל סובר דטעמא דזונה לאו משום איסורא דאורייי' הוא שהרי הת"ה מביא הח"מ (בסימן כ"ז) דסובר דאיסור פנויה אינה מן התורה כלל כו' ואפ"ה אמר ר"א דפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה כו' אלא ע"כ דלא תליא באיסורא כו' ולכך מותר להשיא אשה לבנו קטן כו':

וראיתי להחלקת מחוקק ובית שמואל (בסימן א' ומ"ג) שכתבו על מה שכתב הב"ח דאם קיבל אביו קידושין וקידש לו אשה קודם י"ג שנה דמותר לו דהוה קידושין מדרבנן כו' ועליו להביא ראיה לחדש דין חדש כזה עכ"ל ואני בעניי לא ידעתי למה דחאו להב"ח ז"ל בשתי ידים דהרי בגיטין אמרינן (דף נ"ט וס"ה) דקטן אף שאין יכול לעשות שליח מ"מ זכין לו שלא בפניו ובקדושין (דף ס"ב ע"א) אמר רב גידל זכין לאדם שלא בפניו כו' והוה מן התורה אי עכ"פ מדרבנן ועיין בספר פני יהושע במסכת קידושין דאף דאין קטן עושה שליח מ"מ זכיה עדיפא משליחות כו' וא"כ ודאי לדעת רש"י במסכת בבא מציעא בפרק איזהו נשך ובבא בתרא (דף ק"מ) דמדרבנן אית ליה זכיה וא"כ בקיבל אביו קידושין ודאי הוה קידושין דזכות הוא לו ופחות מחצי שנה קודם י"ג דלאו זכות הוא לו שמא תזנה עליו ואינו יכול לשומרה לא תקנו רבנן נשואין כו' אף שקידש לו אביו כו' אשה ובחצי שנה קודם דליכא למיחש שמא תזנה עליו וזכות הוא לו הוה קידושין מדרבנן כו':

הן אמת שראיתי להמשנה למלך (הלכות גירושין פרק ששי הלכה ג') שכתב על מה שכתב הטור (בסימן קנ"ה) דטוב לבדוק בשעת גירושין אם הוא גדול דתיקשה ממ"נ אם הוא קטן אין קידושיו קידושין כו'. ותירץ לשיטת ר"י בר ברזילי שהביא מהרי"קו בשורש

ל' דקטן שקידש לו אביו אשה דצריכה גט דזכין לאדם שלא בפניו א"ש וכתב במשנה למלך דמן התורה קאמר יע"ש היטב וא"כ לדידן דקטן אית ליה זכיה מדרבנן שפיר כתב הב"ח ז"ל דקטן שקידש לו אביו אשה חצי שנה קודם דקדושין מדרבנן הוה קידושין כו' והרי יש לו עדים נאמנים לדין זה. ואין להקשות למאן דאית ליה דקטן אית ליה זכיה מן התורה א"כ קשיא הא דאמרינן בקדושין (דף י"ט ע"א) עלה דהך מהו שמייעד אדם לבנו קטן א"כ מצינו אישות לקטן כו' ומסיק דאינו מייעד כו' ואי אמרינן דקטן אית ליה זכיה מן התורה הדרא קושיא לדוכתי' דמצינו אישות לקטן מן התורה שקידש לו אביו אשה כו' אבל הנראה דמדפריך שם בתר הכי מאי הוה עלה משמע דלא חייש להך קושיא דמצינו למימר דהתורה מיעטה דאינו חייב מיתה כו' ה"ה כאן נמי אף שקדושין הוה קידושין מן התורה למאן דאית ליה דקטן אית ליה זכיה מן התורה אפ"ה מיעטה התורה איש פרט לקטן דאינו חייב מיתה. שוב מצאתי בספר פני יהושע שכתב כן עלה דהך פריך מאי הוה עלה יע"ש היטב וא"כ א"ש ג"כ כאן. ויש לנו דברים ארוכים בההיא דקדושין ובמקום אחר אאריך בזה בעזה"י ולפ"ז צדקו יחדיו דברי הב"ח ז"ל:

והנה יש להקשות על סברת ר"י בר ברזילי דכתב דקטן שקידש לו אביו אשה דהוה לכל הפחות קידושין מדרבנן דקטן אית ליה זכיה ליה מדרבנן. יש להקשות שהרי הרמב"ם (בהלכות אישות פרק ה') ובאבן העזר (סימן כ"ט) דהילך מנה ותתקדש לפלוני דמקודשת והוא נלמד מגמרא דקדושין (דף ה') כתבו הפוסקים דוקא שאותו פלוני שויא שליח או שקידש אח"כ ולשיטת ר"י בר ברזילי אפילו לא שויא שליח כלל אפ"ה הוה קידושין מטעם זכיה דזכין לאדם שלא בפניו כו' ומה לי קטן או גדול דהא אמר בבבא בתרא (דף קנ"ה) דזכין לקטן וכ"ש לגדול כו' אלא ודאי דליתא לסברת ר"י בר ברזילי דאפשר דאין זה זכות לו דמתחייב במזונת ואף דמעשה ידיה תחת מזונת מ"מ זימנין דלא ספקה ועוד דנאסר בששה נשים כו' וגם על המשנה למלך אני תמה דהיאך רוצה לומר דגם הטור ס"ל הך סברא והלא בהך דהילך מנה ותתקדש לפלוני כתב דוקא שאותו פלוני עשאו שליח או שקידשה אח"כ ואמאי נימא דזכין לאדם כו' אבל בנראה לי בזה דודאי בגדול לא אמרינן דליהוי קידושין דנמצא ממלא כל העולם כולו ממזרים דשמא יקדיש לו ראובן אשה במדינה זו וילך הוא וישא במדינה אחרת אחותה ולא ידע כלל שקידש לו ראובן אשה ולכך אמרינן דאינה מקודשת אלא א"כ עשאו שליח דכה"ג אמרינן ביבמות דלא ישא אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת כו' מה שאין כן בהך שקידש לו אביו אשה דידע מהקדושין וודאי דלא שייך שמא ישא אחותה במדינה אחרת ושפיר הוה קידושין מדרבנן כו' ודו"ק היטב לפענ"ד:

זאת תורת העולה מדברינו דלשיטת רש"י ותוס' והרא"ש דבחצי שנה קודם מותר להשיא אשה לקטן ומצוה נמי איכא דלשיטתייהו דאין קדשה אלא במופקרת ומזומנת לזנות ופילגש מותרת אף להדיוט ואיסורא דרבנן הוא דאיכא כמ"ש הרא"ש בקדושין דבושה היא מלטבול מה שאין כן בע"י קידושין ודאי דלאו בושה היא מלטבול ומותרת כו' ואם קידש לו אביו אשה לשיטת ר"י בר ברזילי והוא סברת הב"ח קידושין מדרבנן לפי מה דקיי"ל דקטן אית ליה זכיה מדרבנן וקודם י"ג שנה לא הוה קידושין אפילו אם קידש לו אביו אשה אף למאן דאית ליה דקטן אית ליה זכיה מן התורה אפ"ה אינה מקודשת דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ומצינו לעקור דבר מן התורה וא"כ א"ש דכתב הטור (בסימן קמ"א) בהל' גירושין דבודקין לגירושין כו' ולשיטת הרמב"ם ז"ל ודאי דקודם י"ג הוה זנות דכן משמע לשונו דכתב דכזנות הוא כו' משמע מלשונו דטעמא הוה משום דהוה זנות כו' ודוק היטב לפענ"ד:

סליק פרק ששי הבא על יבמתו

פרק שמיני הערל

דף עה.

גמרא ומאן תנא דפליג תנא דבר"י ישמעאל הוא דאמר בזב בעל שתי ראיות מדבר ובמצורע מוחלט הכתוב מדבר והאי עד אשר יטהר עד דמייתי כפרה כו' עכ"ל ראיתי לבאר בכאן סוגיא אחת בחולין (דף ק"מ ע"א) שלח תשלח אפי' לדבר מצוה כו' ומסיק לטהרת מצורע דהוה אמינא גדול השלום כו' יע"ש היטב והרמב"ם ז"ל (בהל' שחיטה פי"ג) כתב שלח תשלח אפילו מאה פעמים כו' ולא יטול אדם אם על הבנים אפילו לטהר את המצורע וכתב הלחם משנה דלאו מלשון שלח תשלח משמע ליה דאיצטריך לדבר מצוה כו' עכ"ל והנה לכאורה נראה לומר דהר"מ לשיטתי' לא איצטריך תשלח לדבר מצוה דבגמרא מסקינן דהוה אמינא לדבר מצוה לטהרת מצורע דגדול השלום שנאסר בתשמיש המטה ופירש"י ז"ל דאתיא כמאן דאמר במועד קטן דמצורע בימי ספורו אסור בתשמיש המטה וכל שכן בימי חלוטו כו' רצונו מבואר דלמאן דסובר דבימי חלוטו מותר אין כאן גדול השלום ואין לומר דמוקי קרא למצורע בימי ספורו דודאי אסור בתשמיש המטה כו' ובמצורע עני שמביא עוף קרבנו דיש לומר דכיון דטבל בליל שביעי ודאי כפרתו אינו מעכב לאסור בתשמיש המטה וכן הוא בר"מ הל' טומאת צרעת כמו שיתבאר בסמוך דז' ימים כתיב כו' אלא על כרחך למאן דאמר מצורע בימי ספורו וכ"ש בימי חלוטו כו' וא"כ הרמב"ם ז"ל דפסק (בהל' טומאת צרעת פי"א הלכה ו') דמצורע

בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה ודאי דלא איצטריך תשלח לדבר מצוה דמאי אולמי' האי עשה מהאי עשה כו' ולכך כתב שפיר דתשלח אפילו מאה פעמים כו' אבל דבריו בפירוש המשניות אינם כן שהרי כתב שם וזה לשונו שם שלח הוא המקור והמקור נופל בין על הרבה ובין מעט כו' הרי בהדיא דתשלח לדבר מצוה משמע כו' ועוד יש לתמוה דהגמרא פריך לר' יהודה דאמר שלח מעיקרא משמע כו' ומשמע דאפילו לר' יהודה מוקי תשלח אפילו לדבר מצוה והא ר' יהודה אית ליה בהדיא במועד קטן דמצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה כו' והא לדידיה לא איצטריך קרא להכי דליכא גדול השלום כו' אבל הנראה לי בזה דבפסחים (דף נ"ט ע"א) אמרינן אין לך דבר שמאוחר אחר תמיד של בין הערבים כו' ר"י בנו של ר"י בן ברוקה אף מחוסר כיפורים בע"פ דיבוא עשה דפסח וידחה עשה שאין בו כרת כו' וא"כ אף למאן דאמר מצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה אפ"ה איצטריך תשלח לדבר מצוה למצורע עני שמביא עוף שחל שמיני שלו בע"פ דאי לאו תשלח ה"א יבוא עשה דפסח וידחה עשה שאין בו כרת לכך כתיב תשלח כו' וא"כ שפיר כתב הלחם משנה דתשלח לאו לומר אפילו מאה פעמים כו':

ובזה אתיא שפיר מ"ש רש"י ז"ל שם לדבר מצוה מנין כגון קן יולדת ולטהר את המצורע ולכאורה יש להקשות דקן יולדת בלאו קרא לא דחי דליכא גדול השלום דמותר בתשמיש המטה קודם הבאת קרבנותיה כו' אלא דפי' כן אליבא דהילכתא דאנן קיימא לן דנשים בראשון חובה לעשות פסח וא"כ ודאי איצטריך לחל מ"א ופ"א שלה בע"פ דה"א דיבוא עשה דפסח וידחה כו' לכך איצטריך תשלח אפילו לדבר מצוה דלא דחי כו'. ולפ"ז אתי נמי שפיר לר' יהודה דס"ל דמצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה אפ"ה תשלח כו' אלא דקשיא לי למה ליה לאוקמיה דסד"א דגדול השלום וא"כ תיקשה לר' יהודה אמאי לא אוקמיה ככ"ע ולמצורע שחל שמיני שלו בערב פסח כמ"ש לעיל:

ובזה יש לבאר דברי הר"מ ז"ל בהלכות שחיטה שכתב דחולין שנשחטו בעזרה אסורין באכילה ובהנאה מן התורה והקשו עליו דהא הרמב"ם ז"ל פסק בהל' מאכלות אסורות כר"א דכל מקום שנאמר לא יאכל אחד איסור אכילה והנאה במשמע וע"כ מאותו יליף ליה דהר"מ פסוק בהלכות עכו"ם וחקותיהם דאסור ליתן מתנת חנם לנכרי וסבירא ליה דדברים ככתבן כו' וא"כ מנא ליה דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא עכ"ל והנה יש לומר בהא דקאמר בחולין רב אשי אמר בשר בחלב אסור באכילה מלא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל כו' ופריך מעשה שבת ליתסר כו' שילוח הקן ליתסר לא אמרה תורה שלח לתקלה כו' ופירש"י בפירוש ראשון שילוח הקן ליתסר היינו לאחר שעבר ולקח האם לעצמו ליתסר דלא תאכל כל תועבה כו' יע"ש היטב והנה

הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ב מהל' בכורות הצורם אוזן קדשים כו' אסור מלא תאכל כל תועבה כו' ודרשא גמורה הוא לדעתו ז"ל וא"כ איכא למימר דחולין שנשחטו בעזרה דאסורין באכילה מן התורה מדכתיב כי ירחק ממך המקום בריחוק מקום אתה זובח ואוכל ואי אתה זובח ואוכל בקירוב מקום וא"כ חולין שנשחטו בעזרה נמי נעבדה בה עבירה כמו בשר בחלב וכמבואר בפוסקים והוה שפיר מלא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל כו' ואיסור הנאה נמי במשמע כדר"א דאמר כל מקום שנאמר לא יאכל אכילה והנאה במשמע כו' כמו דיליף רב אשי בפרק כל הבשר (בדף קט"ו ע"א) בשר בחלב דאסור באכילה ובהנאה. דהשתא ליכא למימר מעשה שבת יוכיחו דמה להנך שכן מותרין באכילה משא"כ חולין שנשחטו בעזרה דאסורין באכילה מקרא דכי ירחק כו' שפיר מצינו למילף דאסורין בהנאה מן התורה מלא תאכל כל תועבה כו' ולכך פסק שפיר דאסורין בהנאה מן התורה כו':

אמנם לרב יהודה דמסיק אליביה בפסחים (דף כ"ב ע"א) דלדידיה דיליף מאותו דכל איסורין שבתורה אסורין באכילה ובהנאה חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ליכא למימר דאסורין מלא תאכל כל תועבה דלדידיה ליכא למימר דסבר הך דרשא דאל"כ יקשה קושית הגמרא לשם שילוח הקן ליתסר מלא תאכל כל תועבה דלדידיה ליכא לשנויי לא אמרה תורה שלח לתקלה דהא ר' יהודה ס"ל בחולין (דף ק"מ ע"א) הנוטל אם על הבנים ר"י אומר לוקה ואינו משלח דסובר שלח מעיקרא משמע וא"כ שילוח הקן ליתסר דאי דלא אמרה תורה שלח לתקלה לפירוש ראשון שם ברש"י דלא אמרה תורה כלל כשלקחה דלשלח כו' אלא ע"כ דלית ליה לר"י הך דרשא דלא תאכל כל תועבה ולכך אמר שפיר לר"י חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא משא"כ להרמב"ם ז"ל דפסק כרבנן בהל' שחיטה דהנוטל אם על הבנים משלח ואינו לוקה דהוה לאו הניתק לעשה שפיר פסק דחולין שנשחטו בעזרה אסורין בהנאה מן התורה:

סוגיא זו דחולין שנשחטו בעזרה הואיל ואתי לידן נימא ביה מילתא בפסחים (דף כ"ב ע"א) חולין שנשחטו בעזרה מן התורה ואידך חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ובתוס' בד"ה חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא פי' בקונטרס לאו דאורייתא בהנאה כו' ולקמן בשמעתין כו' הקשה רשב"א בתורת כהנים ממעט ר"י חולין שנשחטו בעזרה כו' עכ"ל והנה מהרש"ל ומהרש"א ז"ל העירו בזה דמאי מוכח מלקמן טפי מהכי דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא באכילה דאימא לענין הנאה אמר כו' ועוד היאך תלוי קושית הרשב"א ז"ל דוקא לשיטת התוס' דכתבו דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היינו באכילה הא גם לפירש"י ז"ל יקשה זאת הקושיא דכיון דלר' יהודה דסובר דחולין

שנשחטו בעזרה מותרין בהנאה ל"ל הוא למעט משריפה כו'. אבל הנראה לי בזה דלפי מה דמסיק בחולין ובפסחים הך ק"ו דאיסי בן יהודה דיליף בשר בחלב דאסור בהנאה מק"ו מערלה שלא נעבדה עבירה כו' א"כ ה"ה חולין שנשחטו בעזרה נמי מצינו למילף בהך ק"ו דחולין ג"כ נעבדה בהו עבירה דאסור לשחוט חולין בעזרה ומצינו למילף בק"ו מערלה כו' ואין להקשות היאך מצינו למיליף דאיכא למיפרך מה לכלאי הכרם שכן לוקין שלא כדרך אכילתן כו' כדפריך על בשר בחלב וכאן לא שייך תירוצא דהתם דהתו' כתבו (בדף כ"ה ע"ב) בפסחים דהא דלא קאמר בחולין שנשחטו בעזרה הכל מודים שלוקין שלא כדרך אכילתן דמכי ירחק ואכלת נפקא כו' יע"ש היטב וא"כ איכא למיפרך מה לכלאי הכרם כו' די"ל דבאמת דיליף בשר בחלב מק"ו מהנך תלת תו איכא למילף חולין בעזרה מערלה וחמץ בפסח ובשר בחלב יוכיח ואי מה לבשר בחלב שכן לוקין שלא כדרך אכילתן חמץ בפסח יוכיח דהשתא ליכא מיפרך מה להנך שכן גידולי קרקע כדפרכינן פירכא כל דהו אי הדר דינא דבשר בחלב אינו גידולי קרקע כו' אלא דליכא למילף מהנך דהתוס' הקשו לשם בחולין (דף קט"ו ע"ב) דמה להנך שכן בשריפה וי"ל היא גופא ניליף ובחולין שנשחטו בעזרה ליכא למימר היא גופא נילף שיהא בשריפה דהא כתיב הוא למעט חולין בעזרה משריפה. ולפ"ז לשיטת רש"י לא הוה מצי להקשות למה לי הוא דאינו בשריפה הא מותרין בהנאה יש לומר מדכתיב הוא דאינו בשריפה ידעינן דמותרין בהנאה דתו ליכא למילף בק"ו כו' משא"כ אי לא הוה כתיב הוא למעט חולין שנשחטו בעזרה משריפה הוה אמינא דנילף הנאה ושריפה בק"ו מהנך תלת. מה שאין כן לשיטת התוס' שפירשו דחולין בעזרה לאו דאורייתא היינו אפילו באכילה לאו דאורייתא ועל כן הוקשו להם שפיר למה לי הוא דלא נילף בק"ו מהנך תלת דאכילה ודאי לא מצי למילף בק"ו דחורש בשור וחמור יוכיח דכהאי גוונא פריך בחולין (דף קט"ו ע"ב) אי הכי אכילה נמי ליתי בק"ו ומשני דאיכא למימר חורש בשור וחמור יוכיח כו' יע"ש והוקשו להם שפיר דלמה לי מיעוטא דהוא לומר דחולין שנשחטו בעזרה אינו בשריפה כו'. והנה הר"מ ז"ל בשורש השני כתב דכל דבר הנלמד בי"ג מדות הוה דברי סופרים כו' ואף שדינן דין תורה מ"מ נקראין דברי סופרים ולפ"ז א"ש דמכאן אין ראייה דאיכא למימר מה שאמר ואידך חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היינו דילפינן מק"ו ושפיר אמר דלאו דאורייתא ומאן דאית ליה דכל איסורין יליף מנבילה ע"כ אותו לחולין שנשחטו בעזרה ואף דק"ו הוא מ"מ מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא כו' משא"כ לקמן דקאמר מכדי חזקי' ור"א כו' מאי בינייהו לדינא ע"כ הא דקאמר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היינו ע"כ אף באכילה דאל"כ אין נ"מ לדינא דאתיא בק"ו ואף

דנקראין דברי סופרים מ"מ דינן דין תורה ממש כמו שכתב הר"מ בספר המצות בשורש השני והביאו הכסף משנה בריש הל' אישות שהרי כסף לא למדו אלא בגזירה שוה כו' יע"ש היטב אלא על כרחך לאו דאורייתא אף באכילה ושפיר איכא למימר חורש בשור וחמור יוכיח כו':

והנה ראיתי להעיר בכאן מה דאיתא בקדושין (דף נ"ח ע"ב) דהמקדש באיסורי הנאה בחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת ר' שמעון אומר המקדש בחולין שנשחטו בעזרה מקודשת ופריך ור"ש לית ליה דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא כו' אלא הכא בשוחט ונמצא טריפה עכ"ל יש להקשות אמאי לא מוקי פלוגתייהו בהכי והוא דבסוף תמורה במתני' שם אלו הן הנקברין שער נזיר וחולין שנשחטו בעזרה ר"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו כו' וא"כ לר"ש לשיטתיה שפיר מקודשת דכל הנשרפין אפרן מותר דמהאי טעמא פסקינן בא"ה דהמקדש בחמץ בפסח חוששין לקדושיו דשמא הילכתא כר"י דאין ביעור חמץ אלא שריפה ושמא יש באפר שוה פרוטה וכן כתבו התוס' בפסחים (דף כ"ח ע"ב) יע"ש ואם כן אימא דבהא פליגי דת"ק סובר דחולין בעזרה בקבורה ולכך אינה מקודשת ור"ש לשיטתיה דסובר דחולין שנשחטו בעזרה בשריפה ושפיר מקודשת דמיירי שיש באפר שוה פרוטה וכל הנשרפין אפרן מותר. הן אמת שרש"י ז"ל כתב בתמורה עלה דהך דר"ש אומר בשריפה היינו מדרבנן גזירה אטו קדשים פסולין כו' יע"ש וא"כ בודאי אפרן אסור דמאי טעמא אמרינן כל הנשרפין אפרן מותר כתבו התוס' בסוף תמורה דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בה משא"כ חולין בעזרה דהוה בשריפה רק מדרבנן ודאי דאפרן אסור ופריך שפיר:

אמנם כן בתוס' בד"ה וכן חי' כתבו בהדיא דהא דחולין שנשחטו בעזרה ישרפו היינו מן התורה כו' והא דקאמר היינו דגזרינן חיה אטו בהמה היינו כמו שכתבו התוס' בחולין (דף פ"ה) דמכי ירחק ממך המקום לא מרבינן אלא בהמה וחיה ועוף אינם אסורים אפילו באכילה מן התורה כלל דר"ש פליג אהך ברייתא דמרבי אפילו חיה ועוף יעוין שם היטב ובאמת י"ל דלר' שמעון מן התורה בשריפה דבת"כ דריש לה בהדיא ר"י אומר יכול חולין שנשחטו בעזרה וחטאת העוף הבא על הספק ואשם תלוי בשריפה תלמוד כי קודש הוא הוא בשריפה כו' ור"ש אומר דהוא לדרשא אחרינא כו' וחולין כו' ומדכללם בהדי אינך משמע דמן התורה הוה בשריפה יע"ש היטב ודע דלר' שמעון מצינו למימר דחולין שנשחטו בעזרה דהוה בשריפה ילפינן ליה מק"ו בהנך תלת מערלה וחמץ בפסח וכ"ה דבשריפה כו' כ"ש חולין בעזרה דנעבדה בהו עבירה דבשריפה ואי דיקשה מה להנך שכן לוקין שלא כדרך אכילתן תאמר בחולין בעזרה כמ"ש התוס' בפסחים (דף כ"ה) יע"ש

והבאתיו לעיל דאין לומר דיליף מערלה וחמב"פ ובשר בחלב כו' כמה שכתבתי לעיל י"ל דהא אליביה דר"ש קיימינן הכי ואיהו אית ליה בהדיא דבשר בחלב מותר בהנאה וא"כ ליכא למימר בשר בחלב יוכיח י"ל דלר"ש בלאו הכי לא קשיא כלל מה לכלאי הכרם שכן לוקין שלא כדרך אכילתן דאיהו ס"ל במכות דכל שהוא למכות ולא אמרו בכזית אלא דוקא לקרבן כו' ולדידיה כתב מהריב"ל במס' שבועות והביאו מהרש"ל ומהרש"א ז"ל (בדף כ"ה ע"ב) גבי שנשבע שלא יאכל חצי שיעור כתב שם דלר"ש דאית ליה דכל שהו למכות מכל שכן דס"ל דכל איסורין שבתורה לוקין שלא כדרך אכילתן יע"ש וא"כ ליכא למיפרך מה לכלאי הכרם שכן לוקין שלא כדרך אכילתן דלר"ש כל איסורין שבתורה נמי לוקין שלא כדרך אכילתן כמה שכתב מהריב"ל ולפ"ז א"כ לר"ש מצינו למימר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא מק"ו וא"כ אימא דלהכי המקדש בחולין שנשחטו בעזרה מקודשת לר' שמעון דמיירי ביש באפר שוה פרוטה וכל הנשרפין אפרן מותר ותנא קמא סבירא ליה דהוה מן הנקברין כסתם מתני' דסוף תמורה כו' ולכך אינה מקודשת:

סליק פרק שמיני

פרק אחד עשר

דף צז.

בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר ותיפוק ליה משום דודתו לעבור עליו בשני לאוין כו' עכ"ל ראיתי להעיר בכאן מה שכתב הרב הגאון הגדול כבוד מוהר"ר דוב בספרו פני יהושע בפתיחת הספר שם עלה דהך דקאמר בכתובת (דף ל"ה ע"ב) אי ר' יצחק קשיא ממזרת ולדברי הרמב"ם דפסק (בפרק ט"ו מהל' איסורי ביאה) דכל חייבי לאוין עד שיקדש ויבעל א"כ מאי קושיא ותי' הרב הנ"ל דר' יצחק ע"כ סבירא ליה דחייבי לאוין אין קדושין תופסין בהן דלא יגלה ע"כ לדידיה היינו אנוסת אביו דאי בשומרת יבם לעבור עליו בשני לאוין הא ר' יצחק אית ליה במכות דחייבי כריתות אינן בכלל מלקות ארבעים וע"כ באנוסת אביו עכ"ל והנה בזה יש לישב דברי מהרש"א ז"ל בכתובת (בדף ל"ה) עיין שם בחידושנו אלא דאין אני מבין דבריו דנהי דיצאה כרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות היינו לאו דידיה דכתיב גבי ח"כ אבל לאוי נוכראה אה"נ דלוקין בכל ח"כ דאית ליה בח"כ דלוקה ולא הוה שתי רשעות וא"כ אדרבה לדידיה איכא למימר בפשיטות בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר וללקות עליו דמשום דודתו לא היה לוקה לר"י דחייבי כריתות אינן בכלל מלקות ארבעים כו'. ועוד דאף אם נימא דר' יצחק ס"ל דלא יגלה כנף אביו באנוסת אביו הכתוב מדבר אפ"ה נימא דס"ל דוקא חייבי לאוין

דשאר הוה ממזר ואין קידושין תופסין בה כסתם מתניתן דאיזהו ממזר כל שאר בשר בלא יבוא יבוא אבל חייבי לאוין דלאו דשאר קידושין תופסין בה דתפיסת קדושין תלוי אי הוה ממזר כמה שכתבו התוס' בכתובת ריש אלו נערות יע"ש היטב וא"כ מאי קושיא אי ר' יצחק קשיא ממזרת הא בלא קדושין אין חייב מלקות ודוק לענ"ד:

דף ק.

גמרא נותנין עליהם חומרי כו' למאי הילכתא אמר רב פפא למנחתם נקמצת כמנחת ישראל ואינה נאכלת כמנחת כהנים הא כיצד הקומץ קרב בעצמו והשירים קריבין בעצמו איקרי כאן כל שממנו לאישים כו' עכ"ל ראיתי לכתוב כאן דברי הרמב"ם (דהל' איסורי מזבח פרק ששי) כתב וזה לשונו דכל האסורין למזבח אם עבר והקריבן הרי זה אינו לוקה ולקמן יבאר בזה. יש מקשים על הא דאמר במנחות (דף ה' ע"ב) מן הבקר להוציא את הטריפה ופריך למה לי קרא הא ק"ו ומסיק דהוה אמינא דוקא איטרפה והדר אקדשי' כו' ומקשין דהא ע"כ לא איצטריך אלא לטריפה שאינה ניכרת אלא לאחר שחיטה דטריפה הניכרת לא איצטריך כדמסיק שם בגמרא אלא על כרחך לטריפה שאינה ניכרת וא"כ מנא ידעינן אי אקדשיה והדר איטרפה ומספק הוה פסול אלא דמשכח' לי' דאקדשיה ועברו עליה שנה דטריפה אינה חיה י"ב חודש וע"כ לאחר מכאן הוא דנטרפה ואם כן למה לי בר"ה דאין מאחר נדרו בלא ירצה דאל"כ למה לי מן הבקר דהא לא משכחת ליה אלא שעברו עליה שלש רגלים כו' ובלא"ה הוה בלא ירצה עכ"ל. והנה לדעת הר"מ ז"ל דאמר דכל ספק דאורייתא לחומרא הוא רק מדרבנן ודוקא איסור כרת הוא דהוה מן התורה כמו אשם תלוי א"ש דאי לאו מן הבקר הוה אמינא מספיקא מותר מן התורה כיון דליכא אלא איסור לאו ולשיטת החולקים על הר"מ וסבירא להו דכל ספיקא דאורייתא לחומרא הוה מן התורה נמי לא קשיא מידי דאיצטריך מן הבקר דאי לאו מן הבקר א"כ כששחט ונמצא טריפה אינו לוקה דספיקא הוא דשמא אחר ההקדש נעשה טריפה לכך כתיב מן הבקר דאף באקדשה והדר איטרפא נמי אסור מן התורה וא"כ שפיר לקי עליה דכל הפסולין שבשור ושה הרי הוא בלא ירצה כדמסיק באותו ואת בנו והרמב"ם ז"ל דכתב בהל' איסורי מזבח והבאתיו לעיל דכל האסורין למזבח אם עבר והקריבן אינו לוקה וכתב הכסף משנה שם דרבינו סובר דהא דאמרינן בחולין בפרק אותו ואת בנו ולילקי נמי משום לא ירצה היינו דוקא לאביי דאמר לוקה על לאו שבכללות משא"כ לרבא דס"ל אין לוקה על לאו שבכללות כו' אינו לוקה על לאו דכל הפסולין כו' אין להקשות א"כ למה לי דאין מאחר נדרו בלא ירצה י"ל דלדידיה

בלאו הכי לא קשה מידי דאיצטריך דאי לאו מן הבקר הוה ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן כו' ודוק היטב:

ודע דליכא למימר דהא דאיצטריך מן הבקר ואין מאחר נדרו בלא ירצה דמצינו בקרבן יורש דאינו עובר בבל תאחר י"ל דלאביי בקרבן יורש עובר בבל תאחר כדאמר בר"ה (דף ז' ע"א) יע"ש היטב אלא כמ"ש דלאביי לא קשה מידי דאיהו ס"ל דלוקין על לאו שבכללות ואיצטריך מן הבקר ללקות עליו כמ"ש לעיל. והנה בהא דכתב הכ"מ דהא דכתב הר"מ דכל איסורין אם עבר והקריבן אינו לוקה דהוה לאו שבכללות לדעת רבא והא מסיק בפסחים (דף מ"א ע"ב) נהי דתרתי לא לקי חדא מיהא לקי. וכן כתב הר"מ בהלכות קרבן פסח גבי נא ומבושל אבל הנראה לי בזה דיש חילוק בין היכא שמפורש בהדיא הלאו כגון אל תאכלו ממנו נא ומבושל דהוה ג"כ לדעת הר"מ לאו שבכללות דלא כשיטת התוס' בפסחים (דף כ"ה) יע"ש וכדומה ודאי דחדא מיהא לקי משא"כ בלאו דלא כתיב בפירוש על דבר מיוחד כגון לא תאכלו על הדם דפסק הר"מ בהל' מאכלות איסורת דהאוכל בשר מבהמה קודם שתצא נפשה הוה דאורייתא ואפ"ה אינו לוקה וכן הכא דכיון דלא כתיב כלל הלאו על דבר מיוחד ועיין בר"מ הלכות כלאים שכתב ג"כ יע"ש היטב ובמקום אחר אנופף ידי בזה בעזה"י:

סליק פרק נושאין על האנוסה

פרק מצות חליצה

דף קד:

גמרא דתניא כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן כו' עכ"ל. ראיתי להעיר בכאן מה דאיתא במנחות (דף מ"ח ע"א) כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או לפני זמנו ולאחר זמנו הדם יזרוק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרוק ואם זרק הורצה ע"מ להקטיר אימורים לערב ואמאי לימא עמוד וחטא בשביל שתזכה בבשר ומשני עמוד וחטא בשבת בשביל שתזכה בשבת אמרינן עמוד וחטא בשבת בשביל שתזכה בערב לא אמרינן כו' עכ"ל ובפירש"י ואם היתה שבת לא יזרוק אשלא לשמן קאי כו' עכ"ל. יש לתמוה דודאי ואם היתה שבת לא יזרוק קאי נמי אלפני זמנו ולאחר זמנו. והנראה דרש"י ז"ל אפשר דכתב דאשלא לשמן נמי קאי ואה"נ דכ"ש דקאי נמי אלפני זמנו ולאחר זמנו אלא דאשלא לשמן נמי קאי דהנה בחולין (דף י"ז ע"ב) אמרינן הילכתא השוחט לחולה שנחלה בשבת אסור לבריא דהוה מוקצה מחמת איסור ולית הילכתא הכי והרי"ף ז"ל לא הביאו בהלכותיו דאנן פסקינן דמוקצה מחמת איסור מותר. והטורי זהב בא"ח (סימן

שי"ח) הקשה אהדדי הך דהכא דאין מוקצה מחמת איסור אסור מההיא דהניח מעות על הכר אפילו נפלו בשבת אסור לטלטל הכר. ותירץ דשאני הכי גבי השוחט לחולה בשבת דאמרינן דאי היה לו חולה זה בין השמשות לא הוה מוקצה כלל ולכך שרי מה שאין כן בהך דהניח מעות על הכר דאמרינן כמאן דאיתנהו דמי כו' עכ"ל. וא"כ בשוחט לבריא בשבת ודאי דאסור לדידן מחמת מוקצה מחמת איסור דאף לר"מ דשרי היינו במבשל דראוי לכוס משא"כ בשוחט וא"כ יש להקשות מאי מקשין התוס' עלה דהך עמוד וחטא בשביל שתזכה בערב תימא דראוי לאכול חי וי"ל דאין זה זכות כו' ומאי קושיא הא הוה מוקצה מחמת איסור בשחטן לפני זמנו או לאחר זמנו דבין השמשות הוה מוקצה מחמת איסור דאינן ראוין שלא בזמנם ואינן דוחים את השבת שלא בזמנו כו' אך דקושית התוס' הוא אשחטן שלא לשמן דודאי ראוי לאכול חי בו ביום דבין השמשות היה עומד לשחוט לשמו כו' וא"כ אמאי לא יזרוק כדי לאכול בשבת וע"ז תירצו דאין זה זכות לו וזה אפשר שכתב רש"י ז"ל אשלא לשמן קאי הרצון דלא תטעה לומר דוקא בלפני זמנו דעמוד וחטא בשביל שתזכה לערב לא אמרינן דבו ביום אין ראוי לאכול אפילו חי משא"כ בשלא לשמן לכך כתב דאשלא לשמן נמי קאי:

לשון הרמב"ם ז"ל בהלכות פסולי המוקדשין (פרק ט"ו הלכה י"ט וכ' וכ"א) כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או ששחטן לפני זמנו ולאחר זמנו הדם יזרוק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרוק ואם זרק הורצה על מנת להקטיר אימורין לערב ובהלכות שגגות (פ"ג הלכה ג"ד) כתב וזה לשונו כל קרבן ציבור ששחטו שלא לשמו בשבת בשוגג חייב חטאת ויקטיר אימורין לערב ובקרבן יחיד ששחט בשוגג בשבת חייב חטאת ולא יזרוק ואם זרק הורצה על מנת להקטיר אימורין לערב כו' עכ"ל. הנה בחלוקה הראשונה בקרבן צבור לא חילק כלל לכתחלה ודיעבד וגם מדלא עירב ותני להו בהדדי קרבן צבור שלא לשמו או קרבן יחיד לשמו ושלא לשמו כו' ש"מ דיש חילוק בין קרבן יחיד לצבור והרי לעיל בהל' פסולי המוקדשין כתב דכבשי עצרת ששחטן שלא לשמן דלא יזרוק לכתחילה הרי דאף בקרבן צבור אפ"ה לכתחלה לא יזרוק כו' הן אמת שראיתי להמשנה למלך בהל' שגגות הראה על הא דהל' פסולי המוקדשין ובהל' פסולי המוקדשין הראה על הלכות שגגות ולא כתב דבר מזה כלום. ואמנם היה נראה לומר דמ"ש הר"מ בהל' פסולי המוקדשין דאם שחט לא יזרוק קאי אלפני זמנו לחוד דהתם אין ראוי לאכול חי בשבת משום איסור מוקצה ומ"ש בהל' שגגות היינו בזמנו ששחט בשבת שלא לשמו דראוי לאכול חי אמרינן עמוד וחטא בשביל שתזכה בבשר בשבת והא דאמרינן בגמרא לא יזרוק קאי רק אלפני זמנו דלא כמ"ש התוס' כו' וסמך בהל' פסולי המוקדשין על

מ"ש בהל' שגגות דכל קרבן צבור ששחטן שלא לשמן דיזרוק הדם כו'. אבל קשיא לי בדברי הר"מ ז"ל דהיאך יכול לאכלו חי בשבת דהא הר"מ ז"ל פסק (בהל' שבת פ' ששי) דהלכה כר' יהודה דהמבשל בשבת בשוגג אסור בו ביום בין לו ובין לאחרים א"כ ה"ה בשוחט בשוגג וא"כ היאך יזרוק כו' ואפשר דטעמא דקנסו שוגג אטו מזיד ובהפסד קדשים לא קנסו חכמים כו'. והנה התוס' ז"ל דהקשו וא"ת והא ראוי לאכול חי דפסקו כר"מ דהמבשל בשבת בשוגג יאכל בו ביום ואין לומר דילמא הא דקתני במזיד דודאי אסור בו ביום. די"ל דא"כ אפילו בי"ט אם שחטן שלא לשמן כו' אמאי הבשר יאכל כו' ועיין בחולין (דף י"ו ע"א) יע"ש היטב ומהרש"א ז"ל הקשה במס' ביצה (דף כ') ליתני שנטמא הבשר ומאי קושיא דאשמעינן רבותא טפי אף דאפשר לאכלו חי אפ"ה לא יזרוק הדם דאין זה זכות לאכלו חי כמ"ש התוספת ואפשר דהקושיא הוא למ"ד דדם האיברים בלאו אלא דמ"מ הא כתבו התוס' בחולין (דף ט"ו) דכל זמן שלא פירש מותר ודוקא שפירש הוא דאסור כו' יע"ש. ודע דקושייתו הוא דליתני שנטמא הבשר דהוה רבותא טפי דלמאי דמסיק שם בביצה (דף כ' ע"ב) שאני שבות שבת משבות י"ט וא"כ למ"ד דלא יזרוק הוה למינקט רבותא טפי דאם נטמא בשלא לשמן דלא יזרוק כו' ודו"ק היטב:

לשון הרמב"ם ז"ל (בפרק א') מהלכות חגיגה וז"ל מי שלא חג בי"ט הראשון חוגג והולך כל הרגל כולו וכולהו תשלומין דראשון הן כו' עכ"ל. והכ"מ תמה עליו דהא איפלגו בגמרא דחגיגה ר"י אמר כולהו תשלומין דראשון ורבי אושעיא רבו חולק עליו וסובר דכולהו תשלומין זה לזה וא"כ לא הוה למיפסק כתלמיד במקום הרב עכ"ל וזה לשון הר"מ עוד שם עולת ראיה ושלמי חגיגה אינן דוחין לא את השבת ולא את הטומאה שאין זמנם קבוע כו' ואף דאם נטמא ביום הראשון א"כ תו לא מצי למייתי חגיגה כלל דאיהו פסק כולהו תשלומין דראשון הן מ"מ כיון דאית לחגיגה תשלומין כל ז' ולא זמן קבוע לא דמיא לשאר קרבנות צבור. וגם בזה תמה עליו הלחם משנה דבגמרא יליף לה דאין חגיגה דוחה שבת מדכתיב וחגותם חג לה' שבעת ימים וכי שבעה והלא שמונה אלא מכאן לחגיגה שאין דוחה שבת. ורבינו נקיט טעמא אחרינא. והנה יש להקשות בהא דאיצטריך בחגיגה לומר די"ט האחרון של חג הוא לתשלומין דה"א דרגל בפני עצמו הוא כו' תיפוק ליה דאל"כ יקשה הא דכתב רחמנא וחגותם חג לה' שבעת ימים קשה והלא אין חגיגה דוחה שבת וא"כ לא משכחת ליה כלל שבעה אלא ששה דבשבעה ימים אי אפשר שלא יהא שבת בנתיים וחגיגה אין דוחה שבת וכה"ג הקשו בירושלמי יע"ש בתוס' בחגיגה (דף ח') יע"ש היטב אך דזה אינו דלא ידעינן דחגיגה אינו דוחה את השבת אלא מדחזינן די"ט האחרון לתשלומין א"כ קשיא וכי שבעה והלא שמונה אלא

מכאן לחגיגה שאין דוחה את השבת מה שאין כן אי לא הוה גזירה שוה די"ט האחרון לתשלומין ה"א דחגיגה דוחה שבת ולכך כתיב ז' ימים לכך איצטריך ג"ש די"ט האחרון לתשלומין וע"כ דאין חגיגה דוחה שבת. אמנם כל זה למאן דיליף דחגיגה אין דוחה את השבת אלא משבעה והלא שמונה משא"כ להר"מ ז"ל דנתן טעם אחר דחגיגה אינה דוחה שבת דאין זמנו קבוע כו' א"כ הקושיא במקומה עומד דל"ל ג"ש די"ט האחרון לתשלומין תיפוק ליה דאם לא כן לא משכחת כלל שבעה כו'. אמנם כן נראה לומר דהא דפריך בפסחים בפרק אלו דברים וכי שבעה והלא שמונה כו' ופריך פעמים שאי אתה מוציא אלא ששה כגון שחל י"ט הראשון בשבת כו'. והנה קושית הגמרא למאן דאמר דכולהו תשלומין זה לזה דפריך שפיר מה שאין כן אי אמרינן דכולהו תשלומין דראשון הן תו לא קשה פעמים שאי אתה מוציא אלא ששה דלא משכחת אלא או שבעה או כלל לא דאי חל יום טוב הראשון בשבת תו לא חזיא כלל דכולהו תשלומין דראשון הן. ודע דבהך דאי חל יום הראשון בשבת דלמ"ד כולהו תשלומין דראשון הן דלא חזי כלל כתבו התוס' כן בפסחים (דף פ' ע"א) יע"ש לחד תירוצא משמע שם דשבת ג"כ מיקרי אינו ראוי כו' וא"כ צ"ל דהא דפריך פעמים שאי אתה מוציא אלא ששה היינו למ"ד כולהו תשלומין זה לזה ולפ"ז א"ש דאיצטריך ג"ש די"ט האחרון לתשלומין דאי לאו ג"ש אה"נ דהוה ידעינן די"ט האחרון לתשלומין דאל"כ לא משכחת כלל שבעה אלא דהתורה אתי לאשמעינן דכולהו תשלומין דראשון הן דאל"כ פעמים שאי אתה מוצא אלא ששה אלא ע"כ דכולהו תשלומין דראשון הן כמ"ש לעיל וכל זה אי איתא ג"ש די"ט האחרון לתשלומין משא"כ אי לא הוה גזירה שוה די"ט האחרון לתשלומין ה"א דכולהו תשלומין זה לזה ואי דא"כ פעמים שאי אתה מוציא אלא ששה וא"כ לכתוב וחגותם חג לה' ששה ימים י"ל דאי הוה כתיב רק ששה ימים הוא אמינא די"ט האחרון תקנו לתשלומין ולכך הוה ששה ימים דאף אי אין חגיגה דוחה שבת מ"מ בשבעה ימים הוה ודאי ששה ימים לבד שבת לכך כתיב שבעה ימים וע"כ די"ט האחרון לתשלומין דאל"כ לא משכחת ליה כלל שבעה ולא הוה ידעינן דכולהו תשלומין דראשון ולכך כתיב ג"ש וע"כ דכולהו תשלומין דראשון דאל"כ לכתוב ששה כו' ודוק היטב:

מה שמקשין העולם על הא דאמרינן בירושלמי ומביאו התוס' בחגיגה (דף ט') דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אוננין והקריבו למחר כו' ומקשין העולם דלמ"ד כולהו תשלומין דראשון היאך הקריבו למחר עכ"ל ואני אומר דטפי היה להם להקשות דבעצרת כו"ע מודו דכולהו תשלומין דראשון הן כמו שכתבו התוס' ז"ל בחגיגה דכיון דלא הוה אלא יום אחד וא"כ יקשה לכ"ע אבל זה אינו דהא דהיו כל ישראל אוננין הוה מדרבנן כדין

נשיא שמת כמה שכתב המשנה למלך בהל' אבל יעוין שם היטב (בפרק שלישי הלכה י') וא"כ ודאי דאף אי כולהו תשלומין דראשון לא קשה מידי דבדרבנן לא אמרינן דבעינן דוקא ראוי ביום הראשון כמו שכתב התוס' בפסחים (דף פ') אהא דמשלחו בדרך רחוקה וא"ת אתה מדחהו מחגיגה וי"ל דתחומין דרבנן ובי"ט הראשון ראוי מדאורייתא עכ"ל הרי דבדרבנן לא אמרינן כו' וק"ל לענ"ד:

סליק פרק מצות חליצה וסליקא לה מסכת יבמות